MINISTERUL EDUCAŢIEI
ROMÂNĂ
INSTITUTUL NATIONAL DE LINGVUISTICA
AL AUDIOVIZUALULUI» ”>KGU IORDAN – Al. Rofmr
Mari

Academia Română
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”.
Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului şi
Consiliul Naţional al Audiovizualului te asigură că
Eşti *COOL şi dacă* vorbeşti corect
Blanca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu.
Carmen Mârzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae.
Irina Nicula, Marina Rădulescu Sala şi Rodica Zafm îţi atrag atenţia asupra faptului că
Nu tot ce auzi la şi ce vezi la I I este corect

În această cărticică, o să ne adresăm de multe ori cu *„noi”*.
Noi” înseamnă:
Blanca *Croitor* (n. 1978) – cercetător va Institutul de
Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din Bucureşti
Andreea *Oinică* (n. 1976) – cercetător la Institutul de
Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din Bucureşti
Adina Dragomirescu (n. 1983) – *asistent* de *cercetare \a*
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”.
din Bucureşti şi *asistent* la Catedra de limba română a Facultăţii de *Litere*, Universitatea din Bucureşti Carmen Mârzea *Wasi\e* (n. 1982) – *asistent de cercetare* la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al.
Rosetti” din Bucureşti Isabela Nedelcu (n. 1975) – *asistent de cercetare* la

#

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”.
din Bucureşti şi lector la Catedra de limba română a
Facultăţii de Litere, Universitatea din Bucureşti
Alexandru Nicolae (n. 1986) – *asistent de cercetare* la
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”.
din Bucureşti Irina Nicula (n. 1984) – asistent de *cercetare* la
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”.
din Bucureşti Marina Rădulescu Sala (n. 1946) – cercetător *principal* la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – *Al.*
Rosetti” din Bucureşti
de2? 1958) – cercetă + or Principal la Institutul
Bucure – şi 08 f’ IOr9U 10 rdan – AI RoSetti” dl n
Facultăţii d-uw °? Şefa la + ed-i de limba română a vensitoteo din Bucureşti

Ce *găseşti* în aceasta *cărticică*?

Lexic *şi semantică*, sau de ce sunt importante sensul şi *forma cuvintelor*...?

Stilistică, adică *aventurile* băieţilor „de „cartier „cari vorbesc *la televizor*... COre

Cum rezolvi unele <*7*TŢIL

Bibliografie orientativă, de „und e să afl”. *Şi m-am*” *uite*

3

Cuvântul Ministrului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, Anton Anton

Consumatori frecvenţi ai mass-mediei, suntem bombardaţi zi de zi, la televizor sau la radio, cu tot felul de informaţii. Sociale, politice, economice sau de divertisment, acestea sunt formulate, uneori, într-o limbă română nu tocmai corectă: greşeli gramaticale sau cuvinte inventate. Din nefericire, şi jurnaliştii greşesc, aşa încât nu tot ceea ce auzim la radio sau la televizor trebuie considerat literă de lege. Mass-media reprezintă, astăzi, veritabil formator de opinie, oferind tinerilor modele pe care aceştia le urmează negreşit. În acest context, este de datoria noastră, a celor care ne ocupăm de educaţia lor, să le asigurăm cele mai bune metode de învăţare a limbii române.

Acesta este şi motivul pentru care, împreună cu reprezentaţii Consiliului Naţional al Audiovizualului, am considerat oportună editarea unei gramatici informale. Realizată de tineri lingvişti, specialişti ai Academiei Române şi ai Universităţii din Bucureşti, aceasta se doreşte un „aşa nu” al limbii folosite de jurnalişti.

Nu ne-am propous să arătăm cu degetul. Nu ne dorim să blamăm jurnaliştii. Vrem doar să vă oferim vouă, tinerilor, o nouă metodă pentru a vă construi un discurs

coerent şi corect.

Unii dintre voi veţi îmbrăţişa cariera jurnalistică. Sau poate că nu. Chiar şi aşa, cu toţii aveţi nevoie de cunoştinţe cât mai solide, pe care le acumulaţi n timpul şcolii.

Dragi elevi.

Vă urez tuturor mult succes, iar profesorilor voştri le doresc să fie mândri de voi atunci când veţi vorbi ireproşabil limba română!

5

Partea a II-a: ADDENDA

PARTEA I

PREFAŢĂ

Câte minute sau ore pe zi vă uitaţi la emisiuni de televiziune sau ascultaţi posturi de radio? Printre muzică şi filme, aşteptând emisiunile de ştiri sau urmărind o dezbatere pe teme de actualitate, ascultaţi, desigur, zeci de oameni care vorbesc în limba română. Se spune uneori că mass-media audiovizuală are cel puţin tot atâta influenţă cât are şcoala în formarea unor deprinderi de

comunicare, a unui mod de a vorbi. Poate că nu e chiar aşa, dar uneori mass-media ne vorbeşte mai mult decât familia sau prietenii, iar ceea ce ascultăm zilnic ne devine, pe nesimţite, familiar. Televiziunea şi radioul contribuie la răspândirea limbii literare – a limbii standard, unitare; dar tot ele pot răspândi, la fel de uşor, greşelile sau inovaţiile neinspirate (inutile şi inestetice). Mulţi oameni cultivaţi se plâng astăzi că limba română se vorbeşte prost, că mass-media, din dorinţa de a se apropia de public, foloseşte un limbaj nu doar spontan, ci neîngrijit, nu doar familiar, ci de-a dreptul vulgar. Familiaritatea glumeaţă şi spontaneitatea sunt un merit; dar ele se confundă uneori cu nepăsarea faţă de modul de a vorbi, cu incultura afişată cu seninătate. Poţi fi simplu, spontan, corect, fără a deveni neapărat doct, rigid, pretenţios? Cu siguranţă, dar nu e un lucru uşor. Mass-media actuală ar trebui să ne ofere dovada că performanţa e la îndemâna noastră şi să devină un model de comunicare firească şi elegantă.

Paginile care urmează se datorează deciziei Consiliului Naţional al Audiovizualului de a urmări calitatea limbii folosite la radio şi la televiziune, ca şi interesului unor specialişti – unii foarte tineri – de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din Bucureşti pentru schimbările din limba de azi, pentru

Cuvântul Preşedintelui Consiliului Naţional al Audiovizualului, *kăsvan* Popescu

De câte ori nu s-a întâmplat ca, din fotoliul de telespectator, să facem haz de necaz la auzul unei „perle” sau al unei grave greşeli de exprimare, pentru care cu toţii am plăti scump la un examen, la o teză de română sau, pur şi simplu, la un interviu?

#

Cred că vă e clar că nu tot ce auziţi la radio şi vedeţi la televizor e corect sau are valoare de model.

Depinde de voi să nu înghiţiţi tot ce vi se oferă, să judecaţi cu capul vostru, să selectaţi mesajele, să vă folosiţi discernământul şi spiritul critic.

De voi depinde să puneţi preţ pe felul cum vorbiţi, cum vă exprimaţi. Asta se învaţă la şcoală şi ţine toată viaţa. Mai târziu poate fi prea târziu. Pentru că, la urma urmei, vorbim cum gândim. Unii dintre voi vor deveni ziarişti. În presa scrisă sau audiovizuală. Vor lucra cu cuvintele. Aşadar, vor avea nevoie de o relaţie corectă, clară, civilizată, prietenoasă cu limba română.

De aceea vă oferim această carte. Ea este realizată de tineri cercetători de la Academie şi de la Universitate. Din greşelile ziariştilor care vorbesc la radio şi la televizor ei au construit exerciţii de gramatică. De ce nu e corect, cum e corect – veţi afla din această carte. Ea vă invită să fiţi activi în faţa micului ecran şi vă asigură că „poţi să fii cool şi dacă vorbeşti corect”.

6

Pronunţare

„Uşă

te

Un realizator a spus la televizor:

Uite o broşe, o insignă

I!

De ce nu e corect?

Substantivul *broşa* se termină în „a”, nu în „e”. Se spune că forma cu „e” final nu se întâlneşte în toată ţara, ci este specifică zonei Munteniei, mai exact zonei Bucureştiului.

— Ar fi trebuit să spună:

#

Uite o broşa, o insignă!

Nu numai cuvântul *broşa* este pronunţat cu „e” final. Am auzit la radio şi la televizor şi altele:

la ultima cămaşă sau la ultima pereche de ciorapi A ridicat-o din cenuşe. Sunt păstrate cu grijă. Mai trage din ţigară. A fost dat afară pe uşă.

În zona de unde eşti tu, ai auzit astfel de pronunţii? Dacă da, fă o listă de substantive afectate de această greşeală.

9

dinamica limbii şi pentru fixarea normelor. Monitorizarea se desfăşoară cam aşa: mai mulţi lingvişti urmăresc cu atenţie o serie de emisiuni şi fiecare îşi notează orice greşeală pe care o aude. Greşelile sunt adunate, comentate, comparate. În patru etape de monitorizare – pe parcursul anilor ’2007 – 2008 – s-au adunat multe pagini de tabele şi sinteze conţinând greşeli făcute de redactorii de radio şi de televiziune. Or, multe dintre acestea se repetă: calea cea mai bună (dar nu foarte rapidă) de a le elimina ar putea fi exersarea lor în şcoală. În şcoală se fac multe ore de comunicare, inclusiv consacrate mass-mediei: nu neapărat pentru ca toţi elevii să devină ziarişti, redactori, prezentatori, ci pentru că orice telespectator sau ascultător trebuie să fie competent şi vigilent, să înţeleagă şi să judece mesajele de care este asaltat.

Stimaţi profesori, sperăm ca exemplele şi exerciţiile reunite aici să constituie un material viu, autentic, pentru lecţiile de limbă şi comunicare.

Dragi elevi, aceste pagini încearcă să vă atragă atenţia asupra celor mai răspândite greşeli, ivite acolo unde vă aşteptaţi mai puţin să le găsiţi. Exerciţiile sunt o

invitaţie la colaborare: de acum înainte, în faţa televizorului sau lângă aparatul de radio, priviţi, ascultaţi... dar mai ales monitorizaţi!

Rodica Zaf în

8

consoană, de exemplu: *Xenia, fix, extraterestru*), fie „gz", dacă „x" are în dreapta şi în stânga sa vocale, aşa cum se întâmplă şi în exemplele noastre. Există însă şi excepţii, de exemplu *exod, exonera*, în care, deşi este între două vocale, „x" se pronunţă „ce".

— Ar fi trebuit să spună:

Nu se ştie însă cu eszactitate.

De foarte multe ori, oamenii care vorbesc la televizor sau la radio pronunţă greşit litera „x", rostind „ce", în loc de „gz" (în enunţurile de mai jos, am notat pronunţarea, nu scrierea):

v-y *să schimbe metodologia de ecsaminare*. *Să scurteze termenul de ecsecuţie*. *Vă propunem acum un ecserciţiu de stil*. *El ne spune ecsact de ce* s-a *întâmplat acest lucru*.

m²

N Stabileşte dacă, în următoarele cuvinte, „x" se pronunţă „ce" sau „gz": *exaltat, exemplu, exerciţiu, există, exil, exotism, expresiv, externa, extinde, extrafin, extrage, extras, extrem, pix, xenofobie, xerox*. Prezentatorii de la postul tău preferat cum pronunţă aceste cuvinte?

El este în Ieuropa.

Un prezentator a spus la televizor:

Scenografia este [pronunţat: este] *o artă*.

De ce nu e corect?

În cazul formelor verbului *a fi* (*e, este, eram, erai, eraţi, erau*), „e" iniţial se pronunţă „le", deşi poate să pară

ciudat sau incorect, pentru că, de obicei, cuvintele din limba română se citesc cum se scriu. Acest tip de pronunţare este numit „preiotare”.

11

„Veregheta”.

despre: „” rea iZa °r UrlM? cu» „ce din Bucure* „vorbea

De ce nu p înrffp

f-„ve*yhetele de pe deget vă Uimesc a*-şi *r*a *u*n *bi*don de-ăla deplec*”.

de”.

sălbatic/*sălbatic*, *seringă*/*seringa* fetec/c' *Prece*/*purice*, dintre variante este Coreea Caref o* Numai una

„Ecsact”.

M

„™ UnPrezentatordeştiriaspus:

— se «e«fe

P-S-Snu-corect

10

şaptesprezece”.

Un comentator sportiv a spus la radio:

În minutul optâsprezece

De ce nu e corect?

Numeralele cardinale 17 şi 18 au structura: *şapte*/*opt* + *spre* + *zece*.

Ar fi trebuit să spună:

În minutul optsprezece

Pentru că le este greu să pronunţe cinci consoane consecutive, foarte mulţi dintre cei care vorbesc la radio şi

#

la televizor spun (greşit):

(O)

v y optsprezece grădini zoologice şaptesprezece mii nouă sute de tichete.

Alege varianta corectă a numeralului: *paisprezece*/*patrusprezece*, *şaisprezece*/*şasesprezece*. Ce diferenţe observi faţă de situaţiile de mai sus?

„Ştat”.

m

H Vocea reporterului:

Undeva, în centru, tot se va strangula traficul.

Pe ce nu e corect?

S iniţial din verbul *a strangula* a fost pronunţat *ş*.

13

Aceeaşi regulă funcţionează şi în cazul pronumelor personale a *ea, ei, ele,* care trebuie pronunţateţiei], ţi-a], ţiei], [iele].

— Ar fi trebuit să spună:

Scenografia este [pronunţat: este] *o artă*.

Am auzit de foarte multe ori acest tip de greşeală, cauzată de dorinţa oamenilor de a vorbi mai frumos:

el [el] *declară că*…

rememorarea ei [ei]

e [el *important aşa cum este* [este]

De fiecare dată povestea era [era] *alta*.

Scenografia este [este] *o artă*.

Am auzit însă şi greşeala inversă:

— *Sunt afecţiuni necunoscute faţă de Europa* [ieuropa].

Prezentatorul nu ştia că, în cazul împrumuturilor (neologismelor) din limbi străine – *elan, eră, estival, euro* etc. –, inclusiv nume proprii precum *Etiopia, Europa,* la

începutul cuvântului, „e” se pronunţă [el, nu ţie], aşa cum se întâmplă la pronume şi la formele verbului *a fi*.

Când pronunţăm *fata aceea* sau *băieţii aceia* nu simţim nicio diferenţă, pentru că aceste adjective demonstrative se rostesc la fel, chiar dacă primul este la feminin singular, iar al doilea, la masculin plural. Fii atent când le scrii, pentru că nu se scriu la fel!

Uită-te la televizor timp de o oră şi notează-ţi cuvintele care încep cu „e” pe care le auzi în acest timp. Sunt pronunţate corect? Argumentează-ţi răspunsul!

12

Când te uiţi la televizor, notează-ţi de câte ori auzi, într-un interval de o săptămână, forma corectă *serviciu* şi forma greşită *serviciu*. Care dintre aceste forme este mai frecventă?

„Butelie”.

Un prezentator de ştiri a spus:

Exista o prevedere în regulament.

De ce nu e corect?

Accentul nu este pus în cuvânt la locul lui. Când stabilim unde punem accentul, trebuie să fim atenţi la cuvintele asemănătoare (în acest caz, *vedere*) şi la provenienţa cuvântului (de exemplu, deşi se aseamănă formal cu *pălărie*, *butelie* se accentuează diferit, pentru că este un substantiv neologic şi păstrează accentul din limba de origine – în franceză, *bouteille*).

— Ar fi trebuit să spună:

— *Exista o prevedere în regulament*.

Am auzit multe alte cuvinte accentuate greşit:

V y *un idol naţional* – corect: *idol o ţară unde mafia are o cifră* – corect: *mafia violenţele din suburbiile Parisului* – corect: *suburbiile*

În casă se afla şi o butelie. – corect: *butelie*
Are un alibi. – corect: *alibi*
Odată lansat acest program, editorii se pot înscrie în acesta. – corect: *editorii*
În acest moment sunt în legitimă *apărare*. – corect: *legitimă*.
15

Ar fi trebuit să spună:
Undeva, în centru, tot se va stranşula traficul. Acelaşi tip de greşeală apare şi în: \y *fără să-l treci pe statul* de plată.
K 1. Ai mai auzit şi alte cuvinte în care „s” iniţial este pronunţat „ş”?
2. Tu cum pronunţi cuvântul care se scrie *spray*? Verifică dacă este corect!
servică”.
a
Vocea redactorului:
Se pot duce la serviri cu bicicleta.
De ce nu e corect?
Forma substantivului este *serviciu,* cu *u* final.
Ar fi trebuit să spună:
Se pot duce la serviciu cu bicicleta.
Auzim foarte des în mass-media forma greşită:
e
Restul de opt ore le doarme la serviri. *N-are serviri de curăţenie*. *A avut o locuinţă de serviri*.
14

colega mea, Ileana Pescăriţi aici, la noi, pe stradă la Horia Măcelariu
Eugen Coşeriu

#

Răzvan Ciubotarul, tânărul care a murit anul trecut

La telefon este domnul Octavian Morariu.

1. Care sunt substantivele comune, nume de meserii, de la care provin numele proprii de mai sus? Aceste substantive se mai folosesc astăzi? Care dintre ele?

2. Ai colegi ale căror nume de familie provin de la substantive comune, nume de meserii? Cum îşi pronunţă ei numele? Acum, că ştii care e regula, le-o poţi spune şi lor.

Camius”.

Prezentatorul unei emisiuni culturale a spus:

u

Denis Diderot [denis didro]

De ce nu e corect?

În limba franceză, „s” final nu se pronunţă. Când rostim nume străine, trebuie să ţinem seama de regulile de pronunţare din limba respectivă.

C

Ar fi trebuit să spună:

Denis Diderot [deni didro]

Am auzit şi alte nume străine pronunţate greşit:

de pe Champs-Élysées [şampelize] – corect: [şăzelize] *Le* [le] *Figaro* – corect: [la] (aproximativ „e o”, pronunţat ca un diftong)

ambiţia lui *Emir* Kusturica [Kusturica] – corect: [Kusturiţa].

17

Am constatat că unii dintre cei care lucrează în mass-media nu ştiu să pună corect accentul în cuvinte ca: *diaspora*, *furie*, *pricină*, *tutore*. Pune-l tu!

„Eugen Coşeriu”.

Un redactor de la televiziune l-a prezentat pe colegul lui astfel:

ŞI-A – lex Ferariu vă prezintă ştiri.

De ce nu e corect?

Numele propriu *Ferariu* provine de la substantivul comun *ferar*, care, în Transilvania, se pronunţa „ferariu”. De la forma din Muntenia a substantivului, *ferar*, avem numele propriu *Feraru*. Numele propriu păstrează accentuarea substantivului comun. Nu toată lumea cunoaşte această regulă, de aceea există familii întregi care îşi pronunţă greşit numele; mulţi oameni s-au obişnuit cu numele lor accentuat greşit şi nu mai pot fi corectaţi.

— Ar fi trebuit să spună:

Şi Alex Ferariu vă prezintă ştiri.

Există şi nume proprii care se accentuează pe penultima silabă: *Caragiu*, *Catargiu*, *Vasiliu*. Acestea nu provin de la substantive comune, ci sunt de provenienţă grecească şi păstrează accentul din limba de origine.

Am auzit multe alte nume proprii accentuate greşit:

corespondentul nostru, Adrian Olariu corul pregătit de maestrul Stelian Olariu

m

e

16

Grafie Câţi „i”?

noştri”.

1/

Pe crawlul (banda de jos) de la televizor am văzut scris: r*unde-s banii noştri*?

De ce nu e corect?

Adjectivul posesiv de persoana I plural are forma de singular *nostru*. Pentru a obţine forma de plural, adăugăm desinenţa – *i* (*noştri*). Adjectivul *noştri* nu se scrie

#

niciodată cu mai mult de un „i”, pentru că al doilea „i-ar fi articolul, care se poate ataşa numai substantivelor, nu şi adjectivelor pronominale. Cel care a scris *noştri* nu s-a gândit la structura cuvântului şi, din teama de a nu greşi, a scris cu doi „i”.

Ar fi trebuit să scrie:

Unde-s banii noştri:

Am văzut această greşeală scrisă pe ecran de mai multe ori, în cazul adjectivului posesiv *noştri*, ca şi al pronumelui sau al adjectivului nehotărât *toţi*:

v-y *dezvăluiri şocante despre ce se întâmplă cu bani noştri A fost un şoc pentru angajaţii noştri. toţii cei care au plătit*.

19

Tot din cauza necunoaşterii regulilor de pronunţare din limba de origine apar şi accentuări greşite ale numelor proprii. Redactorul care a rostit enunţul de mai jos nu ştia că în limba franceză accentul stă pe ultima silabă din cuvânt:

dacă mă uit numai la Olympique [olempic] *Marseille* – corect: [olempic]

Tu ce limbă străină studiezi la şcoală? Urmăreşte la televizor dacă redactorii pronunţă corect, conform regulilor din această limbă străină, numele proprii.

18

În alte texte de pe crawl am întâlnit acelaşi tip de greşeală:

Cu Aproape 26.000 de şoferii au rămas fără permis.

În zona Băneasa, peste 100 de şoferii au circulat pe contrasens într-*o singură oră*.

#

ÎI / „III

Altă greşeală pe care am văzut-o pe crawl:

ti»”.

hmmKM

copiii săi

De ce nu e corect?

Forma de singular a substantivului din exemplul nostru este *copil*. Deci primul „i” face parte din rădăcina cuvântului. Prin adăugarea celui de-al doilea „i”, obţinem forma de plural, nearticulată, a substantivului. Al treilea „i” reprezintă articolul hotărât, care ar fi trebuit să fie prezent şi în structura substantivului din exemplul de mai sus.

Ar fi trebuit să scrie:

copiii săi

Unii redactori fac şi greşeala inversă (scriu cu trei „i”, în ge de doi):

La Brăila, muncitoriii s-*au chinuit trei ore să fixeze bradul de Crăciun*.

Explică greşelile din următoarele enunţuri: *Verii voştri vin mâine în vizită*. *Aceste companii ar putea oferii salarii mari*.

21

„Mândrii”.

Pe crawlul (banda de jos) de la televizor am văzut şi:

Am fost foarte mândru că...

De ce nu e corect?

Forma de singular a adjectivului din exemplul nostru este *mândru*. Pentru a obţine forma de plural, adăugăm desinenţa – *i* (*mândri*). Singura situaţie în care adjectivul *mândrii* se scrie cu doi „i” este cea în care adjectivul precedă un substantiv, preluând de la acesta articolul:

#

Mândrii zei stăpâneau Olimpul. În acest caz, primul „i” este desinenţa de plural, iar al doilea, articolul hotărât.

— Ar fi trebuit să scrie:

Am fost foarte mândri că...

X/*M*”.

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Suntem membru ai acestui grup de state europene.

De ce nu e corect?

Forma de singular a substantivului din exemplul nostru este *membru*. Obţinem forma de plural adăugând desinenţa – / (*membri*). Dacă avem nevoie de forma de plural articulată, trebuie să adăugăm încă un – *i* (*Suntem membrii acestui grup*). În exemplul nostru, grafia corectă ar fi fost *membri*, pentru că substantivul este nearticulat.

— Ar fi trebuit să scrie:

— *Suntem membri ai acestui grup de state europene*.

20

*yice*primar

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

L

planuri de mini-vacanţă

De ce nu e corect?

Prefixele şi prefixoidele (care sunt nişte prefixe mai bogate ca sens şi mai „lungi”) – *a* –, *dez* –, *maxi* –, *mini* –, *ne* –, *non* –, *post* –, *pre* –,pseudo- –, *super* –, *supra* –, *ultra* –, etc. – nu se despart prin cratimă de cuvântul-bază. Trebuie să fim atenţi la scrierea cuvintelor care-l conţin pe *ex*(*ex-ministru*, *ex-preşedinte*), care constituie o excepţie, scriindu-se cu cratimă.

Ar fi trebuit să scrie:

planuri de minivacanţă în textele de pe crawl am întâlnit şi alte cuvinte scrise, în mod greşit, cu cratimă:

#

& ...

v y *operaţiune anti-terorism media multi-anuală* ultra*performant e o stare de pseudo-fericire condusă de un regim post-comunist costume de super-eroi vice-primar*.

În loc să scrie „legat” prefixul/prefixoidul şi cuvântul-bază, unii redactori le scriu chiar separat, ca şi cum ar fi două cuvinte independente:

sub secretar un avion ultra uşor a ratat aterizarea.

23

Unde sta o cratima?

„Ma lovit”.

Pe crawl am văzut scris:

două meciuri într-o zi

De ce nu e corect?

Secvenţa subliniată nu reprezintă un cuvânt, ci două: prepoziţia *într* (*e*) şi articolul nehotărât feminin *o*. Cele două cuvinte trebuie legate prin cratimă, semn care marchează totodată şi căderea vocalei finale a prepoziţiei. În exemplul *ma lovit*, cratima ar fi trebuit, de asemenea, să lege două cuvinte: pronumele personal în acuzativ, formă neaccentuată, *mă* şi verbul auxiliar *a*, indicând şi căderea vocalei finale a pronumelui.

Ar fi trebuit să scrie:

două meciuri într-*o zi*

În alte situaţii, unii redactori, de teamă să nu greşească, au pus cratimă acolo unde nu ar fi trebuit. În primele două exemple din lista de mai jos, verbul la indicativ prezent, persoana a II-a plural (*lăsaţi*), este confundat cu o secvenţă alcătuită din verb (*lăsa*) + pronume (*ţi*). În cel de-al treilea exemplu, redactorul a scris cu cratimă adjectivul nehotărât *vreo* fie pentru că a avut în minte forma într-o fie pentru că a recunoscut

articolul e în structura adjectivului nehotărât şi a considerat, prin urmare, că trebuie separat prin cratimă.

Lăsaţi, domnule, să vadă cum e aici!

Lăsaţi gura!

vre*o sectă*.

22

În alte texte de pe crawl am întâlnit alte nume de profesii scrise fără cratimă:

prim-ministru prim procuror chestor şef agent şef.

bun simţ”.

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

De obicei ţii procesul verbal la tine?

De ce nu e corect?

Majoritatea substantivelor compuse dintr-un substantiv şi un adjectiv, inclusiv substantivele proprii, se scriu cu cratimă. Ca să fim siguri, consultăm DOOM-ul.

Ar fi trebuit să scrie:

De obicei tii procesul-verbal la tine?

Tot în texte de pe crawl am întâlnit alte substantive compuse scrise fără cratimă:

— s *parlamentari care sfidează legea şi bunul simţ în prim plan crimă cu sânge rece din cauza lui Harap Alb*.

Există şi excepţii, adică situaţii în care un substantiv compus dintr-un substantiv şi un adjectiv se scrie legat. Unii redactori nu ştiu această regulă şi scriu două cuvinte separate:

25

azi-noapte”.

k

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

A plecat azi dimineaţă cu avionul.

#

De ce nu e corect?

Adverbele compuse (*azi-noapte*, *azi-dimineaţă*, *după-amiază*, *ieri-seară*, *mâine-seară*, *poimâine-noapte*) se scriu cu cratimă.

— Ar fi trebuit să scrie:

A plecat azi-dimineaţă cu avionul.

În alte texte de pe crawl am întâlnit alte adverbe compuse scrise fără cratimă:

V y *azi-noapte*, *Buzău mâine seară*.

agent *şef*".

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

sergent major

De ce nu e corect?

Substantivele compuse care denumesc profesii se scriu cu cratimă.

Ar fi trebuit să scrie:

serşent-major

24

de-aşti scufiţa roşie – corect: *Scufiţa-Roşie*.

Imaginează-ţi câte două contexte în care următoarele cuvinte să fie scrise cu majusculă şi cu minusculă: *albă*/*Albă*, *interne*/*Interne*, *piteşti*/*Piteşti*.

Abrevieri

pt

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

B. Mondială spune că...

De ce nu e potrivit?

În textele scrise este bine să evităm abrevierile, pe care le putem folosi numai atunci când ne luăm notiţe sau când lăsăm un bileţel pentru membrii familiei, nu şi într-o lucrare de control sau, cu atât mai puţin, pe crawlul de la televizor.

#

Ar fi trebuit să scrie:

Banca Mondială spune că…

Tot pe crawl am văzut alte abrevieri, care sunt mai degrabă semnul unei redactări neglijente decât al lipsei de spaţiu:

v y *purt. de cuv.*

deputat, primvp. PNŢCD

PRM a contestat la C. Constituţională legea votului uninominal.

Politicienii au făcut legipt a se proteja.

Se declara pregătit pentru o întrevedere cu preşedintele chinez.

27

pur sânge în urma unui scurtcircuit.

Imaginează-ţi că lucrezi la o televiziune şi trebuie să pregăteşti pentru apariţia pe ecran următoarele texte de ştiri, făcând corecturile necesare. Nu uita că redactorii de televiziune trebuie să aibă pe birou DOOM-ul.

Redactorul şef de la ziarul „Gândul" şi-a dat demisia. Azi-noapte, într-o zonă ultra centrală, primul ministru şi-a lovit motocicleta.

Majuscule

„Ministru de *externe*".

— *k*

mmmmm

Băf Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

ministrul transporturilor

De ce nu e corect?

Numele proprii (nume de persoane, de locuri, de instituţii, de personaje literare) se scriu cu majusculă.

Ar fi trebuit să scrie:

ministrul Transporturilor

#

Tot pe crawl am văzut alte substantive proprii, care trebuiau scrise cu majusculă:

v v *ministrul mediului* – corect: *Mediului ministrul muncii* – corect: *Muncii ministru de externe* – corect: *Externe*

26

Punctuaţie (Virgula)

„Nu te supăra frate!”

Şi Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Politicieni treziţi-vă!

De ce nu e corect?

Substantivele în vocativ, precum şi formulele de adresare se despart obligatoriu prin virgulă de restul enunţului.

— Ar fi trebuit să scrie:

Politicienitreziţi-vă!

Am văzut pe crawl foarte multe exemple de acest tip, în care virgula lipsea:

Unde mergeţi doamnă?

Şi eu ce fac Mircea?

Linişteşte-te mamă!

Deşteaptă-te române, din somnul cel de moarte

Mergi în partea aia mamaie!

Hagite iubesc, Hagi te iubesc!

Ole, ole, mulţumim Rapidule!

Şefu’ veniţi să vă uitaţi!

Nu mai băgaţi dom’le mâna în butoaie că nu e frumos!

Care verde mă?

Ce vorbeşti mă, arde toată casa.

Nu te supăra frate!

e

#

29

1. Scuza celor de la televiziuni pentru folosirea abrevierilor este economia de spaţiu. Câte spaţii s-au economisit în cele cinci enunţuri de mai sus? Este justificată prezenţa abrevierilor? Motivează-ţi răspunsul!

2. Când îţi iei notiţe, ţi se întâmplă să inventezi abrevieri şi apoi să nu mai ştii ce înseamnă? Pentru ce cuvinte crezi că au fost făcute abrevierile pr., *preş.*, *pur.*, *cuv*. şi *Med.*, pe care le-am văzut scrise pe ecran?

28

În acest caz, sintagma *omul de afaceri harghitean* nu este suficientă pentru identificarea persoanei despre care se vorbeşte, iar numele acestei persoane este absolut necesar în context: acesta nu reprezintă o explicaţie suplimentară, ci una absolut necesară, prin urmare nu se izolează prin virgulă (*Omul de afaceri harghitean Csibi Istvan rămâne în arest*).

„Porumboiu contrat".

k

B Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Învăţământul încotro?

De ce nu e corect?

Absenţa verbului dintr-o propoziţie se marchează prin virgulă sau prin linie de pauză. În exemplul nostru, se subînţelege verbul *a se îndrepta*: *încotro se îndreaptă învăţământul*?

— Ar fi trebuit să scrie:

Învăţământul încotro? sau *învăţământul – încotro*? [merge]

Am văzut pe crawl multe exemple în care absenţa verbului nu era marcată prin virgulă sau prin linie de

pauză:

V y Ştefănescu *lansat în luptă* [a fost]

Busuioc acuzat că nu ştia că Pavarotti a murit [a fost] *feroviarii în grevă generală* [sunt] *TAROM bun de plată* [este] *apa mai scumpă decât laptele* [este] *Venezuela la urne* [merge] *Porumboiu contrat* [a fost].

31

„Eleva sa Gabriela”.

jj-ţi flESI Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Preşedintele fondator alPC, Dan Voiculescu anunţă...

De ce nu e corect?

Apoziţiile (acele secvenţe de text facultative, echivalente ca sens cu termenul regent, pe care îl explică) se despart obligatoriu prin virgulă.

Ar fi trebuit să scrie:

Preşedintele fondator al PC, Dan Voiculescu-anunţă...

Am văzut pe crawl foarte multe apoziţii neizolate prin virgulă:

v A *discutat cu secretarul general al Guvernului, Ilie Bolojan despre...*

A fost ucisă Cristina de soţul ei Alexandru?

Secretarul general al ONU, Ban Ki-Moonya veni...

Reprezentantul PDLR – adu Berceanu a anunţat...

Amor între directorul liceului Traian şi eleva sa Gabriela.

„Nu orice nume propriu se izolează prin virgulă. Numele propriu funcţionează ca o apoziţie numai dacă secvenţa anterioară este suficientă pentru identificarea persoanei despre care se vorbeşte (de exemplu, dacă spunem „preşedintele României”, apariţia numelui preşedintelui reprezintă o apoziţie explicativă, care se izolează prin virgulă, pentru că persoana poate fi

identificată şi fără prezenţa explicită a numelui). În exemplul de mai jos, pe care l-am văzut scris pe ecran, situaţia este diferită:

Omul de afaceri harghitean, Csibi Istvan, rămâne în arest.

30

Din câte am înţeles de la medicul Stelei există speranţe să se refacă.

De ce nu e corect?

La nivelul frazei, dacă o propoziţie subordonată circumstanţială este aşezată înaintea regentei, se desparte prin virgulă de aceasta. La nivelul propoziţiei, circumstanţialul aşezat înaintea regentului este urmat adesea de virgulă.

— Ar fi trebuit să scrie:

Din câte am înţeles de la medicul Stelei „există speranţe să se refacă.

Am înregistrat şi următoarele contexte în care virgula lipseşte:

V / *Dacă învinge AIJ – azzera eu tot cred că...*

7 – 8 dacă am face am reuşi să ne calificăm.

Sentimentaljn-aş bucura foarte mult să cădem cu Bayern.

„EURO 2008 se apropie”.

— \z

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Filmul „4 luni, 3 săptămâni şi 2 zile *a primit...*

De ce nu e corect?

Nu se pune virgulă între subiect şi predicat sau între regentă şi propoziţia subordonată subiectivă.

Ar fi trebuit să scrie:

Filmul „4 luni, 3 săptămâni şi 2 zile” a primit...

#

Am înregistrat şi următoarele contexte în care virgula apare nejustificat:
33

Încerc dar nu merge”.
k
Pe crawlul de la televizor am văzut scris:
O persoană a murit jar alte trei au fost rănite.
De ce nu e corect?
Înainte de conjuncţiile coordonatoare adversarive (*dar, iar, însă, ci*) se pune întotdeauna virgulă.
— Ar fi trebuit să scrie:
O persoană a muritt iar alte trei au fost rănite.
Unii redactori nu ştiu că virgula este obligatorie în aceste situaţii:
v *Lucian e un tip tânăr jar eu a trebuit să mă mobilizez*.
Condiţiile de participare sunt foarte dure dar şi destul de ambigue.
Alimentele s-*au scumpit cu 1, 1%jar preţul uleiului*…
Încerc dar nu merge.
Deşi se spune, de obicei, că nu trebuie să se pună virgulă înainte de conjuncţia coordonatoare copulativă *şi*, dacă aceasta are valoare adversarivă (dacă poate fi înlocuită cu *dar* sau cu *însă*), virgula este necesară. Redactorul care a scris textul de mai jos nu ştia această regulă:
— *Alegem persoane îi nu liste*.
„7 – 8 dacă am *facejxm reuşi să ne calificăm*”.
Lmh9 Pe crawlul de la televizor am văzut scris:
32

Morfologie

#

„Substantivun” la sursa neregulii”.

Am auzit un corespondent la televizor:

Împotriva pâinei albe

De ce nu e corect?

Substantivele feminine au la genitiv-dativ singular nearticulat aceeaşi desinenţă cu cea de nominativ plural; la această desinenţă, pentru forma articulată de genitiv-dativ, se adaugă articolul hotărât, după modelul (*o*) *amiază* – (*două*) *amiezi* – (*soarele*) *amiezii*.

Ar fi trebuit să se spună:

Împotriva pâinii albe

Am mai auzit şi următoarele forme greşite:

(2)

v y *condiţiile în care îşi trăiesc anii bătrâneţei* – corect: *bătrâneţii la sursa neregulii* – corect: *neregulii ca familia* surorii *poliţistului să aibă grijă de copil* – corect: *surorii pe terenurile Grădinei Zoologice* – corect: *Grădinii liderul pieţii integrării de sisteme şi servicii informatice* – corect: *pieţei*

Aici era altă dată centrul pieţii din oraş. – corect: *pieţei*.

35

vi *Direcţia Naţională Anticorupţie1 încalcă legea, sprijinită de organele superioare*.

Ambasadorulă UA la Bucureştia declarat, joi, că…

Afacerile salex sunt conduse de Aurelia.

EURO 2008 t se apropie.

Ceea ce vă putem asigurat este că ştim ce înseamnă…

Maşina va fi scoasă la licitaţie, iar cine o va cumpărat va plăti toate taxele.

— Aceeaşi regulă funcţionează şi în cazul

#

complementelor şi al propoziţiilor subordonate corespunzătoare. Prin urmare, virgula nu trebuia să apară în exemplele următoare:

A testat cu succes\ *o rachetă*.

Liderii Uniunii *sunt* *nemulţumiţi*că *unii* *colegi parlamentari*...

Imaginează-ţi din nou că ai de pregătit următoarele texte pentru apariţia pe crawl şi pune virgule unde este cazul:

Preşedintele României Traian Băsescu a făcut o vizită în Ucraina unde a discutat probleme legate de Marea Neagră.

Mesajul prim-ministrului a fost: *„Dragi colegi veniţi la discuţiil"*.

34

K Scrie forma de plural a următoarelor substantive neutre: *compromis, chibrit, habitat*.

Împotriva lui asta".

Prezentatorul le spune ascultătorilor: *Răspundeţi voi invitaţiei lui Mădălina*.

De ce nu e corect?

În exemplul de mai sus, substantivul *Mădălina* este în cazul genitiv, iar forma corectă de genitiv a acestuia este *Mădălinei*. Articolul proclitic *lui* se foloseşte înaintea substantivelor proprii de genul masculin (*lui Andrei, lui Gabi* etc), înaintea substantivelor proprii de genul feminin de provenienţă străină (*lui Elizabeth, lui Juliette* etc.) sau înaintea substantivelor feminine terminate în consoană (*lui Carmen*). Cea mai mare parte a substantivelor proprii de genul feminin nume de persoane exprimă cazurile genitiv şi dativ prin desinenţe specifice.

Ar fi fost corect:

Răspundeţi voi invitaţiei Mădălinei.

Greşelile de acest tip sunt frecvente la televizor sau la radio:

v*'s* *blogul lui Ioana Dobre* – corect: *Ioanei torţionarul lui Elizabeta Rizea* – corect: *Elizabetei atentatul* la *adresa lu' Monica* Lovinescu – corect: *Monicăi împotriva lui ăsta votez* – corect: *ăstuia*.

37

Scrie forma corectă de genitiv-dativ a substantivelor subliniate mai jos:

În domeniul imagisticii şi al medicinii nucleare

Nadal este regele zgurei.

A dat foc plăpumii.

finalul săptămânii modei la Paris

Mulţumesc şi maşinii.

«produsuri”.

La buletinul de ştiri, prezentatorul a anunţat:

Zid-schispatinoarurile.

Care este Wma corectă?

Unele substantive neutre, cum sunt *caiet*, creion *măr scaun* etc, primesc la plural desinenţa „e”, altele, desinenţa „un”.

mop, *pat stilou* etc. –, iar un număr mai mic de substantive

2T< T? 1 între Cele două desinenţe: *piedestal* – *Preaestale*/*piedestaluri*, *nivel* – *nivele*/*niveluri* etc. Pentru a afla xormele corecte de plural ale substantivelor, verificăm în DOOM.

— Ar filbşt corect:

Şau deschis patinoarele.

televizor

#

Tot greşite sunt şi următoarele forme, auzite la radio sau la *aceste semnuri* – corect: *semne produsuri naturale* – corect: *produse abţibilde* – corect: *abţibilduri azile* – corect: *aziluri*.

36

Greşeala apare frecvent nu numai în cazul vocativului, ci şi când adjectivul este antepus substantivului: *dragele fete* (corect: *dragile fete*).

„Ultimele”.

Am auzit la televizor:

Care sunt ultimele noutăţi?

De ce nu e corect?

Adjectivul *ultim* are patru forme flexionare, nu trei: *ultim, ultimă, ultimi, ultime*. Deci la masculin plural forma este *ultimi*, iar la feminin plural forma corectă este *ultime*.

— Ar fi trebuit să spună:

Care sunt ultimele noutăţi?

f)

În mass-media, am auzit această greşeală de mai multe ori:

V-/ *în ultimele zile printre ultimele pe care le-a făcut o singură victorie în ultimele cinci partide ultimele sondaje ultimele puteri*.

„Vechii”.

În timpul unui documentar am auzit: L *aspectul vechii ctitorii*

39

Identifică şi explică în ce constau greşelile din construcţiile de mai jos:

să-i ia lu’ doamna pachetul de ţigări mâna la fata din cauza lu’ *băiatu’*.

#

Dragele” adjective
dragile mele”.
V
Am auzit la televizor:
Dragile mele, cu toate ştiţi că…
De ce nu e corect?

Adjectivul *drag* este variabil, cu trei forme flexionare: la singular, *drag, dragă* şi o formă comună de feminin şi masculin plural – *dragi*. Forma de vocativ, genul feminin, numărul plural este *dragi* (*dragi colege*) sau, când adjectivul este substantivizat, *dragile* (*dragile mele*).

— Corect ar fi fost:
Dragile mele, cu toate ştiţi că…
Am mai auzit această greşeală şi altă dată:
(O)

v-*s Dragii mei, dragile mele, sunt foarte curioasă*… Aşa *că, dr*ag*ele noa*s*tre, av*eţ*i cu* c*e* s*ă* v*ă* r*ăs*f*ăţaţi.*

38

multe ori, vorbitorii folosesc formele greşite *voiam, voiai, voia, voiau*, în locul celor corecte – *voiam, voiai, voia, voiau*.

Ar fi trebuit să spună:
Voiam să vă mai întreb nişte lucruri interesante.
Greşite sunt şi exprimările:

Voiau doar să-şi mărească conturile. – corect: *voiau Ce mai voiaţi să spuneţi*? – corect: *voiaţi Dispunea cum voia de banii aceştia*? – corect: *voia*.

să aibă”.

Prezentatoarea unei emisiuni de design interior a spus:

„Au
Trebuie să aibă două intrări.

#

De ce nu e corect?

Forma de conjunctiv a verbului a *avea* este, pentru persoana a III-a singular şi plural, *să aibă*.

Ar fi trebuit să spună:

[*Trebuie să aibă două intrări*.

Aceeaşi greşeală apare şi în construcţiile de mai jos:

y şunţ obligate să aibă... – corect: să a*ib*ă

Sper ca toată lumea să aibă o zi frumoasă. – corect: *să aibă*.

„Mi-ar plăcea”.

I Am auzit la televizor:

41

De ce nu e corect?

La genitiv-dativ, genul feminin, numărul singular, adjectivele au aceeaşi desinenţă cu cea de nominativ plural. Adjectivul *veche* are la plural forma *vechi*, iar forma de genitiv-dativ este *vechii* (al doilea „i” este articolul hotărât enclitic, pe care adjectivul antepus îl preia de la substantivul *ctitorie*).

Ar fi trebuit să spună:

aspectul vechii ctitorii

Am auzit această greşeală şi în contextul:

v y *aşteptarea mareifinale*; corect: *marii*.

Corectează textul de mai jos, explicând în ce constau greşelile: *I-am scris dragei noastre prietene o scrisoare în care i-am dat* ultimele *veşti despre noi*. *Surorii sale mai mare i-am trimis o vedere care avea imprimată imaginea vechii cetăţi a Sighişoarei*.

Mi-ar plăcea” să fie mai simple *verbele*

voiam

k

#

Unii realizatori ai emisiunilor de televiziune sau de radio li se adresează invitaţilor din studio astfel:

Voiam să vă mai întreb nişte lucruri interesante.

De ce nu e corect?

La modul indicativ, timpul imperfect, forma corectă a verbului *a voi* este fără „r”. Formele cu „r” apar prin influenţa verbului *a vrea*, conjugat astfel: *vream*, *vreai* etc. De cele mai

40

Am auzit greşeala frecvent la televizor şi la radio:

lucruri care trebuie puse la punct trebuie controlate alte acte care trebuie.

copie în talk-show-ul pe care-l prezintă, realizatorul a zis:

Eu ştii ce cred? *Că a început* s-*o copie pe Loredana Groza*.

De ce nu e corect?

Când conjugăm verbe ca *a bănui* sau *a copia*, observăm, pentru conjugarea la modurile indicativ şi conjunctiv prezent, persoanele I, a II-a şi a III-a singular, prezenţa sufixelor „— esc” şi „— ez”. Aceste sufixe sunt supuse unor modificări în funcţie de persoana la care se găseşte verbul: bănu*iesc, bă*nu*ieşti, bă*nu*ieşte, să* b*ăn*u*iesc, să* b*ăn*u*ieşti, să* b*ăn*u*iască, re*spectiv copi*ez, co*pi*ezi, co*pi*ază, să* c*op*i*ez, să* c*op*i*ezi, să* c*op*i*eze.*

— Corect ar fi fost:

Eu ştii ce cred? *Că a început ş-o copieze pe Loredana Groza*.

Am observat aceeaşi greşeală şi în situaţia de mai jos:

v y *El a comis deja două crime ştiute, se bănuie şi o a*

treia. – corect: *se bănuieşte*.

Alege forma corectă din perechile următoare: *el se străduie*/*se străduieşte, el răzuieşte*/*răzuieşte, el fabrică*/*fabrichează*.

43

Ce ţi-ar place să prezinţi?

De ce nu e corect?

Modul condiţional-optativ se formează cu verbul auxiliar *a avea* şi cu forma de infinitiv a verbului conjugat. Verbul din exemplul de mai sus are la infinitiv forma *a plăcea* (este de conjugarea a II-a), nu *a place*.

— Realizatorul ar fi trebuit să spună:

J *Ce ţi-ar plăcea să prezinţi*?

Am mai auzit şi alte greşeli de acest tip:

(fi)

v v *Nu v-ar displăcea să vă oferim un bilet*. – corect: *displăcea Vor apare elemente noi*. – corect: *apărea Pădurarul poate prevede un eventual dezastru*. – corect: *prevedea*.

„Trebuie”.

Am auzit la realizatorii de emisiuni forma *trebuie*:

Îţi trebuie foarte multe elemente de detaliu.

De ce nu e corect?

La modul indicativ, timpul prezent, verbul *a trebui* are aceeaşi formă (de persoana a III-a) pentru singular şi pentru plural – *trebuie*. Realizatorul a folosit forma *trebuie*, considerând, probabil, că acest verb trebuie acordat cu subiectul propoziţiei, *elemente*.

— Realizatorul se putea corecta, spunând: *îţi trebuie foarte multe elemente de detaliu*.

42

#

„Ne făcusem”.

Am auzit un comentator sportiv spunând:

Exact atunci începusem să jucăm mai bine.

De ce nu e corect?

La modul indicativ, timpul mai mult-ca-perfect, persoanele I, a II-a şi a III-a plural, verbele au în alcătuirea lor grupul „ră”, după modelul: *umblaserăm, umblaserăţi, umblaseră*.

— Comentatorul ar fi trebuit să spună:

Exact atunci începuserăm să jucăm mai bine.

Am mai auzit această greşeală şi altă dată:

V y *Abia ne cunoscusem*. – corect: *cunoscuserăm*

Mai devreme *ne fixasem pe* *întârzierea*... – corect: fixa*serăm.*

„Obţinusei”.

Prezentatorul şi-a întrebat invitata:

L

Au zis ei de el?

De ce nu e corect?

La modul indicativ, mai mult-ca-perfect, persoana a II-a angular, verbele au în componenţa lor desinenţa „şi”, nu „i”. frecvent se spune greşit *plecasei, spuseseşi, scrisesei*, în loc să se spună *plecaseşi, spuseseşi, scriseseşi*.

Corect ar fi fost:

Tu ai mai auzit la televizor alte forme verbale în variaţie? Spune care sunt aceste verbe şi precizează forma recomandată de normă.

Încetinează sau încetineşte?

Vocea redactorului:

Creşterea economică încetinează.

#

Cum a rezultat această formă?

Redactorul a vrut, probabil, să folosească verbul a *încetini*, care prezintă în conjugare sufixul „— esc" (cr*eşterea încetineşte*), însă i-a ataşat acestuia sufixul „— ez", care apare în conjugarea verbului a în*ceta, de* conjugarea I (zgom*otul încetează*).

Corect ar fi fost:

Creşterea economică încetineşte.

1. Textul următor conţine mai multe greşeli. Explică în ce constau aceste greşeli şi corectează-le: *La ultima întâlnire, profesorii ne-au spus că ne trebuie antrenamente zilnice ca să putem participa la o astfel de competiţie*. *Mi-ar plăcea să merg şi eu la antrenamente, dar cred că voi fi plecat în vacanţă*. *Voiam să-i întreb dacă pot recupera cumva întâlnirile la care nu voi fi prezent, dar păreau să nu aibe timp să rămână cu mine după programul stabilit*. *Mi-au spus că mă vor anunţa dacă va apărea posibilitatea de a participa la antrenamente şi cu alte grupe de elevi*.

2. Urmăreşte un talk-show şi notează-ţi formele verbale greşite pe care le-ai auzit la moderator şi la invitaţii săi.

e

Şi alţi redactori de emisiuni au făcut aceeaşi greşeală:

Ky Băteţi-i pe *bulgari*! – corect: *bateţi-i*

Nu tolerăm asemenea manifestări artistice, scoteţi-le! corect: *scoateţi-le*.

„*N-o* mai *zi* a doua oară".

13 Frecventă la radio şi la televizor este construcţia *nu mai zi*:

Nu mai zi de-astea!

#

De ce nu e corect?

În propoziţia de mai sus, verbul *a zice* este la modul imperativ şi are formă negativă. Imperativul negativ se formează de la forma de infinitiv a verbului: *nu spune*! *nu apărea*! *nu alerga*! *nu sui*! O altă formă greşită de imperativ negativ este *nu*

Corect ar fi fost:

Nu mai zice de-astea!

Aceeaşi greşeală apare şi în propoziţia de mai jos: *Treaba asta cu plăcerea n-o mai zi a doua oară*!

s Xu ai auzit la persoanele din jurul tău astfel de greşeli? Dacă da, dă trei exemple şi precizează forma corectă a verbelor.

47

Auziseşi de el?

Am mai întâlnit această greşeală şi în enunţul: KT/ *De fapt, obţinusei mai mult*. – corect: *obţinuseşi*.

k 1. Corectează formele verbale greşite din exemplele de mai jos şi explică în ce constau greşelile:

Crezusei că nu a mai venit nimeni la întâlnire.

Făcusei raportul pentru ziua respectivă?

Plecasem împreună la şcoală în ziua respectivă, dar pe drum ne hotărâsem să nu mergem cu autobuzul, ci să traversăm parcul.

2. În ultima săptămână, ce forme greşite de mai mult-ca-perfect ai auzit la radio şi la televizor?

faceţi”.

hmând

L-am auzit pe un realizator al unei emisiuni adresându-se astfel invitatului său:

Faceţi-*mă să înţeleg*!

De ce nu e corect?

#

Verbul propoziţiei de mai sus este *a face*. La imperativ afirmativ, persoana a II-a plural, acesta are forma *faceţi*, cu accentul pe prima vocală. Greşeala realizatorului constă în folosirea acestei forme cu accentul pe a doua silabă, fapt ce atrage şi schimbarea lui „a” în „a”: *faceţi* (-*mă*). Această formă greşită – *faceţi* – ar corespunde unui verb ca *a face*, care nu există în limba română.

— Corect este:

I *Faceţi-mă să înţeleg*! J

46

A trecut proba cu rezultatul maxim. *Au plecat cu maxim trei ore înaintea noastră*. *Să urce cu maxim 5*%. *maxim 1.000 de metri Ar fi dorit un minim ajutor*. *Ar trebui să înmulţim cu minim 500 de euro*. 2. Gândeşte-te şi la alte situaţii în care cele două adverbe, *maxim* şi *minim*, au fost folosite greşit în emisiunile televizate.

I

49

Maxim şi minim

„Maxim

Vorbind despre oferta imobiliară, un prezentator spune:

În case de maxim 140 de metri pătraţi

De ce nu e corect?

Forma corectă a *adverbului* (cu sensul „cel mult”) este *maximum*. În schimb, adjectivul are forma *maxim*: *punctaj maxim*.

— Ar fi trebuit să spună:

În case de maximum 140 de metri pătraţi

Aceeaşi greşeală apare şi în contextele de mai jos:

#

y pentru două, trei zile, maxim o lună, două cu maxim 3 – 4 sute de mii de euro cu maxim 10% maxim 15% la locale Aveau maxim două operaţii pe săptămână.

minim

k

Vocea reporterului:

minim 18 procente

48

Mama s-a *întâlnit ieri cu cea mai bună prietenă a ei din tinereţe. Această prietenă care a ajutat-o foarte mult* într-*o situaţie dificilă* s-*a stabilit la Budapesta*.

Mai e un lucru pe care aş vrea să te întreb.

Aceasta este sportiva care crezi că la anul va câştiga proba olimpică de maraton?

2. Urmăreşte câteva emisiuni de televiziune sau de radio şi notează propoziţiile în care pronumele relativ *care* cu funcţia de complement direct este utilizat fără prepoziţia *pe*.

Dezacordul pronumelui *care*

Sunt destul de frecvente exemplele de tipul celui de mai jos:

Am produs şi o economie destul de deşteaptă de pe urma căruia voi o duceţi bine.

Enunţul de mai sus conţine o greşeală – dezacordul pronumelui *care*. Moderatorul ar fi trebuit să folosească acest pronume la feminin, acordat cu substantivul la care se referă pronumele, *economie*:

Am produs şi o economie destul de deşteaptă de pe urma căreia voi o duceţi bine.

Iată şi alte exemple auzite în emisiunile de televiziune şi de radio:

v-/ *mama Adelei Popescu, omul căreia îi dăruieşte*

iubirea ei infinită – corect: *căruia* (acordul se face cu *omul*)

O poveste al cărui fir epic a fost găsit cu greu – corect: *al cărei* (acordul se face *cu poveste*)

Va fi o maşină accesibilă, al cărui preţ nu va depăşi... – corect: al c*ăr*e*i (ac*ordul se face cu maşi*nă).*

51

k

*Sintaxă „*textele care le *aveţi*”.

Am auzit la televizor:

Asta e declaraţia care o dau acum.

De ce nu e corect?

Pronumele relativ *care* cu funcţia sintactică de complement direct trebuie să fie însoţit de *prepoziţia pe*.

— Ar fi trebuit să se spună:

— *Asta e declaraţia pe care o dau acum*.

Aceeaşi greşeală se întâlneşte şi în enunţurile de mai jos, auzite la radio sau la televizor:

v-*Care este stilul de muzică* (!) *care-lpromovezi*?

*Prietenul v-a zis că a văz*ut-*o pe una la televizor care o vede toată lumea*?

Ajutorul care i l-a dat mass-media acestei familii...

Rămân fidelă primului meu reportaj care l-am realizat.

O.

1. Citeşte cu atenţie enunţurile de mai jos şi urmăreşte dacă pronumele relativ *care* este utilizat corect (cu sau fără prepoziţia *pe*). Spune de ce este corect sau incorect.

Daţi-mi voie să ofer un dar muzical celor care i-am amintit mai devreme.

Vecinul care îl cheamă Ion locuieşte la etajul al patrulea.

#

Scaunul care s-a *suit pisica pe el este zgâriat*.
50

Numărul *imigranţilor est-europeni care vin în Marea Britanie sunt la cel mai scăzut nivel*… – corect: este *la cel mai scăzut nivel.*

În această propoziţie, subiectul este substantivul *numărul*, iar *imigranţilor* este un atribut genitival, subordonat substantivului *numărul*. Predicatul ar fi trebuit să fie la singular, la fel ca substantivul *numărul*, dar a fost utilizat la plural din cauza unui acord greşit cu atributul *imigranţilor*, care era mai aproape de predicat. Acest tip de greşeală, în care acordul se face cu alt element din cauza apropierii sale în enunţ, este cunoscut sub numele de *acord prin atracţie*.

v y în emisiunile de radio şi de televiziune se întâlnesc destul de frecvent astfel de dezacorduri:

Vârful turlelor de biserică sunt înconjurate de… – corect: este *înconjurat*

Partea a doua a calupului de publicitate era rezervat pastilelor pentru slăbit. – corect: *era rezervată*

Niciunul dintre turiştii cazaţi la hotel nu şi-au întrerupt şederea în staţiune. – corect: *nu şi-a întrerupt şederea*.

Privirea neînduplecată a copiilor îi topeau şi îi înduioşau inima în acelaşi timp. – corect: *îi topea şi îi înduioşa*

Unul dintre oamenii ăştia sunt ascultaţi la telefon. – corect: *este ascultat* (subiectul este pronumele nehotărât *unul*. Sensul propoziţiei este că un om este ascultat, nu că toţi oamenii sunt ascultaţi); b) acordul după înţeles, la plural, deşi subiectul este exprimat printr-un substantiv cu formă de singular:

#

Presa străină vin aici mai mult sau mai puţin ocazional. – corect: *presa*... vine

Televiziunea Română probabil vor pierde drepturile de televizare, – corect: *televiziunea*... va p*ie*r*de*

Toată lumea care ia agheasmă din acest izvor, ei bine, sunt vindecaţi ca prin minune. – corect: *toată lumea*... este *vin*d*ecată.*

53

Verifică dacă în enunţurile de mai jos pronumele *care* este acordat corect:

A venit profesorul cel nou, a cărei carte va apărea săptămâna viitoare în librării.

Va veni în excursie şi sora lui Mihai, cea căruia i s-*a acordat premiul I*.

Toţi membrii de partid erau prezenţi la şedinţa al cărui subiect principal de discuţie erau alegerile.

Dezacordul între subiect şi predicat

(„*Gala* premiilor Nobel au loc în Norvegia")

ti

Am auzit la televizor propoziţia:

Gala Premiilor Nobel au loc în Norvegia.

Această propoziţie este incorectă deoarece conţine un evident dezacord între subiect şi predicat. Corect ar fi fost ca verbul cu funcţia de predicat să fie la singular, pentru că subiectul (*gala*) este la singular:

Gala Premiilor Nobel are loc în Norvegia.

Verbul cu funcţia de predicat se acordă cu subiectul în număr şi persoană, iar numele predicativ se acordă cu subiectul în gen şi număr. În limba vorbită (dar nu numai) se fac destul de frecvent dezacorduri între subiect şi predicat, din diverse cauze. Iată câteva tipuri de dezacorduri mai frecvente:

#

a) acordul prin atracţie cu alt element din propoziţie:
52

Prin urmare, subiectul este simplu, exprimat prin substantivul *lipsa*, nu multiplu, aşa cum a considerat moderatorul emisiunii.

Celebrul cuplu Monica şi Irinel Columbeanu au fost surprinşi... – corect: a fo*s*t *sur*p*rins.*

„În această propoziţie, subiectul este substantivul *cuplu*, nu substantivele proprii care urmează după subiect. Vorbitorul a făcut acordul la plural pentru că a considerat (în mod greşit) că substantivele coordonate *Monica şi Irinel Columbeanu* au rolul de subiect. La producerea greşelii a contribuit şi ordinea cuvintelor (verbul este mai aproape de substantivele coordonate decât de subiectul *cuplu*).

Dacă subiectul este exprimat prin substantive ca *mulţime*, *parte*, *serie*, *număr*, *majoritate*, urmate de alte substantive la plural, utilizarea verbului la plural nu este o greşeală. Prin urmare, verbul se poate folosi fie la singular, fie la plural – în funcţie de nuanţa semantică pe care o doreşte vorbitorul sau pe care o impune contextul:

O mulţime de copii a venit/*au venit*.

O serie de accidente auto se produce/*se produc din cauza oboselii*.

O parte dintre studenţi a picat/*au picat examenul*.

Un număr de 50 de reclame româneşti a fost selectat/*au fost selectate la Festivalul de Publicitate*.

Majoritatea pensionarilor o duce/*duc greu*.

O

*k*1) Urmăreşte un program de radio sau de televiziune şi identifică alte dezacorduri între subiect şi

predicat. Încearcă să explici din ce cauze lingvistice se produce dezacordul (din cauza atracţiei altui element din propoziţie, din cauza sensului unor substantive etc).

55

3” în aceste propoziţii, substantivele care au funcţia de subiect (pr*esa,* te*leviziunea,* lu*mea)* au un înţeles colectiv, ele se referă la mai multe persoane (cei care lucrează în presă, respectiv în Televiziunea Română, sau oamenii, în general). Cu toate acestea, verbul predicat trebuia utilizat la singular, deoarece substantivele pr*esa,* te*leviziunea* *ş*i lu*mea* *s*unt la singular; c) acordul la singular cu un subiect multiplu, format prin coordonare. Corect este ca verbul să fie utilizat la plural:

Materialul din care a fost construit etajul şi podul nu îndeplineşte standardele necesare. – corect: … din *car*e *au* f*os*t *cons*t*ruite eta*j*ul şi* p*od*u*l*

Ploaia şi vântul a făcut ravagii ieri în Mureş. – corect: *au făcut ravagii*

Şi totuşi, mâncarea şi băutura nu s-*a dat degeaba*. – corect: *nu* s-*au dat degeaba*; d) verbul este acordat în mod greşit la plural, deoarece un alt component al propoziţiei este considerat de vorbitor ca fiind o parte a unui subiect multiplu:

La cimitir au venit şi fiul jurnalistului, Andrei Iucinu, însoţit de mama *acestuia, Emilia Iucinu, şi de* avocatul *lor*. – corect: *a venit*.

* * ** în această propoziţie, subiectul este substantivul *jiul,* iar substantivele *mama* şi *avocatul* sunt subordonate adjectivului participial *însoţit*. Propoziţia nu are un subiect multiplu, ci unul simplu.

Lipsa de competenţă sau amatorismul, *ca să fiu mai exact, au dus echipa la*… – corect: a du*s ech*i*pa la…*

#

* „” Substantivul *amatorismul* are rolul de apoziţie, aşa cum reiese din enunţ. Vorbitorul a dorit să insiste asupra noţiunii de lipsă de competenţă şi a dat un sinonim pentru această sintagmă.

(*o mie, două mii*). Aşa cum nu spune nimeni *doi mii*, nu este corect să se spună nici *doisprezece mii*.

În cele două exemple de mai sus, a fost folosit masculinul în locul femininului. Uneori, se întâmplă invers: este folosită forma de feminin în locul celei de masculin, atunci când substantivul este de genul neutru. Când substantivul este de genul neutru, adjectivul subordonat se acordă la masculin când este la singular, dar la feminin când este la plural. Iată de ce este corect să se spună: *douăzeci şi unu de puncte, douăzeci şi două de puncte*.

„Om *doisprezece*”.

Este greşit să se spună *ora douăsprezece*, aşa cum este greşit să se spună *ora doi*. După substantivul *ora* (de genul feminin), numeralele 2, 12 şi 22 şi altele care se termină în 2 trebuie folosite la feminin:

ora două, ora douăsprezece, ora douăzeci şi două.

Numeralele 1, 11 şi 21 se folosesc la forma de masculin:

ora unu, ora unsprezece, ora douăzeci şi unu.

Rescrie cu litere numeralele din textul de mai jos sau citeşte textul cu voce tare:

Ion a câştigat un premiu în valoare de 2.500.000 de lei. Datoria companiei este de 12.750.000.000 de lei. Cartea are 351 de pagini.

Avionul meu soseşte la ora 21.00, iar al tău, la ora 22.00. Actorul acesta a jucat în 12 filme.

mii

2) Arată de ce sunt greşite enunţurile de mai jos, întâlnite în emisiuni de televiziune:

Eu am fost primul în linia de front şi pe urmă veneau restul trupei.

...mii *de euro, atât au pierdut fiecare stelist în această seară.*

Nu se ştiu care sunt cauzele acestor avarii.

Li se lua din casă, să spunem, plăpumile.

Parcarea maşinilor pe şoselele sau pe trotuarele aflate pe traseul summitului vor fi interzise.

Alte dezacorduri

„Douăzeci *şi* una de puncte”.

Am auzit la televizor spunându-se:

fiind nominalizat de douăzeci şi unu de ori peste doisprezece mii de oameni

— Aceste exemple sunt greşite, corect ar fi fost:

fiind nominalizat de douăzeci şi una de ori peste douăsprezece mii de oameni

De ce nu e corect?

Numeralul cu valoare adjectivală (subordonat unui substantiv) trebuie să se acorde cu substantivul determinat în gen, număr şi caz.

În exemplele de mai sus, este corect *douăzeci şi una*, pentru că substantivul *ori* este de genul feminin (compară cu *prima oară*, a doua *oară*). La fel, este corect să se spună *douăsprezece mii*, pentru că substantivul *mii* este de genul feminin

56

noi înşine	noi însene	nouă înşine	nouă însene

voi înşivă	voi însevă	vouă înşivă	vouă însevă
ei înşişi	ele înseşi/însele	lor înşişi	lor înseşi/însele

Verifică dacă în propoziţiile de mai jos adjectivul pronominal de întărire a fost acordat corect:

Andreea este o fată rezervată, nu-i place să vorbească despre *sine însuşi*.

Înseşi profesorii au spus că nu au fost distribuite suficiente manuale.

Când citim o carte, ne căutăm pe noi înşişi în ea.

Bărbatul a fost primit în audienţă de însăşi preşedintele ţării.

Maria şi Dana, voi înşivă trebuie să scrieţi acest articol!

Voiam să vorbesc la telefon cu tine însăşi.

„Una din avantajele”.

Exemplele de mai jos sunt greşite pentru că moderatorul emisiunii nu a făcut acordul corect:

una dintre capetele de afiş ale producţiei lui Cristian Mungiu Asta e una din avantajele acestei metode.

„Vi

Regula potrivit căreia se acordă pronumele aflate în relaţie cu substantive de genul neutru este următoarea:

a) dacă pronumele este la singular, se acordă la masculin; b) dacă pronumele este la plural, se acordă la feminin.

59

„Însăşi materialele”.

Am auzit la un post de televiziune sintagma *însăşi materialele*. Aceasta este greşită, pentru că prezentatorul nu a făcut acordul corect între adjectivul pronominal de

#

întărire şi substantiv. Corect ar fi fost:

Înseşi materialele x

Adjectivul pronominal de întărire se acordă cu substantivul determinat în gen, număr şi caz:

Nominativ, acuzativ	Genitiv, dativ
băiatul însuşi	băiatului însuşi
băieţii înşişi	băieţilor înşişi
fata însăşi	fetei înseşi
fetele înseşi/însele	fetelor înseşi/însele

E

corecte.

Bara oblică între două forme arată că amândouă sunt

Dacă adjectivul pronominal de întărire stă pe lângă un pronume personal, se acordă cu acesta şi în persoană:

Nominativ, acuzativ		Genitiv, dativ	
Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
eu însumi	eu însămi	mie însumi	mie însemi
tu însuţi	tu însăţi	ţie însuţi	ţie înseţi
el însuşi	ea însăşi	lui însuşi	ei înseşi

58

b) îl acordă cu alt substantiv din propoziţie; exemplele următoare sunt tot din programele de televiziune:

Nu există o ierarhie ale variaţiilor de limbă germană în Elveţia. – corect: *a*

...pe t*ema* a *referendumului pen*t*ru vot*u*l uni*n*ominal şi* a*l* a*le*g*erilor eur*o*parlamentare – c*orect: a.

Înaintea numeralelor, se foloseşte întotdeauna prepoziţia *a* (care nu îşi schimbă forma):

locuitorii a trei oraşe; *cărţile a doua fete*.

K Exemplele de mai jos sunt din emisiuni de radio şi de televiziune, iar moderatorii şi reporterii au folosit o formă greşită a articolului *al*. Spune tu cum ar fi fost corect:

câştigător a trei premii „Oscar” şi a premiului „Palme d’Or”.

În faţa centrelor de distribuţie ale pachetelor gratuite

Horia a fost unul din pionierii şi susţinătorii de stindard al cântatului pe viu.

Se vor întrece în ochii juriului şi al telespectatorilor.

De atunci au trecut opt generaţii ai unei familii.

„Instituţii noi create”.

De ce nu e corect?

Cuvântul *nou* poate fi adjectiv (*emisiuni noi*) sau adverb (*o emisiune nou creată*). Atunci când *nou* stă înaintea unui adjectiv participial (precum *creată*), este adverb şi are o formă invariabilă Jnu se acordă). Este corect:

Instituţii nou create

— v y Exemplele de mai jos, din emisiuni de televiziune, sunt greşite:

despre noii veniţi în Liga 1 Se pare că noile venite nu sunt înregistrate.

61

Prin urmare, corect ar fi fost:

unul dintre capetele de afiş ale producţiei lui Cristian Mungiu

#

Asta e unul din avantajele acestei metode.

transfer *firesc* a unor jucători valoroşi”.

k

Exemplele de felul celui de mai jos (şi din titlu) sunt greşite:

cu ajutorul computerului şi a instrumentelor de aici

— Corect ar fi fost să se spună:

cu ajutorul computerului şi al instrumentelor de aici

Substantivele în genitiv şi adjectivele posesive sunt precedate de articolul *al*, în anumite situaţii. Articolul *al* este variabil, el se acordă cu regentul substantivului în genitiv sau al posesivului:

miniştrii de Externe ai Uniunii Europene – articolul care precedă substantivul *Uniunii* are forma *ai*, deci este la masculin, plural, deoarece se acordă cu substantivul *miniştrii*, de genul masculin, numărul plural (*miniştrii sunt cri Uniunii*).

Unii vorbitori greşesc însă, neacordându-l pe *al*, în două tipuri de situaţii:

În

Wa) îl folosesc invariabil, sub forma *a*, în toate contextele, aşa cum am auzit la televizor:

un lung şir de victorii a omului asupra timpului – corect: *ale la nivelul farmaciilor sau a medicilor de familie* – corect: *al*

60

De ce „ma rad”?

Am auzit la televizor:

Q *De ce mă râd*? *Mă râd de răutate*.

De ce nu e corect?

Verbul a *râde* nu este reflexiv, nu se foloseşte cu pronumele reflexiv se Moderatorul ar fi trebuit să spună:

De ce râd? *Râd de răutate*...

#

În aceeaşi situaţie se află verbele *a merita* şi *a risca*. Este greşit să se folosească reflexiv, *a* merită sau *a se risca*:

Merită să faci această investiţie. Sunt şanse mari să pierd, dar mă risc.

Este corect:

Merită să faci această investiţie. Sunt şanse mari să pierd, dar risc.

atât... cât şi.

C

Dacă folosim gruparea *cât şi* pentru a coordona părţi ale propoziţiei sau ale frazei, trebuie să folosim înainte cuvântul *atât*. *Atât*... cât *şi* f*or*mează o pereche corelativă (ceea ce înseamnă că trebuie să apară împreună când sunt folosite pentru coordonare).

templul de mai jos, dintr-o emisiune, este greşit:

Fetiţa are o bunică, cât şi alte rude care doresc să aibă grijă de ea.

63

cea mai *greu* încercată

Am auzit la televizor:

provincia chineză cea mai grav afectată

De ce nu e corect?

În acest exemplu, elementul *cel* face parte din structura gradului de intensitate superlativ relativ (*cel mai*) al adverbului *grav*. *Grav* este, în această situaţie, adverb pentru că determină un verb la participiu, devenit adjectiv. Adverbul este o parte de vorbire invariabilă, care nu se acordă cu elementele pe care le determină, deci nici în acest caz nu este justificat acordul.

Corect:

provincia chineză ce [*mai grav afectată*

e

#

Aceeaşi greşeală a apărut şi în alte emisiuni:

Locuitorii capitalei sunt cei mai bine plătiţi români. Regiunea cea mai aprig lovită de dezastru.

m^2

k 1. Găseşte greşelile din următoarele propoziţii întâlnite în emisiunile de televiziune şi explică în ce constau:

capitala provinciei, cea mai greu încercată de... form*aţia cea mai bin*e *cla*s*ată din Rom*â*nia fi. Ai* auzit astfel de exemple la radio sau la televizor? Notează-le pe caietul de limba română şi spune cum ar fi fost corect.

62

2. Urmăreşte programul tău de televiziune preferat şi încearcă să fii atent la folosirea adverbului *decât*. Notează-ţi propoziţiile în care acesta nu este corect utilizat.

„Poate mai ne vedem”.

k

Am auzit la televizor:

Poate mai ne vedem. *Mai vă putem spune*.

De ce nu e corect?

Adverbul *mai* stă totdeauna lângă verb (*Mai mănânci*?). Dacă există deja alte elemente care stau de regulă lângă verb, de exemplu pronume personale neaccentuate în cazul acuzativ (*Ne vedem mâine*) sau în dativ (*îmi este foame*) ori verbe auxiliare (*Am citit*), adverbul *mai* intervine între aceste elemente şi verb şi ocupă poziţia cea mai apropiată de verb (*Ne mai vedem mâine*; *îmi mai este foame*; *Am mai citit*; *Nu mai vine*).

— Corect ar fi fost:

Poate ne mai vedem.

Vă mai putem spune.

Aceeaşi greşeală apare şi în alte enunţuri de la radio şi de la televizor:

Să nu mai se fure banul public, să nu mai se facă cu el...

Haideţi să mai ne reîntoarcem.

Eu nu îmi mai pot desprinde privirea de la aceste imagini.

Mai mă scoate din minţi.

dacă mai se poate numi confruntare

Mai ne trebuie bani şi pentru chirie.

Mai ţi-aduci aminte.

65

Corect ar fi fost:

Fetiţa are atât o bunică, cât şi alte rude care doresc să aibă grijă de ea.

decât în partea de sud-est va mai ploua”.

k

Am auzit la televizor:

— *Am obţinut decât faptul că nu vor să comenteze.*

De ce nu e corect?

Adverbul *decât* (cu sensul *numai, doar*) se foloseşte numai într-un enunţ în care verbul care are rol de predicat este la forma negativă.

— Corect ar fi fost:

Nu am obţinut decât faptul că nu vor să comenteze. sau *Am obţinut numai faptul că nu vor să comenteze. Am obţinut doar faptul că nu vor să comenteze.*

Aceeaşi greşeală apare şi în următoarele enunţuri de la radio sau de la televizor:

Mâine, decât în partea de sud-vest va mai ploua. Mai sunt decât *câteva minute.*

A jucat de la egal la egal decât în primele trei sferturi. În prima fază s-a prelevat decât ficatul.

1. Reformulează corect următoarele enunţuri: *Seara mănânc decât o salată. La petrecere vin decât băieţi de la*

liceu. Din trei lăstari, decât unul a supravieţuit. Nu am citit cartea, am văzut decât filmul.

64

Următoarele enunţuri sunt întâlnite în emisiuni de radio şi TV. Spune dacă acestea conţin greşeli de utilizare a prepoziţiilor şi, dacă da, arată cum este corect:

Cea mai mică scânteie poate duce, poate degenera la un adevărat război.

Dinamoviştii s-au pierdut printre laptopuri, fete frumoase, dar şi printre mulţimea de fani.

Sincer, aş avea tupeul să iau masa la el în terasă, dar…

Are un singur regret care nu se îndreaptă faţă de propriul său copil, căruia i-a luat viaţa, ci faţă de el însuşi.

…pentru *că* trăiesc *pe* urma *acestor copii.*

…avansul *fiind de* peste *40* ori.

Nu te poţi preface că pricepi despre o lege europeană.

…după *care urmează unii pe* care *habar* nu-i *avem.*

Staţi puţin în telefon pentru 10 secunde!

Prepoziţia *datorită* impune substantivului subordonat cazul dativ. Prin urmare, moderatorul care a rostit enunţul de mai jos a greşit, deoarece a utilizat genitivul:

— *datorită agilităţii sale şi a rezistenţei saşiului*

Corect ar fi fost ca substantivul *rezistenţă* să fie în cazul dativ (fără *a*):

datorită agilităţii sale şi rezistenţei saşiului

ca *şi* contribuabil, ca *şi ghid*”.

Am auzit la televizor:

Eu, ca şi contribuabil, vin şi spun… agenţia *de* turism *la* care *lucrează ca* şi ghid

67

Sper să nu mai se întâmple nimănui.

#

1. Rescrie enunţurile de mai jos, folosind adverbul *mai* la locul potrivit:

Nu vă place muzica de la petrecere?

Nu ne-a dat atât de multe cărţi de citit în vacanţă.

Trebuie să se apuce şi primarii de treabă.

Îmi citeşti o poveste?

Ţi-a povestit cineva această întâmplare?

2. Ai auzit la radio sau la televizor propoziţii în care adverbul *mai* nu este corect plasat? Dă câteva exemple!

Greşeli de util/zare a *prepoziţiilor k*

Am întâlnit la radio şi la televizor următoarele propoziţii:

s-a limitat doar în a întocmi acest raport trăiesc după o zi pe alta un trecut ce v-a introdus, de fragedă pruncie, cum s-ar spune, în tema politică Obama a obţinut votul a 91 procente

Aceste propoziţii conţin greşeli de utilizare a prepoziţiilor. Moderatorii şi reporterii au folosit o prepoziţie în locul alteia sau au omis o prepoziţie. Corect ar fi fost să spună:

s-a limitat doar la a întocmi acest raport trăiesc de pe o zi pe alta un trecut, ce v-a introdus din fragedă pruncie, cum s-ar spune, în tema politică Obama a obţinut votul a 91 de procente

66

2. Urmăreşte câteva emisiuni de televiziune sau de radio şi notează-ţi propoziţiile în care este folosită conjuncţia *şi* după prepoziţia calităţii ca Crezi că vorbitorul a dorit să evite o cacofonie?

„Eu *aş vrea* ca să scoateţi”.

Am auzit la televizor:

L

dacă vreţi ca să vă înscrieţi

#

De ce nu e corect?

Ca să poată fi folosit numai pentru a introduce o propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală). În cazul tuturor celorlalte subordonate completive sau circumstanţiale, conjuncţia *să* nu trebuie înlocuită *prin ea* să elementele *ca* şi *să* pot apărea însă disociate, în diferite tipuri de subordonate (*Nu vreau ca Ion să afle de greşeala pe care am făc*ut-*6*).

— Ar fi trebuit să se spună:

— *dacă vreţi să vă înscrieţi*

Am auzit de mai multe ori la radio şi la televizor această greşeală:

v v *Da' nu era normal ca să mergeţi împreună cu avocata*?

dacă exista posibilitatea ca să-lpedepsească pe soţul ei…

Eu aş vrea ca să scoateţi puţin…

Însă cu condiţia ca să existe şi acordul scris…

Există o obligativitate a acestor elemente ca să construiască o relaţie sacră.

Vor ca să-şi găsească puterea şi liniştea sufletească.

Au convenit ca să dea drumul la blocajul ăsta.

69

De ce nu e corect?

Conjuncţia *şi* nu trebuie utilizată pentru a evita o cacofonie. *Şi* se poate alătura lui *ca* numai în cazul în care acesta este folosit pentru a exprima comparaţia (*A luat aceeaşi notă la teză ca şi mine*), nu pentru a arăta calitatea (*Ca şi turist, am vizitat multe locuri exotice*). În cazul în care trebuie să evităm o cacofonie, apelăm la alte mijloace: *în calitate de* (*în calitate de coleg, îţi spun că nu ai dreptate*), *drept* (*A fost ales drept conducător suprem*).

Corect ar fi fost:

#

Eu, în calitate de contribuabil, vin şi spun... agenţ*ia la* c*ar*e *luc*r*ează ca* g*hi*d

Am mai auzit şi:

să transmitem ca şi mesaj tot ce ştim noi, ca şi creştini

Ca şi ţară cu care nu avem cea mai bună relaţie

Vi l-aţi dorit ca şi candidat pe Sorin Oprescu?

nu neapărat ca volum, ci ca şi atitudine

Ce ai întreba-o tu ca şi reporter?

Alături de noi, ca şi oaspete, se află Angelica.

O

1. Reformulează enunţurile următoare pentru a evita cacofoniile:

Ca şi candidat independent, a obţinut mai puţine voturi.

Zona este considerată ca şi centru comercial şi de afaceri.

A fost ales ca şi conducător al echipei noastre acum 4 ani.

Ca şi contabil, are o responsabilitate foarte mare.

Ca şi colegi de echipă, ar trebui să discute mai mult.

Ca şi component al trupei, se ocupă de promovarea pieselor muzicale.

68

e

din punct de vedere al Inspectoratului din punct de vedere al cetăţeniei din punct de vedere al precipitaţiilor din punct de vedere al rezervei de umiditate din punct de vedere al vieţii spirituale.

Corectează, când este cazul, enunţurile:

Din punctul de vedere geografic, România se află în zona de climă temperată.

Din punct de vedere al petrecerii timpului liber,

oraşul acesta oferă foarte multe posibilităţi.

Din punct de vedere istoric, adevărul deranjează.

Din punctul de vedere al profesorilor, toţi elevii învaţă cu plăcere.

„Un om simplu care nu are nicio putere, care îi e frică”.

k

Am auzit la televizor:

Eu, de exemplu, mă pune CNA-ul să vă întreb dacă aveţi probe.

Domnul Boc îi mai dau o misiune în seara asta.

un om simplu, care nu are nicio putere, care îi e frică

De ce nu e corect?

Elementele unui enunţ trebuie să respecte anumite reguli de combinare: substantivul cu funcţie de complement trebuie să fie în cazul gramatical pe care i-l impune regentul, adjectivul trebuie să se acorde, cuvintele trebuie să fie aşezate în propoziţie într-o anumită ordine etc. Uneori, moderatorii şi prezentatorii de televiziune sau de radio nu sunt atenţi la felul cum îşi construiesc

71

Aceeaşi prezumţie de nevinovăţie i-a împiedicat ca să-şi facă...

Ţiganii ăia pe care vreţi ca să-i duceţi dumneavoastră acolo...

Riscul ca să apară complicaţii nu este exclus.

4 Bifează enunţurile corecte:

Vreau ca să-mi arătaţi şi mie cum se foloseşte acest aparat.

Vrem ca elevii noştri să fie foarte bine pregătiţi la limba română.

Nu pot ca să deschid această fereastră.

Ştiu să utilizez foarte bine calculatorul.

#

Merg la librărie ca să cumpăr noul manual.

„Din punct de *vedere* al”.

BGA Am auzit la televizor:

din punct de vedere al statisticilor

De ce nu e corect?

Substantivul *punct* din locuţiunea prepoziţională *din punct de vedere* se modifică în funcţie de cuvântul care urmează. Dacă urmează un substantiv în genitiv, *punct* este articulat (*din punctul de vedere al rezultatelor*); dacă urmează un adjectiv, *punct* este nearticulat (*din punct de vedere economic*).

Ar fi trebuit să se spună:

din punctul de vedere al statisticilor

Aceeaşi greşeală apare şi în următoarele enunţuri de la radio sau de la televizor:

70

O şedinţă printre care punctele de pe ordinea de zi se numără...

De data aceasta vorbim despre un cutremur despre care, practic, cam de vreo două luni îşi face simţite efectele prin România.

...peste *700 de şedinţe care aţi luat cuvântul.*

Iată o soluţie care deja aveţi un răspuns la întrebarea dumneavoastră.

2. Anacolutul apare mai frecvent când moderatorii şi reporterii se exprimă liber, fără să aibă un text scris dinainte pe prompter. Urmăreşte un talk-show şi notează-ţi în caiet anacoluturile pe care le auzi.

„Creator moda”.

Am văzut scris la televizor:

patron agenţie de turism comerciant motociclete

De ce nu e corect?

În limba română, este obligatorie marcarea relaţiilor

sintactice dintre cuvinte prin diferite modalităţi: prin intermediul cazului (*cărţile colegului*) sau al prepoziţiilor (*cartea de poveşti*), prin articol (*poveştile bunicului*), prin acord de diferite tipuri – în gen, număr, caz – (*explicaţiile oamenilor acelora*). Simpla alăturare a unor substantive în nominativ poate duce uneori la formulări ambigue şi constituie o greşeală care trebuie evitată.

patronul agenţiei de turism comerciant de motociclete

73

propoziţiile şi frazele, astfel încât se produc discontinuităţi sintactice în enunţurile lor. Acest tip de greşeală sintactică este numită *anacolut.* În exemplele din chenarul de mai sus, anacolutul s-a produs pentru că substantivele şi pronumele cu funcţia de complement nu au fost puse în cazul corect. Ar fi trebuit să se spună:

Pe mine, de exemplu, mă pune CNA-ul să vă întreb dacă aveţi probe.

Domnului Boc îi mai dau o misiune în seara asta.

un om simplu, care nu are nicio putere, căruia îi e frică

Am auzit mai multe anacoluturi în emisiunile de radio şi de televiziune:

y Le-aş recomanda-o din suflet celor care le-a plăcut la vremea lor. – corect: *celor cărora le-a plăcut îmi pare rău că domnul Pândele de la Dâmboviţa, când a venit odată la OTV, nu am putut lua legătura cu el*. – corect: *îmi pare rău că nu am putut lua legătura cu domnul Pândele de la Dâmboviţa, când a venit odată la OTV*.

Dar culmea este că Dobrin, în perioada aceea, nu prea se băteau echipele pe el. – corect: *Dar culmea este că nu se prea băteau echipele pe Dobrin, în perioada aceea.*

Sunt români care, atunci când ajung dincolo, în

străinătate, le e ruşine să recunoască că sunt români. – corect: *Sunt români cărora, atunci când ajung dincolo, în străinătate, le e ruşine să recunoască faptul că sunt români*.

1. Găseşte anacoluturile din următoarele formulări pe care le-am auzit la radio sau la televizor şi corectează-le. Spune în ce constă anacolutul:

Cine a cântat seara, dimineaţa îl încearcă talentul.

Vine Alinuţa care nu e ziua ei azi.

Domnul Prigoană l-am văzut la noi în emisiune.

72

S-a produs un accident feroviar grav.

Enunţurile de mai jos, rostite la radio sau la televiziune, conţin greşeli de topică (de ordine a cuvintelor). Rearanjează tu cuvintele astfel încât enunţurile să fie corecte:

Proaspătul angajat avocat al companiei TAROM…

Pe data de 10 martie au mai fost acolo semnalate nişte incidente.

…nu este *cazul şi* ţării *noastre.*

Vor putea cumpăra casele, însă la aproape valoarea de piaţă.

Pentru a recapitula ce ai învăţat pe parcursul acestui capitol, explică de ce sunt greşite exemplele de mai jos, culese din emisiuni de radio şi de televiziune. Reformulează enunţurile, astfel încât să fie corecte:

1) *Există o concluzie, ceea ce se mai demolează un mit*.

2) *Sun la consulat şi mi se răspunde robotul*. *Ce fac atunci*?

3) *De asemenea, s-a putut vedea în reportaj pe antrenorul Florin Halagian*…

4) *Să rămâneţi fără şi acest loc de muncă*.

#

5) *Una dintre tinerele care făcea senzaţie alături de maşini i s-a făcut rău.*

6) *Sunt hoteluri a căror construcţie amintesc mai degrabă de...*

I) *E un pic ambiguu definirea termenului „mită „aici.*

8) *N-au vrut să supere Biserica Ortodoxă cu cea catolică, au vrut să le împace.*

9) *Va trebui să plece la o clinică medicală din străinătate şi unde se va încerca recuperarea lui.*

— O) *Speră că dosarele să fie gata până în primăvara anului viitor.*

II) *un total de 188 metri pătraţi l) Nu sunt bani pentru măriri alocaţii, pentru pensii, pentru...*

75

Aceeaşi greşeală apare şi în următoarele titraje din emisiunile de televiziune:

vT7 *lider suporteri Steaua proprietar parcul Bordei şef birou Comunicare Primăria Cluj reprezentant casă pariuri specialist protecţie împotriva incendiilor profesoară română rudă victimă proprietar barcă lider sindical mineri Valea Jiului precipitaţii Europa director Grădina Zoologică iubitoare animale creator modă.*

1. Rescrie titlurile de mai sus, marcând relaţiile sintactice.

2. Urmăreşte o emisiune de ştiri de la televizor şi notează-ţi exemplele care seamănă cu cele de mai sus, în care relaţiile sintactice nu sunt marcate.

Ordinea cuvintelor (topica)

În propoziţiile de mai jos, ordinea cuvintelor nu este cea corectă:

Această doamnă n-avea procese prea multe penale. S-*a produs un accident grav feroviar.*

Redactorii ar fi trebuit să spună:

#

Această doamnă n-avea procese penale prea multe.

m

74

LEXI ŞI *SEMANTICĂ*

Un copil *tânăr* se grăbeşte repede (pleonasmul)

De ce nu este corect să spunem *copil tânăr* şi *babă bătrână*! Dar *mă întorc înapoi, mă grăbesc repede*! Pentru că un copil nu poate fi decât tânăr, o babă nu poate fi decât bătrână. De întors, nu te poţi întoarce şi înainte, iar dacă faci ceva în grabă înseamnă că faci repede. Dacă spunem *copil tânăr* sau *mă întorc înapoi*, comitem greşeala numită pleonasm. Pleonasmul constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor construcţii cu acelaşi înţeles.

Jz

Am auzit la televizor:

77 *manevrează nişte copii tineri care ştiu să umble la computer.*

— Ar fi trebuit să spună:

[// *manevrează nişte copii care ştiu să umble la computer.*

fibH

Am auzit la televizor:

Mă sunau să mă întorc înapoi să văd despre ce e vorba.

Ar fi trebuit să spună:

Mă sunau să mă întorc să văd despre ce e vorba. sau *Mă sunau să vin înapoi să văd despre ce e vorba.*

11

13) *Hai să vorbim numai despre rău pe toată lumea.*

14) *Nu mai este interesată în continuarea investiţiei.*

15) *Parcă nici vouă nu* vă *vine să credeţi de* ceea *ce întâmplat.*

16) *Ce-s cu versurile astea*?

#

17) *Eşti unul dintre cei care te-ai întors*.

18) *Cum este, s-au depăşit orice limită*?

76

Ar fi trebuit să spună:

vernisai (*de galerie*) sau *deschidere de galerie*

Am auzit la televizor:

cu marile metropole europene

De ce nu e corect?

Metropolă este „nume dat marilor oraşe ale lumii (de obicei capitale de state)”, după cum aflăm din *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX). Deci alăturarea *marile metropole* conţine o repetiţie inutilă, adică *marile oraşe mari* sau *marile mari orăşel*

Ar fi trebuit să spună:

cu metropolele europene sau *cu marile oraşe europene*

e

Am auzit şi alte pleonasme la radio şi la televizor:

Este cel mai mare colos din Craiova.

Pierde avansul pe care-l avea înaintea lui Hillary.

Detalii şi multe alte amănunte, în câteva minute.

Astfel, proiectele de viitor sunt realizate…

Au sau nu dreptul de a solicita declanşarea începerii urmăririi penale.

Va fi susţinut financiar şi prin reclame comerciale.

Era un iniţiat şi un ocultist de un calibru de talia lui Shakespeare.

un mare hit al anilor 2000

calităţi pozitive pe tema subiectului nostru de astăzi chiar dacă nu şi-a adus un aport prea mare…

strangulat de propriii săi părinţi.

79

Am auzit la televizor:

Grăbiţi-vă repede!

Ar fi trebuit să spună:

Grăbiţi-vă! sau *Veniţi repede*!

Am auzit la televizor:

O *papiotă de aţă*

De ce nu e corect?

Cuvântul *papiotă* înseamnă, după cum aflăm din *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX), „sul mic de carton pe care se înfăşoară aţa de cusut". Aşadar, este inutil să adăugăm substantivul *aţa*, după ce am spus deja *papiotă*.

— Ar fi trebuit să spună doar:

O *papiotă*

Am auzit la televizor:

vernisaj şi deschidere de galerie

De ce nu e corect?

Cuvântul *deschidere* repetă fără rost înţelesul substantivului *vernisaj.* În *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX), *vernisaj* înseamnă „deschidere oficială, inaugurare a unei expoziţii de artă".

f-SSB

78

Un alt tip de pleonasm auzit la televizor este: *Reprezintă un procent de până la 25 la sută*.

De ce nu e corect?

Cuvântul *procent* are în structura sa prepoziţia latinească *pro*, care înseamnă „pentru", şi numeralul *centum*, care înseamnă „o sută". Aşadar, repetarea lui „sută" (odată cu forma lui latinească, – *cent*, în *procent*, şi a doua oară în română, ca *sută*) constituie o greşeală, un pleonasm.

— Ar fi trebuit să spună:

Reprezintă până la 25 de procente, sau *Reprezintă*

până la 25 la sută.

La televizor şi la radio am auzit de multe ori această greşeală:

un procent de 3 la sută din încasările…

şi doar un procent de 5 la sută campaniei electorale cu un procent de 6, 49 la sută.

La televizor am mai auzit:

A găsit poşeta abandonată, dar însă era goală.

De ce nu e corect?

Conjuncţiile *dar* şi *însă* au acelaşi sens (ambele sunt adversarive). Alăturarea lor constituie un pleonasm.

— Ar fi trebuit să spună:

L *A găsit poşeta abandonată, dar era goală*.

81

Explică de ce nu este corectă alăturarea cuvintelor evidenţiate în exemplele de mai sus. Dacă nu îţi dai seama de greşeală, citeşte definiţiile cuvintelor în DEX.

M

Am auzit la televizor şi acest tip de pleonasm:

mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că poate fi posibil

De ce nu e corect?

Verbul *poate* înseamnă *este posibil*.

Atenţie la cuvintele formate cu – *bil*, care arată posibilitatea: *băubil* „care poate fi băut”, *respirabil* „care poate fi respirat”, *sancţionabil* „care poate fi sancţionat, pedepsit” etc! Acestea nu trebuie folosite pe lângă verbul *a putea*.

— Corect ar fi fost:

mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că este posibil sau *mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că se poate*

#

Am auzit şi:

Mai poate fi posibilă în România propaganda?

Poate fi o potenţială victimă.

un refren care poate fi posibil care poate fi sancţionabilă în instanţa civilă.

Propoziţiile de mai sus, pe care le-am auzit la radio şi la televizor, conţin greşeli. Care sunt acelea şi cum le explici?

80

Ar fi trebuit să spună:

Reluăm unde să se adreseze.

sau *Spunem încă o dată unde să se adreseze*.

La televizor şi la radio, am auzit şi:

Bine v-am regăsit din nou la ediţia specială a emisiunii noastre!

Mai repetaţi-l o dată, vă rog, telefonul!

Dar încă o dată repet, nu se face...

pentru a le revedea din nou împreună pe scenă.

1. Ţi se pare corect enunţul următor, pe care l-am auzit la televizor: *Aţi văzut că tot sunt agresate în continuare*? Argumentează-ţi răspunsul!

2. Notează alte cinci exemple de pleonasme din emisiunile de radio şi de televiziune şi explică-le!

Mărul face pere (contradicţia în ceea ce se adaugă)

t &

WDupă cum mărul nu poate face decât mere în realitate (nu în poveşti!), tot aşa după anumite cuvinte nu putem spune sau scrie orice. Dacă spunem *bicicletă cu trei roţi, ziar săptămânal care apare în fiecare zi* comitem greşeala numită *contradicţie în ceea ce se adaugă*, pentru că o bicicletă nu poate avea decât două roţi, nu trei, iar un ziar săptămânal apare doar o dată pe săptămână, nu zilnic (în fiecare zi).

#

k

Vocea reporterului:

83

sau *A găsit poşeta abandonată, însă era-goală*

Am auzit şi:

y sunt recunoscute caftind drept cele mai bune. A venit primăvara, dar odată şi cu ea…

VW

K Este corect să spunem: *M-am străduit să iau note bune, pentru ca să mă lase părinţii în tabără*? Explică răspunsul tău.

Am auzit la radio:

Din nou revenim la muzica populară românească.

De ce nu e corect?

Locuţiunea adverbială *din nou* şi *re* (care este un prefix) au acelaşi sens, conţin ideea de repetare. Prin urmare, asocierea lor este greşită, constituind un pleonasm.

— Redactorul ar fi trebuit să spună:

Revenim la muzica populară românească.

sau *Ascultăm din nou muzică populară românească.*

Tot la radio am auzit:

Mai reluăm o dată unde să se adreseze.

De ce nu e corect?

În acest enunţ, ideea de repetiţie este exprimată de trei ori: prin adverbul *mai,* prin verb (din cauza prefixului *re*) şi prin numeralul adverbial *o dată*.

82

Ce înseamnă *orar*? (paronimia)

Orice elev ştie ce înseamnă *orar*. un fel de program. Substantivul *orar* are legătură cu *orele,* cu timpul deci; la fel şi adjectivul *orar*. Pare simplu. Dar unii spun *oral* când vor să vorbească despre ore, timp. Cuvintele *orar* şi *oral*

seamănă ca formă, dar au un înţeles diferit. Asemenea cuvinte se numesc paronime. Pentru a nu greşi folosind un cuvânt în locul altuia asemănător ca formă, trebuie să învăţăm ce înseamnă fiecare şi cum se scrie.

Am auzit la televizor:

Să modifice intervalul oral al grevei...

De ce nu e corect?

Adjectivul *oral* înseamnă, pe scurt, „bucal; verbal", adică are legătură cu gura şi cu vorbirea. Spunem *medicament oral*, care se înghite (nu se injectează), *şi probă orală*, când suntem ascultaţi (nu când scriem la un test, un extemporal, o teză). În propoziţia de mai sus, adjectivul *oral* este folosit greşit, pentru că nu se potriveşte ca sens cu substantivul *interval*, care se referă aici la timp.

— Ar fi trebuit să spună:

Să modifice intervalul orar al grevei...

85

Femeia a adormit două ore.

De ce nu e corect?

Propoziţia conţine o contradicţie, pentru că nu putem *adormi* două ore, ci doar *dormi* două ore. Putem adormi mai greu sau mai uşor, putem să ne chinuim să adormim timp de două ore, dar nu putem adormi două ore.

— Ar fi trebuit să spună:

Femeia a dormit două ore.

Vocea reporterului:

Oraşele mari nu sunt doar reşedinţe, ci şi zone de tranzit pentru perioade mai lungi, scurte sau definitive pentru multe familii venite din provincie.

De ce nu e corect?

Zona de tranzit este o zonă pe unde se trece, se stă mai mult sau mai puţin şi de unde apoi se pleacă. Este

lipsit de logică să spunem că zonele de tranzit sunt pentru perioade definitive.

— Ar fi trebuit să spună:

Oraşele mari nu sunt doar reşedinţe, ci şi zone de tranzit pentru perioade mai lungi sau mai scurte pentru multe familii venite din provincie. Unele familii pot rămâne definitiv aici.

Tu ai auzit astfel de greşeli? Poţi să inventezi şi tu câteva (*Copiii ţipă în linişte, Familia convieţuia în ţări diferite* etc.) şi să „testezi” dacă părinţii tăi sau prietenii îşi dau seama de greşeală. Dacă nu, explică-le tu!

84

preşedenţie poliomielită identificare crenvurşti repercusiune descongestionare cazino

Cum aflăm forma corectă a acestor cuvinte?

Pentru a cunoaşte forma corectă a cuvintelor, trebuie să consultăm dicţionarele. Singurul dicţionar din care aflăm forma corectă actuală a cuvintelor este *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (DOOM), apărut în 2005. Din acest dicţionar, aflăm că:

Este corect *preşedinţie*, nu *preşedenţie*. Substantivul *preşedinţie* vine (este derivat) de la *preşedinte*, cu „i”, nu de la *preşedente*, cu „e”.

Este corect *poliomielită*, nu *poliomielită*. Numele bolii respective conţine silabele „— mi-e”, ca şi în limba franceză, de unde limba noastră l-a împrumutat. Multe alte afecţiuni, mai puţin cunoscute nouă, conţin segmentul –mi*elită:* en*cefalomielită,* le*ucomielită,* os*teomielită* etc.

Este corect *identificare*, nu *identificare*. Prima silabă a cuvintelor *identificare, a identifica, identificat, identitate* este „i”, nu „în”.

Cine spune *identificare*, ca şi *buletin de identitate* (în joc de *buletin de identitate*), este pe loc catalogat ca incult.

#

Este corect să spunem şi să scriem *repercusiune*, nu *repercusiune*. Substantivul *repercusiune*, care înseamnă „urmare, efect, consecinţă”, a fost împrumutat în limba noastră cu această

87

reporter

(*persoană*) *originală din Republica Moldova*

De ce nu e corect?

Cuvântul *original* este confundat aici cu *originar*, cu care seamănă ca formă. *Original* înseamnă „ieşit din comun, autentic”, iar *originar* are sensul „care este de loc din...”. Putem spune pict*ură ori*g*inală, sc*ri*itor ori*g*inal şi* marf*ă ori*g*inară din Chi*n*a, da*r nu (pers*oană) o*ri*g*inală din Rep*u*blica Mol*d*ova.*

— Ar fi trebuit să spună:

— (*persoană*) *originară din Republica Moldova*

J 1. Caută în *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX) sensul perechilor de cuvinte: *a emigra – a imigra, a investi – a investi, infirmat – informat*. Explică de ce nu sunt folosite corect cuvintele evidenţiate în exemplele de mai jos, pe care le-am auzit la televizor şi la radio:

O serie de puteri cu care sunt investiţi.

Două luni rămase până la investirea oficială în funcţie.

Informaţia n-a fost confirmată, dar nici informată.

2. Dacă auzi şi tu la radio sau la televizor astfel de greşeli, notează-le şi arată de ce s-au produs!

Identitatea crenvurştilor

(necunoaşterea formei corecte a cuvintelor)

Am auzit la televizor şi la radio:

m

86

Am servit o prăjiturică într-o locaţie funny (*cuvinte*

#

„mai frumoase” folosite nepotrivit)

„Locaţie”.

Am auzit la televizor:

Pădurea Snagov. Ora 15. Altă locaţie, aceeaşi poveste.

De ce nu e corect?

În limba română, cuvântul *locaţie*, după cum aflăm din *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX), înseamnă: „1. Închiriere; chirie plătită pentru anumite lucruri luate în folosinţă temporară. 2. contract prin care una dintre părţi se obligă să procure şi să asigure celeilalte părţi folosinţa unui lucru pentru un timp determinat în schimbul unei sume de bani”. În *Noul dicţionar universal al limbii române* (2007), este înregistrat (fireşte) şi sensul „un loc anume, precis determinat”, apărut ca urmare a influenţei limbii engleze. Folosirea excesivă şi inadecvată a substantivului *locaţie* este însă condamnabilă.

— Ar fi trebuit să spună:

Pădurea Snagov. Ora 15. Alt loc, aceeaşi poveste.

La televizor şi la radio, am auzit de foarte multe ori substantivul *locaţie* folosit cu un sens nepotrivit, doar pentru că „ar suna mai bine”:

V V *Cum vi separe locaţia, peştera*?

A ales trei locaţii posibile: *România, Bulgaria şi Ungaria*.

Prima şedinţă va avea loc vineri, la Napoli. Locaţia nu a fost aleasă întâmplător.

În majoritatea locaţiilor de lux, nu aveai loc nici să arunci un ac. (este vorba despre staţiuni)

89

formă, deci cu silaba „cu”. În franceză, cuvântul are forma *repercussion*, în italiană, *ripercussione*, iar în latină,

#

repercussio.

Se scrie şi se pronunţă corect *crenvurşti*, nu *crenvurşti*. Cuvântul german *Krenwiirstchen*, care a fost împrumutat de limba română sub forma *crenvurst*, conţine consoana „n” în prima silabă; litera „w” a fost adaptată în limba română ca „v”.

Este corect *descongestionare*, nu *descongestionare*. Cuvântul *a descongestiona* este format din „des-” (prefix) şi verbul (a) *congestiona*.

Este corect *cazinou*, nu *cazino*. Forma corectă a cuvântului în limba română este cu „— ou”, nu cu „— o”, aşa cum se întâmplă şi cu alte substantive: bibe*lou, bi*ro*u, bi*str*ou, ca*rg*ou, de*po*u, li*ng*ou, ta*ng*ou* etc. Formele emba*rgo, in*di*go sun*t însă corecte.

1. În exemplele de mai jos, pe care le-am auzit la televizor şi la radio, cuvintele subliniate nu sunt corecte. Află care sunt formele lor corecte!

Doreşte cineva să adauge ceva?

Şi-au întins tentaculele în toată lumea.

Atacantul s-a ales cu un traumatism craniar minor.

mărţişoare cu montiuri în platină metri pătraţi repaus postiură autovehicul.

2. Descoperă şi tu la televizor şi la radio alte cuvinte incorecte! Consultă dicţionarele (DOO ŞI DEX) pentru a te convinge că formele cuvintelor pe care le-ai văzut sau le-ai auzit sunt consemnate!

88

acest lucru, ci că persoana poate lua masa, poate mânca şi la restaurant. A greşit pentru că a încurcat ce înseamnă *a servi* şi *a se servi*.

— Ar fi trebuit să spună:

Odată ajunşi aici, puteţi lua masa chiar şi la restaurant. sau *Odată ajunşi aici, puteţi mânca chiar şi la*

restaurant.

La televizor şi la radio, am mai auzit şi:

Aţi servit masa de prânz deja?

Cei care sunt acasă servesc masa.

Apoi a mers la aniversarea cumnatului ei, unde a servit şi alte feluri de alcool.

O serviţi împreună cu bunii voştri prieteni, (este vorba despre plăcintă)

Mai serviţi o cafeluţă.

1. În exemplele de mai sus, înlocuieşte verbul *a servi*, care este folosit incorect, cu *a lua*, *a mânca* sau *a bea*.

2. Explică de ce ar fi nepoliticos ca, de ziua ta, să întinzi dirigintelui sau dirigintei o cutie de bomboane şi să-i spui: „Vă rog, serviţi bomboane, e ziua mea”.

3. La petrecerea ta, e corect să spui: „Vă rog, serviţi-vă cu îngheţată de care vreţi!”?

„Conflict insolvabil”.

Am auzit la televizor:

conflict insolvabil

De ce nu e corect?

e

91

Cum aţi ales locaţia asta? (este vorba despre un club)

Italia, de exemplu, sau alte locaţii minunate.

Pe lângă Neptun, mai există şi alte locaţii unde ar putea avea loc întâlnirea bilaterală.

Este a doua locaţie ca înălţime din Europa, (este vorba despre un vârf de munte)

Zâmbiţi! *Se fac poze*. *Locaţia este cât se poate de inedită*: *un salon de spital, lângă patul unui pacient*.

Locaţii cumpărături

Următoarea pe listă (pentru construirea unei parcări) *ar fi locaţia din faţa Ministerului Transporturilor*.

#

Au început filmările în mai multe locaţii.

Într-o locaţie medicală militară.

În exemplele de mai sus, încearcă să înlocuieşti *locaţie* cu substantive mai potrivite ca sens, alegând dintre următoarele: *loc*, *ţară*, *oraş*, *centru*, *destinaţie* (*de vacanţă*), *club*, *vârf* (*de munte*), *staţiune*. Vei observa că *loc* se potriveşte în mai multe cazuri.

„A servi".

Am auzit la televizor:

— *Odată ajunşi aici, puteţi servi masa chiar şi la restaurant*.

De ce nu e corect?

Aşa cum ne arată şi *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX), verbul *a servi*, când se referă la mâncare, înseamnă: „a pune, a aduce la masă mâncare, băutură etc; a prezenta cuiva o mâncare ca să ia din ea, a trata pe cineva cu ceva; a da să mănânce". În schimb, *a se servi* înseamnă „a lua să mănânce sau să bea". Sensul propoziţiei de mai sus este că persoana respectivă poate face pe chelnerul la restaurant, aducând mâncăruri şi băuturi clienţilor. Reporterul însă nu a vrut să spună

90

— *Să* fii clovn e un job funny? CP)

x-x Unii jurnalişti preferă să folosească cuvinte din limba engleză în locul celor româneşti, care li se par, probabil, prea obişnuite.

La radio, ascultând horoscopul, am auzit:

Veţi prelua conducerea, nu numai la job, ci şi în familie.

În limba română, este sp
recomandat să se una:

Ve prelua n se ci
ţi conducerea, nu umai la rviciu.

#

fa milie						
	sa	*Veţi*	*prelua*	*n*	*la*	*ci*
	u	*conducerea.*		*u*	*slujbă.*	
				numai		
fa milie						

La radio şi la televizor, am mai auzit şi alte cuvinte englezeşti de acest fel:

(O)

V" y *Trendul va fi avantajos.*

Cântă apoi un bând.

Au făcut un live.

Are o companie de ceasuri de lux, adică fake-uri din alea.

Asta mi se pare foarte funny.

Vă duceţi probabil şi la shopping.

Este greu să fii în România o femeie care să ducă un business atât de important.

Am realizat că e nevoie de toate device-urile şi de toate minunăţiile.

Vor deveni spaţii de expoziţii şi performance.

93

Sensul adjectivului *insolvabil*, după cum apare în *Dicţionarul explicativ al limbii române*, este: „care nu este solvabil, care nu-şi poate plăti datoriile, care se află în situaţia de insolvabilitate; nesolvabil, falit". Acest sens nu se potriveşte însă cu substantivul *conflict*.

— Ar fi trebuit să aleagă una dintre variantele:

conflict imposibil de rezolvat conflict imposibil de soluţionat conflict ireconciliabil

La televizor şi la radio am auzit şi alte cuvinte folosite necorespunzător:

#

()

V y *Vor fi transferate către autorităţile locale, care vor avea obligativitatea să...*

„Hoţul neprins e negustor cinstit”, deci acceptanţa hoţiei, nemaiîntâlnită expresie în nicio altă limbă de pe glob.

Sigur că trăiesc o minimă satisfacţie atunci când văd că aproape toată lumea şi-a dat seama despre domnul Cioroianu şi capabilităţile sale.

66 de personaje împart o casă cu rozătoarele.

Toţi piloţii sunt foarte bine preparaţi fizic.

1. În exemplele de mai sus, cuvintele evidenţiate sunt folosite greşit. Pentru a obţine enunţuri corecte, înlocuieşte aceste cuvinte, în ordine, cu: *obligaţia, acceptarea, capacităţile, persoane, pregătiţi.*

2. Care este sensul cuvintelor: *personaj, persoană, preparat, pregătit, insolvabili* Alcătuieşte propoziţii corecte cu ele!

92

Plouă cu lopata (expresii stâlcite)

că

Expresiile precum *a ploua cu găleata, a se termina în coadă de peşte, a trage mâţa de coadă, a tăia frunză la câini* au o structură fixă. Nu putem spune decât în glumă: *plouă cu lopata, povestea s-a terminat în coadă de vacă, Maria trage mătura de coadă, Ion taie frunză la pisici*. Dacă nu intenţionăm să glumim, atunci trebuie să folosim aceste expresii aşa cum sunt date în dicţionare.

k

Am auzit la televizor:

Se bazează pe informaţii noi, care ar fi apărut la iveală în ultimele luni.

De ce nu e corect?

Expresia corectă, aşa cum apare în dicţionare, este *a ieşi la iveală*, nu *a apărea la iveală*.

— Ar fi trebuit să spună:

Se bazează pe informaţii noi, care ar fi ieşit la iveală în ultimele luni.

sau. Se *bazează pe informaţii noi, care ar fi apărut în ultimele luni.*

tt

Am auzit la televizor:

Mănăstirea Neamţ ocupă un rol cu totul deosebit.

95

mii

1. Caută într-un dicţionar englez-român cuvintele evidenţiate mai sus şi vezi cum sunt traduse ele în limba română.

2. Uneşte cuvintele englezeşti din prima coloană cu acelea româneşti din a doua coloană, care s-ar potrivi în exemplele anterioare.

1. *trend*
2. *bând*
3. *live*
4. *fake*
5. break
6. *funny*
1. shopping
8. *business*
9. device

10. *performance a. afacere b. amuzant* c. *cumpărături d. dispozitiv, sistem e. emisiune în direct f. evoluţie, tendinţă g. fals h. pauză i. spectacol, reprezentaţie j. trupă, formaţie*

3. Urmăreşte mai multe emisiuni la radio şi la televizor şi notează toate cuvintele englezeşti folosite în

locul celor din română! Subliniază apoi cuvintele englezeşti care nu ştii ce înseamnă!

94

Ar fi trebuit să spună:

Nici regiunile *din* interiorul *arcului* carpatic *nu fac excepţie de la regulă*.

Propoziţiile de mai jos, pe care le-am auzit la televizor şi la radio, sunt construite greşit. Încearcă să corectezi tu expresiile evidenţiate, înlocuindu-le, în ordine, cu: *a intra în alertă, a se alarma*; *a lua propriile măsuri*; *a aduce o jertfă, a face un sacrificiu*; *a* trece *printr-un coşmar, a trăi un coşmar*.

Au intrat în alarmă.

Va trebui să ia propriile iniţiative.

Vezi cât sacrificiu aduce omul ăsta?!

Ne povesteau oamenii coşmarul prin care au trăit.

Răul cel mai puţin dintr-un rău mai mare (alte *asocieri* nepotrivite)

Trebuie să fim foarte atenţi la sensul cuvintelor pe care le folosim şi la modul în care le îmbinăm. Aşa cum se observă şi în exemplele de mai jos, jurnaliştii au alăturat cuvinte care nu se potrivesc, fie din lipsă de inspiraţie, fie suprapunând nişte structuri mentale asemănătoare sau aparţinând aceluiaşi context extralingvistic.

Am auzit la televizor şi la radio:

Bănuiesc că dumneavoastră aţi vrut să alegeţi răul cel „,<m *puţin dintr-un rău mai mare*.

Vom avea nişte detalii mai mari despre acest cutremur. *Au căzut 40 de litri de ploaie pe metrul pătrat*.

97

De ce nu e corect?

Expresia corectă este *a juca un rol*, nu *a ocupa un rol*. Există şi expresia *a ocupa un loc*. Reporterul, din

grabă, a suprapus aceste două construcţii.

— Ar fi trebuit să spună:

Mănăstirea Neamţ joacă un rol cu totul deosebit. sau *Mănăstirea Neamţ ocupă un loc cu totul deosebit*.

Am auzit la televizor:

Au declarat că nici nu se pune vorba de o răpire.

De ce nu e corect?

Şi în acest caz, jurnalistul a suprapus două expresii: *nu poate fi vorba de*... şi nu s*e* p*un*e *pro*b*lema.*

— Ar fi trebuit să spună:

Au declarat că nici nu poate fi vorba de o răpire.

sau *Au declarat că nici nu se pune problema unei răpiri*.

Am auzit de mai multe ori la televizor, la rubrica meteo:

Mei *regiunile din interiorul arcului carpatic nu fac abstracţie de la regulă*.

De ce nu e corect?

Expresia corectă este *a face excepţie de la regula*-Prezentatorul a suprapus în minte această expresie cu *a face abstracţie de ceva,* iar rezultatul este o expresie nouă, nici glumeaţă, nici logică.

96

La radio şi la televizor, am mai auzit şi:

v y*. Se circulă cu atenţie, datorită prăbuşirii permanente*...

Renunţa la un trofeu datorită scandalului ce s-a iscat.

A avut loc un accident datorită drumarilor.

Un blocaj în trafic datorită maşinilor foarte multe.

Au învăţat poezii din cauza dumneavoastră.

Toate lucrurile astea se pierd datorită incompetenţei guvernului.

#

k 1. Corectează exemplele de mai sus, în care prepoziţia *datorită* şi locuţiunea prepoziţională *din cauza* sunt folosite greşit una în locul alteia.

2. Construieşte şi tu câteva enunţuri în care *datorită* şi *din cauza* să fie folosite incorect şi explică în ce constau greşelile.

99

Zăcând fără cunoştinţe în spatele casei.

La fotbal, Rădoi este fără fisură; *când îl imită însă pe Agassi, racheta îl trădează*.

A trecut un an de când s-a întâmplat Nobelul anul trecut.

Leonard Cohen va prezenta primul său turneu după o pauză...

mtJ

1. Corectează tu enunţurile de mai sus!

2. Notează şi tu alte asemenea asocieri nepotrivite din emisiunile de la radio şi de la televizor! încearcă să explici cum s-au produs.

m din cauza – datorită

Am auzit la televizor şi la radio:

A fost avansat la „excepţional” din cauza unor astfel de rezultate.

A fost foarte mult înrăutăţită situaţia datorită alunecărilor de teren.

De ce nu e corect?

Prepoziţia datorită introduce o cauză pozitivă, iar locuţiunea *din cauza*, o cauză negativă.

— Ar fi trebuit să spună:

A fost avansat la „excepţional” datorită unor astfel de rezultate.

A fost *foarte* mult *înrăutăţită* situaţia *din acuM*

alunecărilor de teren.

#

prezentatorii, cuvinte şi expresii specifice profesiei de jurnalist de televiziune.

„Va lua final tămbălăul...”

Reporterul explică:

Speră că după ce va lua final tămbălăul...

De ce nu e corect?

În locuţiunea *a lua sfârşit* (adică *a se sfârşi, a se termina*), reporterul a înlocuit cuvântul *sfârşit* cu *final*, care i s-a părut probabil mai elegant. Numai că în locuţiuni nu se pot face în mod normal substituţii, pentru că acestea produc expresii inexistente şi uneori nerecunoscute de ascultători. Preţiozitatea, dorinţa de a vorbi „cu cuvinte alese”, creează adesea efecte ridicole, mai ales când formulări savante contrastează cu termeni şi expresii populare şi familiare (precum *tămbălăul* de mai sus).

— Ar fi trebuit să spună:

Speră că după ce se va sfârşi tămbălăul...

Auzim destul de des formulări pretenţioase, acolo unde s-ar fi potrivit unele mai simple şi mai fireşti:

prin intermediul acestei telenovele debutate de doamna... („începute de doamna...”)

acum ne aflăm în certitudinea că este vorba de („acum suntem siguri că este vorba de...”)

chiar şi cu un egal scos cu forcepsul („pentru care ne-am străduit mult”).

Exemple asemănătoare se găsesc în capitolul despre lexic.

e

101

Stilistica poveşti” sursate”.

Moderatorul unei emisiuni de televiziune afirma:

Poveştile lui, relatările lui nu sunt duse la bun sfârşit

şi nu sunt sursate...

Ce este nerecomandabil aici?

Cuvântul *sursat* a apărut de curând în jargonul (limbajul specializat) jurnalistic, pentru a caracteriza o informaţie care a fost obţinută din surse (sigure, chiar dacă nu pot fi dezvăluite). Termenul este o inovaţie lexicală pe care mulţi vorbitori nu o cunosc şi de care nu este de fapt nevoie (pentru că acelaşi lucru se poate spune la fel de simplu şi aproape la fel de scurt prin cuvinte deja existente).

— Ar fi trebuit să spună:

Poveştile lui, relatările lui nu sunt duse la bun sfârşit şi nu sunt bazate pe surse (*sigure, credibile* etaj...

Am mai auzit şi:

v-V *luăm un spot* (cu sensul: „urmează un spot publicitar”)

Imediat după breakul de publicitate („imediat după pauza publicitară”).

m^2

N Ascultă cu atenţie câte o emisiune de ştiri de la trei posturi diferite de televiziune şi încearcă să găseşti, în ceea ce spun

100

Ar trebuit fi să spună:

Când apare	*un analist la televizor, toată lumea îl crede.*
u c te naivita	
sau *cade în cursă, se lasă păcălită* etc.	

Sunt multe moduri în care s-ar fi putut exprima ideea, fără utilizarea unei expresii argotice.

#

Am mai auzit şi alte cuvinte şi expresii argotice sau familiare, nepotrivite cu tonul unei dezbateri politice sau al unei emisiuni de ştiri:

v y *Politicienii sunt de gaşcă, sunt borfaşi*.

E un şmenar politic.

Repede, m-am dat jos, cafomist, bă…

Cei trei pugilişti români suspectaţi că ar fi pus mâna la Chicago…

Puterea, cea care are caşcavalul în România.

Stelistii se pot scoate în ultimele două meciuri.

A făcut ce-au vrut muşchii lui.

20.000 de români i-au lăsat mască pe spanioli.

Steaua nu are faţă de Liga Campionilor.

Se dă gratis, se dă moca, doar pentru că eşti fiica preşedintelui.

Vremuri nasoale!

Ce coleg eşti! *Ce nasol eşti*!

A ţopăit şi-a urlat în microfon de-uu găsit-o toţi dracii.

Şi io, când îi microfonu, *fac ca toţi dracii*.

Alte exemple de argotisme auzite la radio şi la televizor sunt: *bazat, abureală, dilimac, naşpa, meclă, dudă, din părţi, vrăjeală, a se oftica, ţoale, faţă, ţeapă, beton, bulău, părnaie* etc.

Adesea, vorbitorii înşişi îşi dau seama de stridenţa stilistică şi caută formule de scuze:

103

pRescrie enunţurile de mai jos, pe care le-am auzit la televizor, evitând formulările inutile şi pretenţioase:

Una dintre argumentaţiile de bază ale preşedintelui a fost tocmai aceea că…

Sigur că sunt nişte manifestări pe care nu ni le dorim, mai ales când vegetaţia este în plină desfăşurare.

#

Ei par mai confortabili cu ideea...

Ştiţi cum e în alte părţi când te prinde în astfel de moduri (beat şi conducând o maşină)

Se-ntâmplă la noi mai multe accidente? *Sau percepţia noastră este una*... expa*ndată? să* zic *aşa*.

Precipitaţiile nu dau semne de oboseală.

Vântul tot vioi bate, iar cele câteva raze de soare de la amiază aduc un Celsius mai cumpătat faţă de ieri.

Şmenari, borfaşi %\ *ciumpalaci*

Redactorul unui post de radio comenta reacţiile publicului, spunând:

Când apare un analist la televizor, toată lumea pune botu'.

Ce este nepotrivit aici?

Fraza nu este propriu-zis incorectă, dar cuprinde o expresie din limbajul familiar-argotic, care nu se potriveşte cu o emisiune de informaţie sau cu o dezbatere. Redactorii, prezentatorii şi moderatorii folosesc uneori expresii familiare pentru a da impresia că ni se adresează direct, că emisiunile sunt un dialog cu publicul, purtat ca în familie sau între prieteni. Unele expresii sunt ingenioase şi amuzante, altele sunt vulgare, jignitoare, deci nepotrivite situaţiei.

102

(*r J*) ...

v y *o curviştina mica pusă pe interes*

Să nu mai umbli cu maşina murdară că am pus-o. *Pe voi vă cam freacă grija despre emigranţii români*. *Dacă e moartă, cine i-a făcut felul*? *Bă, io-mi bag picioarele în ea de muzică*... Cred *că, da*că *era Cri*s*tina acu*m *în* I*talia, cr*ed *că* şi-o *lua*. *Am* a*uzit că* î*n sea*r*a ast*a *o r*o*mâncă şi-*a *mai luat-o în* m*etroul din Mil*a*no.*

Te uiţi la talk-show-uri? Fă o listă cu formulele

vulgare pe care le auzi la moderator şi cu cele pe care le auzi la invitaţi. Ai observat la un moment dat că moderatorul evită să vorbească urât ca să nu fie amendat de CNA?

„Prostalai”.

E

Moderatorul unei emisiuni-anchetă s-a adresat aşa unui telespectator care încerca să intre în direct:

— *Poţi să rămâi, cretinule, pe telefon*.

Ce putem să spunem despre cei care vorbesc aşa?

Că nu au voie să vorbească în public în acest fel.

Ar fi trebuit să spună, politicos, chiar dacă era enervat: *Puteţi să rămâneţi/rămâne la telefon*.

Am mai auzit destul de multe ameninţări şi insulte. Unele sunt grave, pentru că sunt spuse cu seriozitate:

x-s *Băi, dobitocule, dacă era copilul tău*…

În tribune sunt… cinc*i han*d*icapaţiprostălăi car*e *se* i*au la* b*ăt*a*ie.*

105

Dacă încearcă vreunul să ne-o tragă, ca să traduc aşa… S-a *l*i*n*s *pe* b*ot, ie*rt*aţi-mi expresia de* P*r*i*m*ă*ria Cap*i*talei. I*-a *d*a*t în* b*ot, ie*rt*ată fie-mi expresia… într*ebar*ea asta, c*e*a ma*i *pen*a*lă, ca să* zi*c* a*şa*… C*ând a v*ăzut *că* a l*uat ţ*e*ap*ă*, cum* s*e spu*ne*.*

mu

„Tradu” enunţurile de mai jos în limbaj standard, potrivit cu o emisiune de ştiri sau cu un interviu, eliminând excesele familiar-argotice:

Căpşunarii vor rupe casele de schimb cu euro, ca să aibă ce sparge mai apoi în hipermarketuri.

Eraţi prea fiţoasă, aşa?

Bagă cu toţii câte-un sandviş.

#

Se chinuie să dea cu flit turcilor.

Pe piaţă sunt buletine false în draci.

Ştiam că am un coleg de matinal serios, nu o vrăjeală.

„V” l îi am pus-o”.

Un realizator de emisiuni vorbeşte aşa:

În ideea că n-au reuşit să ne-o tragă.

Ce este nerecomandabil aici?

Dacă expresiile familiare şi argotice de mai sus sunt nerecomandabile la un post serios, cuvintele vulgare nu au ce să caute la televizor, indiferent de tipul de emisiune.

— Ar fi putut să spună:

În ideea că n-au reuşit să ne păcălească.

Am mai auzit multe cuvinte şi expresii vulgare sau aluziv-vulgare:

104

Şi în alte emisiuni, formulele *la nivelul* şi *la nivel de* sunt folosite în exces:

la nivelul zilei de marţi

Mai avem de învăţat la nivel de suporteri.

„Vizavi de...”

Locuţiunea *vizavi de* este adesea folosită inutil, fără a aduce vreo precizare şi îngreunând doar mesajul, acolo unde s-ar fi potrivit foarte bine alte prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale: la *faţă* de in *legătură cu, în comparaţie cu*...

Suntem dispuşi să închidem ochii vizavi de această amendă.

foarte multe SMS-uri vizavi de cele două subiecte ale noastre.

K înlocuieşte, în exemplele de mai jos, locuţiunile *la nivelul* şi *vizavi de* (şi varianta ei greşit-inovativă *vizavi la*) cu alte prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale care să se

potrivească mai bine enunţului:

A refuzat să facă orice declaraţie vizavi de demisia pe care chiar el a cerut-o

Aveau nişte salarii foarte mici vizavi de profitul pe care-l aveau patronii.

Aş vrea să aflăm şi părerea lor vizavi la această poveste a ta.

Să se încerce o incluziune foarte mare la nivelul romilor aflaţi...

„Practic”.

e

Şi cuvintele urâte spuse pe un ton mai glumeţ, adresate colegilor din platou sau politicienilor, şi ironiile ori autoironiile îngroşate/stridente sunt de evitat, pentru că devin obişnuinţă:

Dacă nu mai am timp suficient îţi crap capul cu lopata.

Ei credeau că eu o să stau cu mâinile în buzunar ca ei să mă porcăie pe mine.

Ideea este, până se deschide jegul ăsta de site.

A început să crească în steaua lui de smârdoi politic.

Băi pupincuristule, băi băiatule!

Urmăreşte câteva emisiuni la radio şi la televizor şi vezi în cât timp de „monitorizare” (o oră, două etc.) ai întâlnit 10 expresii şi cuvinte precum cele de mai sus, care nu ar trebui rostite public!

Clişee şi ticuri verbale

Unele cuvinte şi grupuri de cuvinte încep la un moment dat să fie folosite foarte des, pierzându-şi în mare măsura sensul de bază şi devenind un fel de elemente de legătură sau chiar „de umplutură”, clişee sau ticuri verbale pe care le percepem ca parazitare, inutile.

„La nivelul zilei de mâine...”

#

ISH Să ascultăm informaţiile meteorologice; *ploile*.

Şi la noi în ţară, la nivelul zilei de mâine, vor începe r

Ar fi fost mai bine ca prezentatorul să spună, pur şi simplu.

—! Şi.a. W01 în *tar*e> *mâine, vor începe ploile*. J

106

Hai, bine! *Hai cu ştiri*!

O să trebuiască să scoateţi de la... hai *că* ş*ti*ţ*i voi, de* l*a* s*ec*r*et, di*n *int*e*riorul vos*t*ru, ma*i *mul*t*e cal*i*tăţi să* p*ut*e*ţi intra în* g*ra*ţ*iile şefilor.*

2. Procedează la fel cu verbul *a ieşi* din următoarele formulări, pe care le-am auzit la televizor:

A ieşit cu o declaraţie de presă la Cotroceni. *Preşedintele a ieşit cu o declaraţie şi a spus*... Sing*ura oca*zie publ*ică în c*are *Miha*i a ie*şi*t să m*ulţumească*...

3. Ai auzit formula *Hai*, *pa*! la cei din jurul tău? Ce părere ai despre ea? Tu o foloseşti?

dacă trebuie, trebuie...

O prezentatoare de la Meteo are următorul tic verbal:

Trebuie să vă spun...

Am auzit acest clişeu şi la un alt prezentator, de la acelaşi post de televiziune:

v y *Trebuie să vă mai spun că*...

Crezi că ticurile verbale sunt *contagioasei* cu alte cuvinte, redactorii de la acelaşi post, fiind colegi şi petrecând mult timp împreună, se pot influenţa între ei? Fii atent dacă, la postul tău preferat, mai mulţi oameni au acelaşi tic verbal sau fac aceleaşi greşeli!

109

funrHJn-iPrimă-Pr» ctic, au stabilit că e vina lor, că un sarezo Zal „" „" ° „ /" " ° Confundat-Pic, totul*

— LJL – josijnai bine să se spună:

#

funcţionala/f? *" * * * „" * * *** *Că* e *vina* lor ™ *rezolvat* ° *eroare* că *ac™ f-dat*... în f*ina*l*, to*tu*l s-a*

Mai mulţi redactori au acest tic verbal

Wx/rir*a oamenilor de aici* «*

tvt? *r' Pmitil mşima ultimelor uitate*.

Iese, practic, din lupta pentru titlu

Învingătorii spală, practic, ruşinea ultimelor rezultate.

«hai (deti)".

studio, coSoridr-i? Se adreblază astfel invitaiilor oieguor, telespectatorilor sau ascultătorilor:

Răzyan, haideţi să urmărim împreună cu telespectatorii...

h folosit un alt sensul

— Ai fi putut să spună numai:

Jţăzvan, să urmărim împreună cu telespectatorii...

*TJXIZ*Tr-C°nte Xte în care redacto™ – cuvântlau dicff Grande Ştie" te dacă Ie P°* blocul cu enunţului POtl Ştoge * * * Să se p Plardă ni™ din

Bndeţi... Nu p*ot să* c*re*d *aşa ceva*. *Ha*id*eţi*... *Toat*e bu*nel*

8 7ZlnZedhomf Or să urmărim» «°**" V * ° ww" fe, *hai, bună dimineaţa*!

108

semnificaţie şi, mai ales, cu tradiţie rorrlânească. Şi cum lumea veche din care ne tragem a devenit o podoabă rafinată, cele mai multe lucruri ţărăneşti nu mai au pentru noi nicio utilitate. Au totuşi o frumuseţe aparte şi pot fi cadoul potrivit pentru persoana iubită.

111 1

Unde nu-i logica, vai de fraza!

BBH Un moderator de la un post de televiziune vorbeşte aşa:

#

Ai făcut lucrul acesta, ai intrat în această campanie şi înţeleg că unul dintre lucrurile, pentru că în mod inevitabil, aş vrea să ajungem la chestia asta şi oarecum să o rezolvăm din start pentru a nu fi cu această povară că trebuie să clarificăm şi această chestiune oricât de nu ne-ar face plăcere. Lucrul care s-a pus în discuţie este de ce ai folosit conturile tale (etc.)

Care sunt problemele acestui enunţ?

Este incoerent, ideile nu sunt terminate, enunţul este dezorganizat, fragmentat, sunt prezente multe cuvinte vagi (*lucru, chestie, chestiune, oarecum*). Propoziţia concesivă „oricât de nu ne-ar face plăcere" este greşit construită, amestecând mai multe tipare („oricât de puţină plăcere ne-ar face", „oricât ne-ar displăcea").

Textul nu poate fi reformulat corect, pentru că ideile nu sunt clare.

WJP Noi am înregistrat mai multe enunţuri care ni se par inacceptabile, pentru că sunt ilogice, cu topică greşită, cu idei neterminate, cu amestec de registre. Îţi propunem să identifici tu cauzele exacte ale acestor dezorganizări ale textelor. Dacă ai nevoie de ajutor, poţi să te uiţi pe site-ul CNA, unde găseşti tabelele cu explicaţiile greşelilor.

1. *Da, vreau să vă-ntreb, partidul ăsta care se face acuma, prezidenţial, n-ar trebui să-şi pună şi el, d-aia avem Primăria*

Capitalei, noul partid cum se va numi el, facem ceva pentru oamenii ăştia sau ne batem în continuare joc de ei? Dac-aţi fi...

— 2. Cadoul *perfect* este *acela* dăruit *din inimă J* } *i*

110

Azi-noapte, într-o zonă ultracentrală, prim-ministrul şi-a lovit motocicleta.

Majuscule – Posibile contexte:

#

*Ţi-ai luat o cămaşă albă/Am citit „*Al*bă-ca-Z*ă*pada”.*

Problemele interne nu-l interesează pe preşedinte/Ministrul de Interne este plecat din ţară

La ţară, poţi să te piteşti în multe locuri/În drum spre Bucureşti, am trecut prin Piteşti.

Abrevieri – 2. În contextele în care au fost înregistrate, aceste abrevieri improprii însemnau: *preşedinte* (pr. şi *preş*.); *purtător de cuvânt* în *pur. de cu*v; *medicilor* (*Med.*), *în preş. Colegiul Med*.

Dentişti Bucureşti (*preşedintele Colegiului Medicilor Dentişti din*

Bucureşti).

Punctuaţie

Virgula – Textele pregătite pentru crawl ar trebui să arate aşa:

Preşedintele României, Traian Băsescu, a făcut o vizită în Ucraina, unde a discutat probleme legate de Marea Neagră.

Mesajul prim-ministrului a fost: *„Dragi colegi, veniţi la discuţii*!*”* Morfologie „Substantivuri”.

„La sursa neregulii” – Formele corecte sunt: *medicinei, zgurii, plăpumii, săptămânii, maşinii*.

„Produsuri” – Formele corecte sunt: *compromisuri, chibrituri, habitate*.

„Împotriva lui ăsta” – Formele corecte sunt: *doamnei, fetei, băiatului*.

„Dragele” adjective

„Vechii” – Corect este: *l-am scris dragii noastre prietene o scrisoare în care i-am dat ultimele veşti despre noi. Surorii sale mai mari i-am trimis o vedere care avea imprimată imaginea vechii cetăţi a Sighişoarei*. „Mi-ar plăcea” să fie mai simple verbele

„Copie” – Formele corecte sunt: *el fabrică, el se*

străduieşte, el răzuieşte.

113

Cum rezolvi unele exerciţii?

Pronunţare

„Uşă” – Dacă sunteţi din apropierea Bucureştiului, probabil că aţi auzit astfel de pronunţii. Dacă nu, este puţin probabil. Din lista voastră pot face parte: *păpuşe, căţeluşe, căpuşe, planşe* (forme de singular).

„Vereghetă” – Formele corecte sunt: *ieftinire, petic, purice, sălbatic, seringă, trimite*.

„Ecsact” – Pronunţiile corecte sunt: *exaltat, exemplu, exerciţiu, egzistă, egzil, egzotism, ecspresiv, ecsterna, ecstinde, ecstrafin, ecstrage, ecstras, ecstrem, pics, csenofobie, escrocs*.

„Şaptesprezece” – Variantele corecte sunt: *paisprezece, şaisprezece*. Aceste numerale sunt formate tot prin procedeul compunerii, dar au o structură uşor diferită de a numeralelor *şaptesprezece* şi *optsprezece*, în care se pot recunoaşte formele *şapte* şi *opt*.

„Stat” – 1. Este posibil să fi auzit forme de tipul *ştofă, schimba*, în loc de *stofă, schimba*. Pronunţia cu şi este influenţată de modelul german; 2. *spray* se pronunţă „sprei”.

„Butelie” – *diaspora, furie, pricină, tutore*.

„Eugen Coşeriu” – 1. Substantivele comune de la care provin numele proprii sunt: *olar, pescar, măcelar, coşer, ciubotar, morar*. Nu se mai folosesc astăzi *coşer* (variantă a lui *coşar*.

„Persoană care face coşuri”) şi *ciubotar* („cizmar”).

Grafie

Câţi „i”?

— Variantele corecte ale enunţurilor sunt:

verii voştri vin mâine în vizită – aceeaşi explicaţie ca

pentru *noştri*.

aceste companii ar putea oferi salarii – forma de infinitiv a verbului conţine un singur *i*, sufixul de infinitiv.

Unde stă o cratimă?

— Variantele care ar trebui să apară pe crawl sunt:

Redactorul-şef de la ziarul „Gândul” şi-a dat demisia.

112

plăpumile; *Parcarea maşinilor pe şoselele sau pe trotuarele aflate pe traseul summitului va fi interzisă*.

Alte dezacorduri – forma corectă a numeralului cu valoare adjectivală este: *două milioane cinci sute de mii de lei*; *douăsprezece miliarde şapte sute cincizeci de milioane de lei*; *trei sute cincizeci şi una*; *la ora douăzeci şi unu*... la ora *douăzeci şi două; douăsprezece* filme.

„Însăşi materialele” – forma corectă a adjectivului pronominal de întărire este: ... *despre sine însăşi; înşişi profesorii; pe noi înşine; însuşi preşedintele; voi însevă; cu tine însăţi (sau cu tine însuţi)*. „transfer firesc a unor jucători valoroşi” – forme corecte: *câştigător a trei premii Oscar şi al premiului Palme d'Or; în faţa centrelor de distribuţie a pachetelor gratuite; Horia a fost unul din/dintre pionierii şi susţinătorii de stindard ai cântatului pe viu; se vor întrece în ochii juriului şi ai telespectatorilor; de atunci au trecut opt generaţii ale unei familii.*

„Poate mai ne vedem” – enunţurile corecte sunt: *Nu vă mai place muzica de la petrecere*? *Nu ne-a mai dat atât de multe cărţi de citit în vacanţă*. *Trebuie să se mai apuce şi primarii de treabă, îmi mai citeşti o poveste*? *Ţi-a mai povestit cineva această întâmplare*?

Greşeli de utilizare a prepoziţiilor – enunţurile corecte sunt: *Cea mai mică scânteie poate duce, poate degenera într-un adevărat război*; *Dinamoviştii s-au*

pierdut printre laptopuri, fete frumoase, dar şi prin mulţimea de fani; Sincer, aş avea tupeul să iau masa la el pe/la terasă, dar...; Are un singur regret care nu se îndreaptă spre propriul său copil, căruia i-a luat viaţa, ci spre el însuşi;... pentru că trăiesc de pe urma acestor copii;... avansul fiind de peste 40 de ori; A refuzat să facă orice declaraţie referitoare la/cu privire la demisia pe care chiar el a cerut-o; Nu te poţi preface că pricepi o lege europeană. /Nu te poţi preface că te pricepi la o lege europeană;... după care urmează unii de care habar nu avem.; Staţi puţin la telefon pentru 10 secunde! „ca să” – enunţurile corecte sunt: Vrem ca elevii noştri să fie foarte bine pregătiţi la limba română; Ştiu să utilizez foarte bine calculatorul; Merg la librărie ca să cumpăr noul manual.

115

Încetine Ştie sau încetinea*?» formele ™ se în text: La ultima întâlnire, profesorii ne-au spus ca antrenamente zilnice ca să putem participa la o. astfel de competiţie. Mi-ar plăcea să merg şi eu la antrenamente dar cred că voi fi plecat în vacanţă. Voiam să-i întreb dacă pot recupera ZnZ/întâlnirile la care nu voi fi prezent dar părea „să ţ timp să rămână cu mine după programul stabilit, f-au*™ că mă vor anunţa dacă va apărea posibilitatea de a participa antrenamente şi cu alte grupe de elevi.

„Obţinuse!” – 1. Corect este: Crezuseşi că nu a mai v-„la întâlnirel Făcuseşi raportul pentru ziuactiv-Plecaserăm împreună la scoală în ziua respectiva darpednm ne hotărâserăm să nu mergem cu autobuzul, ci să traversăm

ZZI şi minim – 1. Enunţurile şi construcţiile OT plecat cu maxim trei ore înaintea noastră/sa urce ce «5%/maxim 1.000 de metri/ar trebui să ultimcumimmă OOde euro Corect este: Au plecat cu maximum trei ore înaintea Zastră Zurce cu mmum 5%/maximum 1.000 de mem/ar

trebui să înmulţim cu minimum 500 de euro.

lesele care le aveţi" – Formele corecte sunt: ... celo*r pe* ca*r*e l-am *am*in*tit...* veci*nul pe* ca*r*e *îl* c*he*a*mă Ion; Scaunul pe care s-a sui*t *pisica est*e *zgâ*r*iat. Ac*e*a*s*tă prie*t*ena Europe car*e *aa*-t*at-o foa*r*te mult (s*u*n*t corecte ambele forme în funcţie dsensX un l*uc*r*u car*e aş vrea *să* t*e* î*ntreb (pr*onumele care *est*e complemen secundar, nu se construieşte eu pe) *sa*u un l*uc*r*u despre car*e *aş* v*re*a *să* t*e* î*ntreb; spo*r*tiva* *car*e *crezi că* l*a* a*nu*l *va câştiga. De*zacordul pronumelui care – *s*unt corecte formele, prof*esorul cel nou, a* căr*u*i car*te va* a*p*ă*r*ea; so*ra *lui Mih*a*i, ce*a *car*e*ta i* s-*a aco*r*dat...; şed*inţa *al căre*i *s*u*biect princip*a*l. Dezaco*rdul între subiect şi predicat – exemplele contm dezacord între subiect şi predicat. Corect ar fi fost: Eu am *fost pr*i*mul* î*n lini*a *d*e *fron*t *ş*i *pe u*r*mă ve*n*ea r*e*stul* t*rupei... mu se* eu*ro, a*t*ât a* p*ierd*u*t fiecare stelist în aceas*t*ă seara.* N*u se* în *c*a*re sun*t *ca*uzele acestor avarii. Li se* lu*au di*n casă, să *spune*m.*

Bibliografie orientativa

Dicţionare şi gramatici de baza

Dicţionarul explicativ al limbii române, ediţia a II-a, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1996 (DEX). *Dicţionarul ortografic*, ortoepic *şi* morfologic *al* limbii *române* (coordonator: Ioana Vintilă-Rădulescu), ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005 (DOOM2). *Gramatica limbii române*, I, *Cuvântul*; II, *Enunţul* (coordonator: Valeria Guţu Romalo), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005/2008

(GALRI, II). Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi*,

Bucureşti, Humanitas, ediţia a III-a, 2001.

Alte lucrări

Avram, Mioara, *Probleme ale exprimării corecte*, Bucureşti, Editura Academiei, 1987. Avram, Mioara, *Cuvintele limbii române între corect şi incorect*. Chişinău, Cartier, 2001. Bulgăr, Gh., *Dicţionar de paronime*. Bucureşti, Lucman, 2002. Căprioară, Ileana, *Dicţionar de pleonasme*, Bucureşti, Editura Coresi. 2003. Constantinescu, S., *Dificultăţi semantice*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică. 1994. Doca, Gh., *Limba română*, III. *Probleme de sinonimie gramaticală şi cultivare* a *limbii*, Bucureşti, Tipografia Universităţii din Bucureşti, 1996. Forăscu, Narcisa şi Mihaela Popescu, *Dicţionar de cuvinte „buclucaşe”*. *Dificultăţi de pronunţare şi scriere*, Bucureşti, ALL, 2005. Graur, AL, Dicţionar *al* greşelilor *de limbă*, Bucureşti, Editura Academiei, 1982. Gruiţă, G, *Moda lingvistică 2007*: *norma, uzul şi abuzul*, Piteşti, Paralela 45, 2006.

117

Anacolutul – enunţurile corecte sunt: *Pe cine a cântat seara, dimineaţa îl încearcă talentul*; *Vine Alinuţa a cărei zi nu e azi*; *Pe domnul Prigoană l-am văzut la noi în emisiune*; *O şedinţă printre ale cărei puncte de pe ordinea de zi se numără...*; De d*at*a *ace*a*sta vor*b*im despre un* c*u*t*remur car*e, *pr*a*c*t*ic, ca*m *de* vreo *dou*ă *lun*i *îşi fac*e *sim*ţ*ite efe*c*tele pri*n *Româ*n*ia;... pes*te 70*0 de* ş*edi*n*ţe la care a*ţi *lu*a*t cu*v*ântu*l*; Iată o* s*olu*ţ*ie care re*p*rezi*n*tă un răsp*u*ns la într*e*bar*e*a dumneavoastră.*

Ordinea cuvintelor (topica): *Avocatul proaspăt*

angajat al companiei TAROM…; Pe data de 10 martie au mai fost semnalate acolo nişte incidente;… este şi cazul ţării noastre; Vor putea cumpăra casele, însă aproape la valoarea de piaţă. Exerciţiul final de la capitolul de sintaxă – enunţurile corecte sunt: 1) Există o concluzie, ceea ce face să se mai demoleze un mit. sau Există o concluzie, ceea ce mai demolează un mit; 2) Sun la consulat şi îmi răspunde robotul. Ce fac atunci?; 3) De asemenea, l-aţi putut vedea în reportaj pe antrenorul Florin Halagian…; 4) Să rămâneţi şi fără acest loc de muncă; 5) Uneia dintre tinerele care făceau senzaţie alături de maşini i s-a făcut rău; 6) Sunt hoteluri a căror construcţie aminteşte mai degrabă de…; 7) E un pic ambiguă definirea termenului „mită” aici; 8) N-au vrut să supere Biserica Ortodoxă şi pe cea catolică, au vrut să le împace; 9) Va trebui să plece la o clinică medicală din străinătate unde se va încerca recuperarea lui; 10) Speră ca dosarele să fie gata până în primăvara anului viitor; 11) un total de 188 de metri pătraţi; 12) Nu sunt bani pentru mărirea alocaţiilor, pentru pensii, pentru…; 13) Hai să vorbim numai de rău pe toată lumea; 14) Nu mai este interesată de continuarea investiţiei; 15) Parcă nici vouă nu vă vine să credeţi ceea ce s-a întâmplat; 16) Ce-i cu versurile astea?; 17) Eşti unul dintre cei care s-au întors; 18) Cum este, s-a depăşit orice limită?

116

PARTEA A II-A

ADDENDA

Ai întâlnit de mai multe ori în această carte tipul de exerciţiu în care ţi se cerea să urmăreşti emisiuni la televizor şi la radio şi să explici greşelile găsite. Unui astfel de exerciţiu i se spune *monitorizare*. Şi noi, autorii, Blanca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Carmen

Mârzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula, Marina Rădulescu Sala şi Rodica Zafiu, am făcut acest exerciţiu, am monitorizat posturile de televiziune şi de radio ca să urmărim cum vorbesc moderatorii şi prezentatorii.

Oferindu-ţi cărticica despre cum să fii „cool” prin modul în care vorbeşti, ţi-am prezentat o serie de greşeli dintre cele descoperite de noi în diversele emisiuni. Rezultatele a patru etape de monitorizări (din octombrie 2007 până în mai 2008) le-am arătat şi presei. Astfel, după fiecare etapă, posturile monitorizate au aflat ce şi cât au greşit şi s-au găsit într-un clasament realizat în funcţie de numărul greşelilor.

Ceea ce îţi prezentăm în continuare sunt cele patru sinteze cu rezultatele monitorizărilor. Acestea au la bază o anexă cu toate greşelile, dar şi cu explicaţiile lor. Dacă accesezi site-ul www.cna.ro, vei găsi anexa, adică tabelele în care sunt scrise, pe coloane, postul, data şi ora la care s-a înregistrat greşeala (adesea şi numele celui care a greşit), forma greşită, forma corectă şi explicaţia greşelii.

Am notat în tabele în primul rând greşelile grave făcute la posturile monitorizate. Acolo unde greşelile erau mai puţin grave, tolerabile, le-am indicat mai degrabă sub formă de recomandări (cum reiese din sinteze sau din explicaţiile date în tabele). E mai grav, de exemplu, să spui „ei vine” (în loc de „ei vin”), „cărţile care le-am citit” (în loc de „cărţile pe care le-am citit”) etc. decât

119

Guţu Romalo, Valeria, *Corectitudine şi greşeală. Limba română de azi*, versiune nouă, Bucureşti, Humanitas Educaţional, 2000. Hristea, Th., *Limba română. Teste rezolvate, texte de analizat şi un glosar de neologisme*, Bucureşti, Petrion, 1998. „Limba şi literatura română”,

revistă trimestrială pentru elevi, editată de

Societatea de Ştiinţe Filologice din România, anul 1: 1957. Marcu, F., *Marele dicţionar de neologisme*, Bucureşti, Saeculum I.O.

2000. *Noul dicţionar universal al limbii române*, Iaşi, Litera International.

2007. Pană Dindelegan, Gabriela, *Admiterea în facultate*. *Teste de limba română*, ediţia a II-a, Bucureşti, Humanitas, 2001. „România literară”, revistă culturală, literară şi ştiinţifică, anul I: 1855. Sădeanu, Florenţa, *Dicţionar de pronunţare*. *Nume proprii străine*.

Bucureşti, Editura Enciclopedică Română, 1973. Secbe, Luiza şi Irina Preda, *Dicţionar de sinonime*. Bucureşti – Chişinău, Litera International, 2003.

Resurse electronice

DEX online – http://dexonline.ro/

Site-ul CNA

http://www.cna.ro/REZULTATELE-MONITORIZ-RIE855.html http://arhiva. cna.ro/paginaindex/confer presa/conferinţa%20 presa.html http://arhiva. cna.ro/comunicare/comunic/2008/c0207.html

Emisiuni

„Ghid radiofonic de exprimare corectă”, Radio România Cultural. „Parol”, TVR Cultural.

21. XI); „Marilena Cojocaru, iubitoare animale” (TVR 2, 17. X). Întrucât textul scris rămâne mult timp pe ecran sau se reia de mai multe ori, fixându-se în memoria telespectatorului-cititor, erorile din această zonă sunt mult mai grave decât cele din rostire, care pot trece neobservate.

2. Dintre accentuările greşite, le semnalăm pe acelea care nu reprezintă simple accidente de pronunţie, ci

utilizări neliterare sancţionate de normă: „mafie” (Antena 1, 16. XI); „butelie” (Naţional TV, 20. XI); „derbiul” / „derby.-ul” (Realitatea TV, 15. XI; BI TV, 8. XI) etc. În ciuda marii răspândiri, nu poate fi acceptată accentuarea greşită a numelor proprii provenind din substantive comune cu sufixul în formă veche – ariu (= – ar) – „Olariu” (Naţional TV, 22. X); „Horia Măcelariu” (Radio 21, 6. X); „Pescariu” (Radio 21, 13. XI); „Morariu” (Realitatea TV, 30. X) – mai ales când este vorba de numele unor personalităţi culturale consacrate: „Eugen Coşeriu” (TVR 1, 20. XI; corect: „Coşeriu”). Greşite – tipice limbajului popular, incult – sunt şi accentuările analogice (asociate cu alternanţe vocalice şi cu schimbarea tiparului de conjugare) ale unor forme verbale: „faceţi-o!” (TVR 1, 23. XI, 26. XI; corect: faceţi-o), „băteţi-i!” (Kiss FM, 17. X; corect: *bateţi-i*); „scoteţi-le” (Realitatea TV, 14. XI; corect: *scoqteţi-le*).

3. Au fost înregistrate erori de pronunţie destul de răspândite în limbajul popular, dar neacceptate de limba cultă: „statul de plată” (Naţional TV, 21. XI); „serviciu” (Realitatea TV, 10. XI; TVR 2, 5. XI; TVR Cultural, 30. X); „vereghete” (Acasă TV, 3 LX); „plastec” (Radio 21, 24. X). S-a constatat că este foarte răspândită o surprinzătoare ignoranţă sau neglijenţă în ceea ce priveşte litera *x*, citită/rostită *ce* în cuvinte în care pronunţia corectă este *gz*: „rezultatele [ecsaminărilor]” (Realitatea TV, 4. XI); „memoria [ecsilului] românesc” (TVR Cultural, 9. XI); „un [ecserciţiu] de stil” (TVR Cultural, 14. XI); „[ecsemplu]” (Pro TV, 27. X); „să treacă [ecsamene]” (BI TV, 28. X).

Sunt descalificante cultural pronunţările greşite ale unor cuvinte şi expresii străine, ca în cazul engl. *puzzle* pronunţat *paţă!*\ („este o piesă dintr-un [paţă!] mai mare”, B1 TV, 1. XI) sau al fr. *montagnes russes* – „[moten rus]”

(BI TV, 3. XI). S-a constatat, de altfel, că numele proprii şi titlurile în franceză sunt adesea pronunţate greşit, fiind citite după regulile din engleză sau din română: „Tribune de Geneve [tribune de geneve]” (Antena 3, 20. X); „Le Figaro [le figaro]” (Antena 3, 25. X).

4. Erori gramaticale descalificante cultural (în ciuda marii lor frecvenţe în vorbire) sunt folosirea relativului *care* invariabil şi fără prepoziţie şi dezacordurile de diferite tipuri.

4.1. Dezacordul dintre subiect şi predicat, extrem de supărător când provine din folosirea popular-regională a unor forme verbale unice pentru singular şi pentru plural, este explicabil uneori ca acord semantic sau prin atracţie: „Traficul, vremea, ploaia i-a împiedicat deocamdată să...” (BI TV, 15. XI); „Harghita şi Covasna s-a situat printre...” (BI TV, 25. XI); „Şi mai se ducea nişte dudui” (Antena 1, 6. XI); „Rudele lui Romulus Mailat a avut parte de o primire nu tocmai bună” (Radio 21, 6. XI); „mai vine din tânăra generaţie

121

„500 milioane euro”, „a rămas în continuare” etc, dar e recomandabil să spui „500 de milioane de euro”, respectiv „a rămas”.

Prima monitorizare s-a desfăşurat în perioada 15 octombrie – 25 noiembrie 2007 şi a totalizat 540 de ore, a doua s-a desfăşurat în perioada 26 noiembrie – 11 decembrie 2007 şi a cuprins 180 de ore, a treia a fost în perioada 1 – 21 martie 2008 (330 de ore), iar a patra, în perioada 1 – 21 mai 2008 (330 de ore). Am monitorizat: 9 posturi de radio (Radio România Actualităţi, Europa FM, Kiss FM, Pro FM, Radio 21, Radio Info Pro, Radio România Cultural, Antena Satelor şi Radio Guerrilla) şi 13 posturi de televiziune (TVR 1, Antena 1, Pro TV, Realitatea TV,

Prima TV, TVR 2, TVR Cultural, Naţional TV, Antena 3, BI TV, OTV, Acasă T şi N24).

Sintezele pe care le expunem conţin şi unele greşeli pe care nu le-ai întâlnit în paginile cărţii noastre. Te invităm să le descoperi! Acesta este ultimul exerciţiu pe care ţi-l propunem noi în această carte, dar nu uita să fii mereu atent la modul cum te exprimi, învăţând din greşelile altora.

I

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ŞI DE TELEVIZIUNE

În perioada 15 octombrie – 25 noiembrie 2007

1. Considerăm că sunt foarte grave neglijenţele în redactarea titrărilor şi a crawlurilor, în care apar uneori mesaje sau cuvinte fără semnele diacritice specifice alfabetului românesc (fapt curent la OTV), greşeli de ortografie – „am fost foarte mândrii că...” (Acasă TV, 13. XI); „suntem membrii ai acestui grup de state” (Antena 3, 3. XI); „ce se întâmplă cu bani noştri” (BI TV, 12. XI); „fără a crea locuri de parcare” (BI TV, 21. X); „bineînţeles că...” (BI TV, 21. X) –, erori de punctuaţie (virgulă între subiect şi predicat: „Nachos con pollo (cartofi prăjiţi cu pui), este un fel de mâncare”, Antena 3, 27. X), greşeli tipice tastării şi editării computerizate (contaminări între structuri, elemente parazitare produse de ştergerea incompletă a unei secvenţe, cuvinte lipsă etc). Recomandăm să se evite în titraje abrevierile ad-hoc – „Administraţia Naţională a Medicam”. (Prima TV, 7. XI) –, precum şi stilul „telegrafic”, administrativ (manifestat prin juxtapunerea unor substantive şi grupuri nominale): „preşedinte Patronatul Naţional al Viei şi al Vinului” (TVR 2.

20. X) – sau cu prepoziţia *la*: „l-am dat două ciocane

#

la butonul ăsta” (Pro FM, 6. XI).

De asemenea, sunt stridente stilistic, marcând un nivel suburban de comunicare, construcţiile cu pronume reflexiv ale unor verbe – *a se risca*, *a merita* şi mai ales *a se râde*: „dar totuşi mă risc” (Pro TV, 19. XI); „s-au meritat cele 557 de minute” (Prima TV, 24. X); „Mă râd de leşin” (Antena 1, 10. XI); „Cum poţi să vorbeşti de inundaţii şi să te râzi...?” (Antena 1, 25. X); „Şi să ne mai râdem un pic” (Radio 21, 20. XI).

Adverbele semnalează „stilul incult” prin două fenomene munteneşti, respinse de limba standard: folosirea lui *decât* neînsoţit de negaţie, în locul adverbelor *doar* şi *numai* – „Nu am decât litera [1]” (Naţional TV, 23. XI); „Mai sunt decât câteva minute” (Naţional TV, 23. XI); „A jucat de la egal la egal [...] decât în primele trei sferturi” (Realitatea TV, 4. XI) – şi plasarea adverbului mai înaintea pronumelui ori a auxiliarului: „Nu mai îl înjuraţi” (Realitatea TV, 20. XI); „Mai ne trebuie bani şi pentru chirie” (BI TV, 15. XI); „Sper să nu mai se întâmple nimănui” (Acasă TV, 3. XI); „Mai ar fi povestea cu doamna blondă” (OTV, 24. X).

În fine, familiar-populară este extinderea nerecomandabilă a prepoziţiei pe în extrem de multe construcţii: „să-şi asume răspunderea pe legea” (Antena 3, 19. X); „el să fie acolo pe telefoane” (Antena 1, 6. XI); „omul e pe treabă” (Antena 1, 10. XI), „pe finalul meciului” (Pro TV, 26. XI); „pe agenţiile de ştiri a venit o informaţie...” (Antena 3, 19. X) etc.

6. Semnalăm frecvenţa cu care apare în mass-media o greşeală combătută constant de lingvişti, dar care s-a răspândit în ciuda tuturor criticilor: folosirea secvenţei ca şi (cu sau fără scuza încercării de a evita o cacofonie) în locul lui ca, în construcţii care exprimă nu comparaţia, ci

statutul, calitatea, relaţia: „ca şi concluzie, ce-ar trebui să facem?” (Acasă TV, 23. X); „e cel mai mare de la noi ca şi număr de clienţi” (Radio România Actualităţi, 5. XI); „lucra ca şi taximetrist” (Radio Info Pro, 19. X); „ca şi tentaţie de a alege în afara cuplului” (TVR 2, 17. XI).

7. Au fost înregistrate (destul de rar) cuvinte şi expresii marcat vulgare – „o curviştină mică pusă pe interes” (Prima TV, 21. X); „vreun pulifrici de-ăsta” (Antena 1, 25. X); „Băi, pupincuristule, băi, băiatule!” (Antena 1, 16. XI). Mai frecvente sunt argotismele a căror vulgaritate este aluzivă; în această situaţie sunt construcţiile eliptice şi ambigue cu verbele *a pune*, *a lua*, *a da*, *a face* etc: „Să nu mai umbli cu maşina murdară că am pus-o” (Pro FM, 31. X); „Cred că dacă era Cristina acum în Italia, cred că şi-o lua” (Pro FM, 8. XI); „Am auzit că în seara asta o româncă şi-a mai luat-o în metroul din Milano” (OTV, 7. XI); „în ideea că n-au reuşit să ne-o tragă” (OTV 18. XI); „Pe voi vă cam freacă grija despre emigranţii români” (Antena 1, 6. XI) etc.

8. Alte erori, pe care spaţiul nu ne mai permite să le prezentăm aici în detaliu, se explică prin neglijenţa în construirea discursului oral: utilizarea greşită a unor prepoziţii, a structurii *din punct de vedere* („din punct de vedere al performanţei”, TVR 1, 20. XI), a conjuncţiilor corelative („Ministrul

Oameni” (Pro TV, 26. X); „moaştele sfântului Dimitrie va sta aici” (Antena 3, 25. X) etc.

Sunt dese dezacordurile între un numeral cu forme diferite pentru masculin şi feminin şi substantivul pe care acesta îl determină: „douăzeci şi unu de facultăţi” (Realitatea TV, 26. X); „şaptezeci şi unu de instituţii” (Pro TV, 26. X); „avem o mie şi una de lucruri de făcut (Kiss FM,

24. X); „cel de-al doilea film, al douăzeci şi douălea al seriei” (Kiss FM, LXI). Foarte des numeralul *doisprezece* este folosit invariabil, deci şi pentru feminine: „doisprezece zile” (Pro TV, 26. X); „doisprezece grade la Arad” (BI TV, 22. XI); „zece mii sau doisprezece mii” (TVR 2, 30. X); „are peste doisprezece mii de membri” (TVR 2, 5. XI). Deşi este foarte răspândită şi nu reprezintă un dezacord propriu-zis, folosirea formei *doisprezece* pentru exprimarea orei – „ora douăsprezece” (Prima TV, 16. X; Antena 3, 27. X; Kiss FM, 8. XI etc.) – rămâne o greşeală, sancţionată de specialişti. Au fost destul de frecvent întâlnite şi alte tipuri de dezacorduri: „Însăşi materialele” (BI TV, 28. X); „cele peste 1500 de litri de motorină” (Naţional TV, LXI); „în ochii juriului şi al telespectatorilor” (Prima TV, 18. X); „au trecut opt generaţii ai unei familii” (TVR 2, 28. X) etc.

4.2. Frecvente sunt şi abaterile de la norma de acord al pronumelui relativ *care* – „principiu pe baza căreia...” (Pro TV, 23. X); „nu are o persoană împotriva căruia...” (OTV, 24. X) – şi, mai ales, de la regula ca acesta să fie precedat, când este complement direct, de pe: „cea *m*ai mare prostie care a făcut-o” (Acasă TV, 17. XI); „un ceas care l-am avut” (Naţional TV, 12. XI); „o legendă care poate ne-o spui tu” (TVR 2, 28. X); „piciorul care mi l-am rupt cu motocicleta” (Radio 21, 14. XI) etc. Care est*e fo*losit invariabil (fără acordul la genitiv sau la dativ) – „un om simplu care nu are nicio putere, care îi e frică” (Acasă TV, 3LX); „... le-aş recomanda-o din suflet celor care le-a plăcut la vremea lor” (BI TV, 10. XI) – şi devine – ca în vorbirea personajelor lui Caragiale – un fel de conector universal: „ne amintim de Dănuţ Lupu, care nu se ş*tie* ce s-a întâmplat acolo până la urmă” (BI TV, 29. X); „Orice om sănătos la cap are doi pantofi în picioare, care l-a lăs*at*

Dumnezeu cu două picioare” (BI TV, 18. X).

5. Alte manifestări nerecomandabile ale românei populare, nesupravegheate, sunt, de exemplu – în morfologia verbului – forma verbală hibridă a vrei – „Voia să se căsătorească” (Acasă TV, 23. X) –, conjunctivul să aibă – „nu trebuie să aibă” (Pro TV, 5. XI) –, confuziile între conjugări – „Irinel s-o simte bine? (Pro FM, 19. X) –, omiterea sufixelor – *esc* şi – *ez* – „se bănuie” (OTV, 15. XI), „s-o copie” (Kiss FM, 7. XI) –, confuziile între imperativul afirmativ şi cel negativ: „Aoleu, nu mai zi de-astea!” (Acasă TV, 17. XI).

Registrului popular îi aparţin şi construcţiile analitice care substituie genitivul şi dativul din limba literară: cu *lu’* (*i*) proclitic – „torţionarul lui Elizabeta Rizea” (TVR Cultural, 23. X); „I-a ţinut lu’ ăla mâinile” (Antena 1.

„Gabriel Zahiu este noul antrenor al echipei Pandurii Targu Jiu (OTV, 10. X11); „Târgu Mureş: azi a fost înmormântat actorul Ion Fiscuteanu” (OTV, 11. XII).

3.2. Apariţia cratimei în cuvinte derivate sau compuse sudate, între rădăcina unui cuvânt adaptat şi articol, în elidări improprii: „o alianţă preelectorală” (Realitatea TV, 29. XI); „media multi-anuală” (Pro TV, 28. XI); „ultraperformant” (Pro TV, 28. XI); „Bătrânul traversa strada, dar s-a dezechilibrat şi a căzut sub roţile tir-ului” (Antena 1, 3. XII); „S-au dat cap-n cap!” (Antena 1, 2. XII).

4. Greşeli privind scrierea cu literă mare sau mică la începutul cuvântului: „va crea probleme guvernului” (Antena 3, 3. XII); „[...] creşte naţionala” (= echipa naţională) (Pro TV, 29. XI); „E oprit trenul Personal Bucureşti – Piteşti” (Realitatea TV, 6. XII).

5. Greşeli de punctuaţie

5.1. Absenţa virgulei

#

(a) pentru a separa vocativele sau alte formule de adresare de restul enunţului: „Politicieni treziţi-vă!” (BI TV, 10. XII); „La mulţi ani Pro TV!” (Pro TV, LXII); „Nu te supăra frate!” (Prima TV, 27. XI); „Cum nu mă?” (Pro TV, 29. XI);

(b) pentru a separa structuri coordonate adversariv: „a face dovada... iar pragul minim fixat...” (Antena 3, 27. XI); „Este un element de corecţie nu o joacă” (Antena 3, 28. XI);

(c) pentru a marca lipsa verbului: „Venezuela la urne” (Antena 3, 2. XII); „Agathon la DNA” (Antena 3, 3. XII); „Fata Andei Călugăreanu înjunghiată în propria casă” (OTV, 10. XII);

(d) pentru a izola anumite circumstanţiale sau structuri explicative: „Coliziune în lanţ pe un pod peste Dunăre provocată de polei” (OTV, 30. XI);

(e) pentru a delimita apoziţia de restul frazei: „a discutat cu secretarul general al Guvernului, Ilie Bolojan despre...” (Antena 3, 28. XI).

5.2. Apariţia nejustificată a virgulei

(a) între subiect şi predicat: „Filmul „4 luni, 3 săptămâni şi 2 zile”, a primit...” (Antena 3, 2. XII);

(b) între verb şi complementul direct: „... a învins cu scorul de 2-O, formaţia...” (Antena 3, 3. XII);

(c) între propoziţia principală şi o subordonată completivă: „Liderii Uniunii sunt nemulţumiţi, că unii colegi parlamentari...” (Antena 3, 28. XI).

6. Lipsa semnelor diacritice se observă în mod consecvent la anumite posturi (ca OTV) şi, accidental, la altele: „circulaţia se desfăşoară” (Antena 3, 27. XI); „următoarei rute” (Antena 3, 27. XI); „Antrenor România” (TVR 1, 3. XII); „Brăila; urmează după” (Prima TV, 10. XII); „En francais” (Antena 1, 2. XII).

#

Transporturilor, Ludovic Orban, cât şi subalternii săi...”, Realitatea TV, 20. XI), producerea de anacoluturi („Eu, de exemplu, C.N.A.-ul mă pune să vă întreb dacă aveţi probe”, BI TV, 31. X), apariţia lui deci parazitar („Tu mă faci pe mine deci să nu mai am vigoare”, Antena 1, 25. X) – până la incoerenţa totală a enunţurilor: „Ai făcut lucrul acesta, ai intrat în această campanie şi înţeleg că unul dintre lucrurile, pentru că în mod inevitabil, aş vrea s-ajungem la chestia asta şi oarecum să o rezolvăm din start pentru a nu fi cu această povară că trebuie să clarificăm şi această chestiune oricât de nu ne-ar face plăcere. Lucrul care s-a pus în discuţie este de ce ai folosit conturile tale [...]” (Antena 3, 30. X). Principalele deficienţe semantice şi stilistice sunt pleonasmele („Reprezintă un procent de până la 25 la sută”, Realitatea TV, 18. X; „Se termină cu happy-end”, BI TV, 28. X; „Bine v-am regăsit din nou la ediţia specială a emisiunii noastre!”, OTV, 28. X), improprietăţile semantice, extinderile de sens ale unor cuvinte la modă (locaţie*), clişe*ele („şi la noi în ţară, la nivelul zilei de mâine, vor începe ploile”, Antena 3, 3. XI), calcurile din engleză („ei par mai confortabili cu ideea...”, Antena 3, 19. X), limbajul preţios, artificial („Revenind la acest moment terminus al vieţii Elodiei”, OTV, 15. XI; „după ce va lua final tămbălăul...”, Acasă TV, 24. X), cacofoniile.

II

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO

ŞI DE TELEVIZIUNE

În perioada 26 noiembrie – 11 decembrie 2007

I. Greşeli de scriere (în titraje sau în crawluri)

1. Scrierea cu – *i*, – *îi* sau – în la finală de cuvânt:

„Aproape 26.000 de şoferii au rămas fără permis” (Antena 1, 4. XII); „aduşi în Italia de anumiţi membrii ai organizaţiei” (Pro TV, 1 LXII); „La Brăila, muncitoriii s-au chinuit trei ore să fixeze bradul de Crăciun” (Realitatea TV, 4. XII); „iar toţii cei care au plătit” (Antena 3, 1 LXII); „aceste companii ar putea oferii salarii” (Antena 3, 27. XI).

2. Cuvinte scrise greşit: „P ŞI PLD crează un nou partid politic” (Antena 3, 3. XII); „Hai încă odată!” (Pro TV, 4. XII); „dintr-odată” (Antena 1, 5. XII); „în niciun caz” (Realitatea TV, 5. XII); „tenismanul” (Antena 3, 2. XII); „hypermarket” (Antena 3, 3. XII).

3. Greşeli privind folosirea cratimei

3.1. Lipsa cratimei din structura unor substantive compuse, a unor adverbe compuse sau a unor nume de localităţi: „Parlamentari care sfidează legea şi bunul simţ” (BI TV, 26. XI); „Cei care vor dori să-şi ia rămas bun, o vor putea face” (Antena 1, 5. XII); „agent şef (Antena 3, 28. XI); „plutonier major” (Antena 3, 27. XI); „prim procurorul” (Antena 3, 27. XI); „prii» ministru” (Prima TV, 4. XII); „Azi-noapte, Buzău” (Acasă TV, 27. XI);

124

2.2. Forme incorecte de genitiv şi de dativ: „A dat foc plăpumii (Antena 1, 11. XII); „împotriva pâinei albe” (OTV, 10. XII); „din cauza ceţei (Realitatea TV, 9. XII); „la orele amiezii” (TVR 2, 26. XI); „pe blogul lui Ioana Dobre” (Antena 1, 27. XI); „Băi, eu împotriva lui ăsta votez” (Antena 1, 27. XI).

2.3. Unele substantive apar cu forme greşite din cauza necunoaşterii etimologiei cuvântului respectiv, „ucrainenii” (Prima TV, 4. XII); „preşedinţie” (Antena 3, 11. XII); „genuflexiuni” (Prima TV, 4. XII); „ştacheta foarte coborâtă” (Realitatea TV, 9. XII).

3. Forme greşite ale unor adjective sau adverbe:

#

„Într-o manieră uşor grotescă” (BI TV, 27. XI); „Aşa că, dragele noastre, aveţi cu ce să vă răsfăţaţi” (BI TV, 30. XI); „printre ultimele pe care le-a făcut” (TVR Cultural, 29. XI); „revanşa unei mare scriitoare suedeze” (TVR Cultural, 11. XII); „s-a circulat cu maxim 10 kilometri la oră” (Naţional TV, 27. XI).

IV. Greşeli privind sintaxa

1. Lipsa acordului

1.1. Dezacordul dintre subiect şi predicat (frecvent). „Dacă femeii îi place *culorile* roş-albe, ce să-i faci?” (Radio Info Pro, 4. XII); „Cât de efemeră este *gloria şi puterea*” (Realitatea TV, 10. XII); „... şi iar se va găsi câţiva tănt*ălăi car*e să le ia de neveste” (Kiss FM, 29. XI); „Aşa cum şi-a dorit Mazi*lu şi* c*om*p*ania” (N*aţional TV, 27. XI); „Gala Premiilor Nobel au loc în Norvegia” (OTV, 10. XII); „Numai două luni *mai* desparte România de...” (Realitatea TV, 10. XII); „în fiecare zi, acest partid, *în fru*nte cu Traian Băsescu, pierd câte cinci la sută, nici nu-şi dau seama” (Antena 3, 5. XII) etc.

1.2. Dezacordul adjectivelor (unele provenite din verbe sau din numerale): „Ar fi un lucru bun, dar nu atât de bun ar fi această *soluţie*” (Antena 3, 11. XII); „Pe *Sabin Bălaşa* toate lucrurile astea îl lăsau reci...” (Acasă TV, 11. XII); „cele patruzeci şi una de punc*te” (N*aţional TV, 9. XII); „în România există peste doisprezece mii *de* oameni” (Radio 21, 4. XII) etc.

1.3. Dezacordul unor pronume: „mama Adelei Popescu, *omul* căreia îi dăruieşte iubirea ei infinită” (Acasă TV, 30. XI); „Paradoxal, *Ministerul* de Finanţe nu este interesat... singura lor grijă fiind...” (Realitatea TV, 29. XI); „Vor fi achiziţionate patru spitale *mobile,* care vor fi repartizate astfel: două la Bucureşti, una la Iaşi, şi o alta la...” (Europa FM, 10. XII).

#

1.4. Dezacordul lui *al, a, ai, ale* (frecvent): „având un efect de *înmuiere* al pielii” (BI TV, 30. XI); „cu *ajutorul* computerului şi a instrumentelor de aici” (TVR 2, LXII); „*câştigător* a trei premii Oscar şi a premiului Palme d’Or” (BI TV, 27. XI); „în *cadrul* acestei întrevederi sau a unei convorbiri telefonice” (Antena 3, 3. XII); „pe *fondul* luptelor pentru influenţă şi a conflictelor personale” (Europa FM, 11. XII) etc.

2. Anacolutul (construcţii sintactice cu forme greşite, în special de caz): „Domnul Boc îi mai dau o misiune în seara asta” (BI TV, 26. XI); „Domnul Prigoană l-am văzut la noi în emisiune” (Prima TV, 2. XII); „E o

II. Greşeli de pronunţare

1. Accentuări greşite: „urmând să beneficiez de prevederile...” (El

TV, 26. XI); „ca tutore legal al lor” (Acasă TV, 30. XI); „în derbiul cu Universitatea Cluj” (Naţional TV, 3. XII); „are un alibi” (Naţional TV, 10. XII); „performeri” (TVR l, 4. XII); „butelie” (Prima TV, 27. XI); „studiul cu pricina” (Radio 21, 11. XII); „toţi îţi răspund cu furie că...” (BI TV, 30. XI); „De-abia aştept să văd încotro se va duce” (Antena 1, 4. XII); „Transparency International” (Radio Info Pro, 6. XII); „The Best of, cu Mihai Morar şi Ioana Pescariu” (Radio 21, 30. XI); „Corul pregătit de maestrul Stelian Olariu” (TVR Cultural, II. XII); „Descrieţi-mi-o pe-aia din bar!” (OTV, 30. XI); „Duceţi-vă mâine la...” (TVR Cultural, II. XII); „Dar spuneţi-mi ce părere aveţi despre...” (Naţional TV, 27. XI); „Păi răspundeţi-mi, atunci!” (Naţional TV, lO.XII); „Credeţi-mă că toată ziua...” (Europa FM, lO.XII); „Duceţi-vă acolo!” (Radio 21, 30. XI); „Suntem în direct”. (OTV, lO.XII).

2. Pronunţii greşite

#

2.1. Cuvinte: „s-au bătut pe bancnotele” (Antena 1, 2. XII); „Ce repercusiuni ar avea [...] acest mesaj?” (OTV, 2. XII); „Doroftei şi [...] sunt cei mai titraţi boxieri” (OTV, lO.XII); „De pe Champs-Élysées [pron. şampelize]” (Naţional TV, 27. XI);

2.2. Serii de cuvinte în care pronunţarea corectă a literei *x* este [gz]: „şi tot [ecsotism]” (TVR Cultural, 29. XI); „Nu se ştie însă cu [ecsactitate]” (Pro TV, 4. XII); „executor [ecsecutor]” (TVR 1, 30. XI) etc. Pronunţarea corectă a literei x în cuvinte ca acestea este [gz], aşadar: [egzotism], [exactitate], [executor] etc.)

2.3. Forme ale unor pronume şi ale verbului *a* fi în care litera *e* se pronunţă corect ţie]: „Iar [el el zero, nimic” (Acasă TV, l. XII), „[el] declară că...” (Europa FM, 11. XII) etc.

III. Greşeli privind morfologia

1. Forme greşite ale unor verbe: „Nu toţi liberalii voiau să migreze” (Antena 1, 4. XII); „Sper ca toată lumea să aibă o zi frumoasă” (Pro TV, 2. XII); „ţările africane nu trebuie acum descoperite” (TVR 2, 8. XII); „Ce ţi-ar place să prezinţi?” (TVR 1, II. XII); „Pădurarul poate prevede un eventual dezastru” (Radio România Actualităţi, lO.XII); „Faceţi-mă să înţeleg!” (TVR Cultural, 9. XII); „Să-i batem la funduleţ pe toţi”. (Radio 21, 4. XII); „Crimele se succed” (Naţional TV, lO.XII); „auzisei de el” (TVR 1, 27. XI); „Nu or să se aplice” (Antena 1, 5. XII); „îi trimiteai mesaje pe telefonul mobil” (Acasă TV, 30. XI).

2. Forme greşite ale unor substantive

2.1. Forme greşite de plural: „Printre crătiţele aburinde” (Acasă TV, 4. XII); „îşi petrec dimineţile, dar şi după-amiezile citind ziarele” (Europa FM, 3. XII); „cotidianele britanice *Times* şi *Sunday Times*” (Radio Info Pro, 6. XII); „compromise” (TVR 1, 27. XI); „S-au deschis

patinoarurile” (Radio 21, 30. XI).

126

marile metropole europene” (TVR Cultural, 9. XII); „am mai făcut încă un pas” (Radio România Actualităţi, 27. XI); „revin iarăşi” (Radio România Actualităţi, 9. XII); „este cel mai mare colos din Craiova” (TVR 1, 30. XI); „procentul a ajuns la 33%” (TVR 1, 6. XI); „Aţi văzut că tot sunt agresate în continuare” (OTV, 11. XII) etc.

2. Cuvinte englezeşti folosite excesiv, deşi există un echivalent în română: „După ce că a întârziat enorm cu speech-ul respectiv” (Antena 1, 27. XI); „Trendul va fi avantajos” (Pro FM, 6. XII); „este în trend” (TVR 2, 11. XII); „Cântă apoi un bând” (Antena 1, 29. XI); „Şi-a creat un brand” (este vorba despre o cântăreaţă) (OTV, 10. XII); „... susţin master-classuri” (TVR 2, 28. XI); „au făcut un live” (Antena 3, 28. XI); „Nişte agreementuri, bă, ţinem aşa...” (Naţional TV, 27. XI); „Are o companie de ceasuri de lux, adică fake-uri din alea” (Pro FM, 5. XII); „imediat după breakul de publicitate” (Realitatea TV, 6. XII); „asta mi se pare foarte funny” (Kiss FM, 28. XI) etc.

3. Folosirea abuzivă a termenului *locaţie* pentru *loc, centru, sediu, imobil* etc: „Locaţii cumpărături” (Pro TV, 26. XI); „schimbări de locaţie” (Pro TV, 29. XI); „Au fost alese apoi alte două locaţii” (Pro TV, 29. XI); „la locaţia respectivă” (Antena 1, 3. XII); „într-o locaţie medicală militară” (Prima TV, 4. XII); „... acesta fiind cunoscut drept o locaţie a infractorilor” (Radio Info Pro, 28. XI); „Cum aţi ales locaţia asta?” (este vorba despre un club) (OTV, 30. XI); „Fin observator în ceea ce priveşte locaţia, dar şi mediul înconjurător” (OTV, 30. XI) etc.

4. Verbul *a se întâmpla* folosit inadecvat: „Această paradă se va întâmpla [...]” (Pro TV, 1. XII); „A trecut un an de când s-a întâmplat Nobelul anul trecut” (TVR Cultural,

9. XII); „Şi o altă premieră care s-a întâmplat la Marie Curie” (TVR 1, 1 LXII).

5. Calcuri după engleză: „să ai un partid prezidenţial, da, face sens, deci are un scop” (Antena 3, 3. XII); „firma... va cumpăra un teren... unde va dezvolta mai multe clădiri de birouri şi depozite” (Antena 3, 5. XII); „Alţii însă, nu sunt la fel de pozitivi...” (Prima TV, 29. XI) etc.

VI. Observaţii în plan stilistic

1. Excesul de elemente colocvial-argotice (unele de-a dreptul vulgare): „Când apare un analist la televizor, toată lumea pune botu' „ (Radio 21, 1 LXII); „Să claxonăm până dă benga în ei” (Antena 1, 4. XII); „Va ieşi cu smârdoială” (Antena 1, 5. XII); „Dacă îmi bag şi eu o pilă la tine, mi-o dă şi mie?” (Pro TV, 29. XI); „La câţi bani are BCR-ul, să ne arate şi nouă o bunăciune” (Pro FM, 27. XI); „am dat banu' acumulat, am dat caşcavalu „ (Kiss FM, 27. XI); „Haide, fă, că eu nu sunt ţigancă, mânca-mi-ai, făcea-mi-ai” (Acasă TV, 30. XI); „Era să le zic bulangii, îmi cer scuze” (e vorba de parlamentari) (Naţional TV, 27. XI); „Avem în „Libertatea” una, două, trei, patru ţâţe la vedere” (Kiss FM, 4. XII); „Bă, io-m bag picioarele în ea de muzică...” (Prima TV, 29. XI); „Institutele de sondaj a (sic!) opiniei publice s-au făcut de rahat pentru a miliarda oară” (Antena 1, 27. XI); „Aşa cum a fost

echipă care nu-i sufli în ciorbă” (Radio 21, 4. XII); „Vine Alinuţa care nu e ziua ei astăzi” (Pro FM, 30. XI) etc.

3. Complementul direct fără *pe* (frecvent): „a patra întrebare care n-o mai contorizăm aşa, ca timp” (TVR 2, 6. XII); „vreau o lămurire care s-o argumentezi” (Realitatea TV, 4. XII); „bibelourile fabuloase care le ai în casă” (BI TV, 9. XII); „Asta a fost singurul răspuns care vi l-a dat?” (TVR 1, 3. XII); „pentru lovitura care a dat-o” (Radio 21, 4. XII).

#

4. Complementul (direct sau indirect) nedublat prin pronume: „Presa italiană stârneşte pe italieni” (Antena 3, 28. XI); „Aveau îngrijorări mari pe care voiau (sic!) să le împărtăşească lui Traian Băsescu” (Prima TV, 29. XI) etc.

5. Greşeli de utilizare a prepoziţiilor/locuţiunilor prepoziţionale: „Ne întoarcem pe această idee” (Realitatea TV, 26. XI); „Până acum aveau nişte salarii foarte mici vizavi de profitul pe care-l aveau patronii” (Pro FM, 27. XI); „Staţi puţin în telefon pentru 10 secunde!” (OTV, 11. XII); „Nu te poţi preface că pricepi despre o lege europeană” (BI TV, 10. XII); „Vom vedea cum stau lucrurile din punct de vedere al invitaţilor mei” (OTV, 1 LXII).

6. Greşeli în utilizarea conjuncţiilor: „În aceşti zece ani s-a format ca şi politician” (Realitatea TV, 2. XII); „dumneavoastră, ca şi colegiu, ca şi entitate” (BI TV, 11. XII); „am primit şi următorul text, aici, ca şi dedicaţie” (Kiss FM, 29. XI); „L-a rugat foarte mult ca să nu spună la nimeni” (OTV, 30. XI); „... urmăreşte ca să treacă ilegal graniţa” (OTV, 2. XII); „Vrei ca să te întorci în atenţia publicului...” (Radio 21, 11. XII).

7. Greşeli în utilizarea adverbelor: „... nu o poate ajuta cu nimic pe bătrână, decât o poate transporta la spital” (Realitatea TV, 29. XI); „mai mă scoate din minţi” (Antena 1, 27. XI); „eu vreau să mai îmi pun” (Kiss FM, 27. XI); „mai ţi-aduci aminte” (Radio România Actualităţi, 2. XII); „dacă mai se poate numi confruntare” (TVR 1, 10. XII) etc.

8. Nemarcarea relaţiilor sintactice (stilul „telegrafic”): „Anca Oprea, director Grădina Zoologică” (Realitatea TV, 4. XII); „Precipitaţii Europa” (Antena 3, titraj, 28. XI); „lider sindical mineri Valea Jiului” (Antena 3, 2. XII); „35.000 păsări moarte din cauza gripei aviare” (OTV, 11. XII); „Cinci, şase procente va fi energia mai

scumpă" (Pro FM, 27. XI) etc.

V. Greşeli de lexic şi semantică

1. Pleonasmul: „În cazul unor asemenea pruncucideri, mamele, de foarte multe ori, îşi ucid copiii, pe care apoi îi abandonează, fie în ghene de gunoi, fie..." (Prima TV, 27. XI); „Mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că poate fi posibil" (BI TV, 3. XII); „Am auzit că relaţia s-a îmbunătăţit la un anumit moment dat" (BI TV, 3. XII); „calităţi pozitive" (Antena 3, 2. XII); „a şi-nceput deja" (Kiss FM, 27. XI); „Sunt recunoscute ca fiind drept cele mai bune" (Europa FM, 27. XI); „Poate fi o potenţială victimă" (Naţional TV, 27. XI); „Pentru a le revedea din nou împreună pe scenă" (Naţional TV, 3. XII); „Astfel, proiectele de viitor sunt realizate prin..." (TVR Cultural, 3. XII); „Cu

128

Între subiect şi predicat: „Direcţia Naţională Anticorupţie, încalcă legea, sprijinită de organele superioare" (OTV, 7. III).

În ciuda semnalărilor precedente, postul OTV continuă să prezinte pe crawl texte lipsite de semnele diacritice ale alfabetului românesc.

Am constatat un număr exagerat de mare de neglijenţe de tastare, care arată că nu se procedează consecvent la verificarea şi corectarea textelor. Erorile de acest tip, dovedind grabă şi superficialitate, sunt uşor de remarcat: „Sportul Studenşesc" (Naţional TV, LIII); „Rulmentul în Europa" (Naţional TV, LIII); „Cu tratame, tratament şi cazare incluse" (Antena 3, 7. III); „Protestele agricultorilor nu sunt stric legate de..." (Antena 3, 19. III); „Cosmote îngopat de euro" (Antena 3, 19. III); „Ceel mai scumpe tramvaie" (Antena 3, 19.111); „liderul transinstrean" (N24, LIII); „Europa Centarlă" (N24, 3. III);

„aleger8 i legislative” (N24, 10.111); „favorabil plouii slabe” (N24, 10.111); „subrepefectul” (N24, 12.111); „mana victimei” (Pro TV, 5. III) – corect: mama victimei.

În *pronunţie*, persistă erorile (deja semnalate de monitorizările precedente) în citirea literei *x*: „[ecsecutare]” (Naţional TV, 3. III); „[ecsact]”, „[ecsecutivului]” (Naţional TV, 6. III); „[ecsemplu]” (OTV, 4. III; Radio România Actualităţi, 7. III; Antena 3, 12.111; N24, 3. III); „[ecsistă]” (OTV, 4. III); „[ecserciţiile]” (Antena 3, 12. III). Reîntâlnim accentuările greşite, mai ales ale femininelor cu terminaţia – *le*: „Când se termină butelia” (OTV, 4. III; aceeaşi greşeală şi la TVR 1, 2LIII; Pro TV, 12.111); „Batalionul 300 de infanterie” (BI TV, 12.111); „Mafia” (BI TV, 17.111); „mass-media” (TVR Cultural, 14.111.

S-au înregistrat şi alte pronunţii greşite: „colega mea, reporter de serviciu” (Radio România Actualităţi, 20. III; aceeaşi greşeală şi la OTV, 4. III; TVR 1, 5. III); „A fost dat afară pe uşă” (OTV, 13.111); „şaptesprezece” (Antena 1, 19 şi 2 LIII etc); „Undeva, în centra, tot se va strangula traficul” (OTV, 20.111), „Ce repercusiuni va avea pentru ţara noastră” (BI TV, 2. III); „repercusiune” (N24, 5. III) – corect: repercusiune.

În domeniul *morfologiei*, cele mai frecvente greşeli privesc formele hibride voiam, voiai, voia etc. (Naţional TV, 4. III; BI TV, 10.111; Pro TV, 13.111; OTV, II. III; Prima TV, 7. III). Incorecte sunt şi alte forme: conjunctivul să aibă (Antena 1, II. III; TVR 1, 5. III; OTV, 19.111), indicativul prezent trebuie („Bordurile trebuie puse”, BI TV, II. III), unele imperative negative („treaba asta cu plăcerea n-o mai zi a doua oară”, Radio Info Pro, 13. III). S-au mai semnalat erori tipice care ţin de încadrarea unor verbe la o altă conjugare: „Nu v-ar displăcea să vă oferim un bilet”

(TVR 2, 13. III) – corect: displăcea; „Le suportăm, ne complăcem” (Radio România Actualităţi, 18.111) – corect: complăcem; forme incorecte de genitiv: „Ca familia surorii poliţistului să aibă grijă de copil” (Naţional TV, 3. III) – corect: surorii. Mai mulţi redactori par să extindă pluralul paparazzi la singular: „zi-mi cât câştigă cel mai tare paparazzi din România [...], care a fost suma cea mai mare câştigată de un paparazzo în România” (Radio Guerrilla, 10.111) – corect: paparazzo.

131

şi Cioroianu, înainte să dea cu mucii în fasole” (Antena 1, 27. XI); „Ia mai dă-i, mă, în... mama lor de macaronari” (Antena 3, 28. XI); „Toată lumea mă freacă la cap cu filmuleţul” (Antena 1, 29. XI) etc.

2. Stilul „relaxat” (în cadrul căruia se înscriu şi pronunţiile populare ale numeralelor, foarte frecvente la toate posturile): „Şi damele, ele nu există?” (Acasă TV, 10X11); „Măcar în ultima parte a emisiunii să ne mai râdem” (Antena 1, 6. XII); „Vă place [...] să vă conversaţi” (Pro TV, 2. XII); „la şaptesprezece ani de la Revoluţie” (BI TV, 3. XII); „costa o sută două de mii de lei” (Naţional TV, 27. XI); „la ora şaptesprezece” (Realitatea TV, 2. XII); „Real Madrid oferă Fiorentinei şaptesprezece milioane de euro” (OTV, LXII); „la ora nouăşpe” (Pro FM, 28X1); „Steaua pleacă cu şansa a paişpea” (Pro FM, 11X11); „şaiştrei de milioane” (Kiss FM, 27XI).

3. Alte stângăcii stilistice sunt:

(a) cacofoniile: „Primăria şi banca care au făcut acest...” (Europa FM, 3. XII); „nu se aşteaptă ca ceva să se schimbe” (Antena 3, 11X11); „Sunt convinsă că cadoul meu de Crăciun îi face bine” (Radio România Actualităţi, 9XII);

(b) repetiţiile: „Toate acestea vor începe începând cu

ora 11.00". (Pro TV, LXII); „Haideţi să mergem pe ce nu merge!" (TVR 1, 6. XII).

III

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO

ŞI DE TELEVIZIUNE în perioada 1 – 21 martie 2008

În textele scrise (titrări, crawluri) apar în continuare nepermis de multe greşeli de *ortografie* şi de punctuaţie. Cele mai grave erori de ortografie privesc folosirea cratimei: absenţa – „şi m-a lovit" (Prima TV, 2LIII) – sau introducerea eronată a acesteia – „Lăsaţi, domnule, să vadă cum e aici!" (Antena 1, 11. III); „Lăsaţi gura!" (Antena 1, 1LIII); de asemenea, scrierea secvenţei finale *i*/*ii*/*iii*: „copiii săi" (TVR 1, 7. III); „banii noştri" (Antena 1, 11 III); „angajaţii noştri" (Antena 1, 19.111).

Sunt foarte numeroase erorile de punctuaţie care privesc folosirea virgulei: lipsa virgulei care să izoleze un vocativ – „Jerod cum stăm?" (Prima TV, 5. III); „Sărut mâna mamă" (Naţional TV, 18.111); „Şi eu ce fac Mircea?" (Pro TV, 15.111); „Şefu' veniţi să vă uitaţi!" (Pro TV, 19.111); „Mulţumim Rapidule!" (Pro TV, 2 LIII) – sau un atribut izolat (presupunând o elipsă) – „Busuioc acuzat că nu ştia că Pavarotti a murit" (OTV, 14. ÎN); „l-a condamnat la 25 de ani de închisoare pe Jean Pierre Zgueglia acuzat de triplul asasinat" (N24, 19.111). De asemenea, lipseşte virgula care să izoleze o apoziţie: „A fost ucisă Cristina de soţul ei Alexandru?" (OTV, 4. III); „Amor între directorul liceului Traian şi eleva sa Gabriela" (OTV, 18. HI). Apare, în schimb, virgula

creat ca şi capacităţi de cazare pentru turişti" (Antena Satelor, 18. III); „Din punctul dumneavoastră de vedere, ca şi director al..." (Radio România Actualităţi,

#

20.111); „dacă-mi permiteţi, ca şi o concluzie” (Realitatea TV, 10. III); „dacă ţi-ar veni ca şi clientă o doamnă de peste 50 de ani” (TVR 1, 12.111); greşeala apare şi la Prima TV, 7 şi 11. III; OTV, 2 şi 8. III; Antena 3, 11. III; Radio Info Pro, 21. III; N24, 1. III; topica greşită a adverbului mai: „Mai vă menţineţi argumentaţia?” (Realitatea TV, 14.111); „Că mai se povesteşte de un episod cu o fată, Alexandra” (OTV, 2. III); „un număr de telefon unde mai se pot obţine informaţii” (Antena Satelor, 5. III); folosirea conjuncţiei compuse ca să în locul lui să: „au convenit ca să dea drumul la blocajul ăsta” (Realitatea TV, 1. III); „Eu îmi doresc ca să fiu judecat...” (BI TV, 19.111); „riscul ca să apară complicaţii nu este exclus” (Antena 1, 15.111).

În plan *lexical şi semantic*, s-au identificat în continuare destul de multe pleonasme supărătoare – „Un refren care poate fi posibil” (Radio România Actualităţi, 13.111); „detalii şi multe alte amănunte în câteva minute” (Pro TV, 6. III); „A găsit poşeta abandonată, dar însă era goală” (Antena 1, 19. III); „mai reluăm o dată unde să se adreseze” (Antena Satelor, 5. III); „Mai repetaţi-l o dată, vă rog, telefonul!” (Antena Satelor, 5. III); „Şi din nou revenim la muzica populară românească” (Antena Satelor, 13. III) etc. Recomandăm evitarea folosirii abuzive a termenului locaţie pentru loc, centru, sediu, imobil etc. („Italia, de exemplu, sau alte locaţii minunate”, TVR Cultural, 16. III), prudenţă în inventarea de cuvinte („Mişcarea înseamnă şi o daunalitate crescută”, Naţional TV, 6. III), renunţarea la unele extinderi colocviale ale utilizării prepoziţiei pe: „o ştire care a sosit chiar acum pe Agenţia France-Presse” (N24, 6. III); „eraţi o prezenţă foarte frecventă pe mai puţinele televiziuni de la acea vreme” (N24, 10.111); „poate ne semnalaţi acest lucru pe SMS; tot aici, pe SMS” (Radio Info Pro, 4. III); „zice un ascultător pă SMS” (Radio

Info Pro, 10.111).

În concluzie, se constată că persistă anumite erori tipice, care nu sunt produse de inerentele ezitări ale expunerii orale, ci provin din proaste obişnuinţe ale uzului. Eliminarea lor presupune timp şi voinţă de autocorectare.

133

pău fost înregistrate forme de plural neacceptate de normă – „aceste semnuri” (Antena 1, 11. III); „coşmaruri” (Antena Satelor, 4. III) –, extinderi ale pluralului în – i: „Orice revoluţie are victimele ei” (Radio România Cultural, 4. III), între care extrem de frecventă este forma adjectivală ultimele: „ultimele puteri” (Naţional TV, 3.111); „ultimele două meciuri” (Naţional TV, 12.111); „ultimele sondaje” (Naţional TV, 13.111).

În *sintaxă*, una dintre cele mai frecvente greşeli întâlnite în fişele de monitorizare rămâne omiterea prepoziţiei *pe* la pronumele relativ *care* cu funcţia de complement direct: „preţurile care le puneau ei în plus” (Realitatea TV, 6. III); „un dosar care îl cunosc” (BI TV, 5. III); „la datele care le aveţi” (OTV, 2. III; greşeli similare la OTV, 4 şi 8. III; Radio România Actualităţi, 17.111; Antena Satelor, 12.111; Antena 3, 11. III; TVR 2, 12.111; TVR 1, 5. III). Aproape la fel de des apar diferitele tipuri de dezacord între subiect şi predicat; dacă unele acorduri după înţeles sau prin atracţie sunt explicabile în comunicarea orală, altele nu pot fi scuzate: „Ce-s cu fiţele astea de doi lei?” (OTV, 6. III); „cu siguranţă va fi unul dintre subiectele care va fi pe larg dezbătut” (Realitatea TV, 16.111). Ridică probleme, în continuare, acordul construcţiilor cu pronumele relativ *care* în genitiv. „Alături de Statele Unite, Rusia şi Europa, al cărui laborator a fost instalat...” (Naţional TV, 14.111); „aderaţi la un grup a cărei ideologie...” (Radio Info Pro, 7. III); „Poliţiştii sunt la casa

de pariuri ale căror geamuri sunt sparte” (TVR 1, 7. III) etc.

E în continuare frecvent dezacordul adjectivelor numerale, forma doisprezece fiind folosită pentru feminine sau neutre: „locuitorii a doisprezece ţări, printre care şi România” (Radio Guerrilla, 7. III); „Acum doisprezece episoade, toată lumea vorbea...” (OTV, 4. III), ca şi în construcţia ora/orele doisprezece: „S-a născut la orele doisprezece” (BI TV, 5. III); „Până la ora douăsprezece se lucrează...” (Radio România Actualităţi, 7. III). S-a constatat şi folosirea formei de masculin în locul celei de feminin: „după douăzeci şi unu de zile” (Prima TV, 2. III); „treizeci şi unu de sutimi” (Radio România Actualităţi, 10.111); „corpul format din nouăzeci şi unu de piese” (Naţional TV, 11. III), dar şi a formei de feminin (una, două) în locul celei de masculin (unu, doi) pentru neutre sau masculine: „douăzeci şi una de grame” (Prima TV, 13. III); „o sută optzeci şi două de centimetri la Postăvarul” (Naţional TV, 16. ÎN); „o sută optzeci şi două de centimetri” (N24, 16.111); „... se situează la nivelul a patruzeci şi una de procente” (Radio România Actualităţi, 5. III); „cel de-al douăzeci şi douălea meci” (N24, LIII); „nu una, ci două SMS-uri” (Radio Info Pro, 7. III); „suntem douăzeci şi una de milioane” (TVR 1, 14.111).

Între greşelile tipice, pentru a căror corectare ar trebui să se facă eforturi în viitor, se numără şi:

apariţia adverbului decât în contexte afirmative: „În ultimă fază s-a prelevat decât ficatul” (OTV, 8. III); „Şi cine era, decât dumneavoastră cu copilul?” (OTV, 8. III); apariţia parazitară a conjuncţiei şi după prepoziţia ca (gruparea ca şi): „care poate fi folosit ca şi teren de joacă” (Antena 1, 3. III); „ceea ce s-a

OTV, 14. V) – corect: vor apărea; „spuneţi” (OTV, 6. V; TVR Cultural, 20. V) – corect: spuneţi; „scrieţi” (Radio România Actualităţi, 7. V şi 13. V) – corect: scrieţi; *substantive la genitiv-dativ*. „În domeniul medicinii nucleare” (Antena Satelor, 8. V) – corect: medicinei; „regele zgurei” (Radio România Cultural, 21. V) – corect: zgurii; „orele amiezii” (TVR 1, 5. V, 7. V şi 12. V; Realitatea TV, 13. V) – corect: amiezii; „centrul pieţii” (TVR Cultural, 4. V) – corect: pieţei; „un oraş al tandreţii” (BI TV, 4. V) – corect: tandreţei; „cenuşei” (Naţional TV, 9 şi 10. V) – corect: cenuşii; *adjective şi adverbe*: „dragile mele” (Naţional TV, 10. V) – corect: dragile; „aspectul vechii ctitorii” (TVR Cultural, 18. V) – corect: vechii; „aşteptarea marei finale” (Antena 1, 21. V) – corect: marii; „la maxim” (Prima TV, 21. V; Radio Guerrilla, 20. V; Realitatea TV, 1 şi 2. V; Europa FM, 2. V; N24, 3. V; Antena 1, LV, 2. V şi 4. V; Pro TV, 9. V); „cu maxim” (Naţional TV, 21 şi 27. V; Prima TV, 2LV; N24, 19 şi 20. V), „în maxim” (Europa FM, 2. V; Antena 1, LV) – corect: maximum.

Greşeli de sintaxă:

Omiterea lui pe *înainte de* care *complement direct* apare frecvent, la toate posturile: „cu pozele şi cu textele care le aveţi” (OTV, 6. V); „De ce sunt acele salturi care le-am văzut?” (Naţional TV, 11. V); „Hainele care le avea” (Antena 1, 20. V); „lucru care, am făcut de curând comparaţia, nici măcar Germania nu şi-l poate permite” (N24, 18. V); „Rămân fidelă primului meu reportaj care l-am realizat” (BI TV, II. V); „E un intro aici care l-ai făcut” (Radio România Actualităţi, 11. V); „Daţi-mi voie să ofer un dar muzical celor care i-am amintit mai devreme” (Antena Satelor, 15. V); „înaintea turiştilor care-i vedeţi în zonă” (Realitatea TV, LV); „Care este stilul de muzică care-l promovezi?” (TVR 2, 13. V); „la emisiunea aceasta de pe

TVR International, care-o avem noi cu afacerile de succes” (TVR 1, 19. V) – corect: pe care (în toate exemplele); *dezacordul dintre subiect şi predicat*, frecvent, la toate posturile: „Eu am fost primul în linia de front şi pe urmă veneau restul trupei” (OTV, 14. V) – corect: venea; „Aţi văzut, va fi în sală o mamă şi o fiică” (BI TV, 14. V) – corect: vor fi; „Două mii de euro, atât au pierdut fiecare stelist în această seară” (TVR 1, 7. V) – corect: a bătut; „se ia şi bani pe chestia asta” (Radio Info Pro, 13. V) – corect: se iau; „s-au dat drumul la tot soiul de aranjamente” (Europa FM, 8. V) – corect: s-a dat; „Se merg pe cu totul alte indicii” (Prima TV, 19. V) – corect: se merge; „Ploaia şi vântul a făcut ravagii ieri în Mureş” (Pro TV, 5. V) – corect: au făcut; „Unul dintre oamenii ăştia sunt ascultaţi la telefon” (BI TV, 7. V) – corect: este ascultat; „eşti unul dintre cei care te-ai întors” (TVR 1, 14. V) – corect: s-au întors; „Sunt hoteluri a căror construcţie amintesc mai degrabă de...” (Radio România Actualităţi, II. V) – corect: aminteşte; „Fotografiile suvenir... face şi ele parte din

IV

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO

ŞI DE TELEVIZIUNE

În luna mai, 2008

Greşeli de scriere:

greşeli grave care privesc folosirea cratimei: „Într-o zi” (TVR 1, 13. V) – corect: într-o; „dă-ţi două-trei rânduri” (Prima TV, 2. V) – corect: daţi; *lipsa cratimei* la cuvinte compuse cu şef: „comisar-şef, „chestor şef, „procuror şef etc. sau la nume de localităţi: „Cluj Napoca”, „Târgu Mureş”, „Turnu Măgurele”, „Miercurea Ciuc”, „Piatra Neamţ”, „Târgu Jiu” (la majoritatea posturilor); *scrierea în*

două cuvinte a unor compuse sudate: „scurtcircuit” (Antena 1, 2 LV) – corect: scurteircuit; „sub secretar” (Antena 1, 19. V) – corect: subsecretar; „nici cum” (Prima TV, 20. V) – corect: nicicum; *absenţa virgulei*/*virgulelor* care separă un substantiv în *vocativ*: „Succes [, România!” (BI TV, 21. V); „La mulţi ani [, Europa!” (Naţional TV, 9. V); „Trei [, Doamne [, şi toţi trei!” (OTV, II. V) etc. sau o *interjecţie*: „Poliţia [, mă, n-auzi?” (Pro TV, 2LV); „Nu, mă [, e Vanghelie!” (Realitatea TV, 2. V) etc, ca şi înaintea *conjuncţiilor adversarive*: „o persoană a murit [, iar alte trei au fost rănite” (N24, 9. V); „Viena nu este doar fotbal [, ci reprezintă...” (TVR 1, 21. V) etc; vir*gulă între sub*i*ect şi* p*re*d*icat:* „*E*uro 2008, se apropie” (TVR 1, 13. V) etc.

Greşeli de pronunţare:

accentuări greşite: „prevederile” (Antena Satelor, 8. V; OTV, 10. V)

— Corect: prevederile; „companiile private” (Radio România Actualităţi, 14. V)

— Corect: companiile; „seif (N24, 12. V) – corect: seif; *x intervocalic pronunţat fes*]: „[ecsact]” (Radio România Actualităţi, 7. V; OTV, 12. V; Antena 3, 7. V) – corect: [exact]; „[ecsaminare]”, „[ecsecutiv]” (Naţional TV, 12. V) – corect: [examiare], [executiv].

Forme greşite ale unor cuvinte:

verbe (pronunţate, accentuate sau scrise greşit): „voiam” (OTV, 9. V; Radio România Actualităţi, 6. V; Radio Guerrilla, 9. V; BI TV, 15. V; TVR Cultural, 17. V) – corect: voiam; „să aibă” (Naţional TV, 2LV; BI TV, 2. V; TVR 1, 19. V) – corect: să aibă; „trebuie” (OTV, 10. V; Radio România Cultural, 6. V; N24, 10. V) – corect: trebuie; „vor apare” (Europa FM, 22. V;

Posturi monitorizate, numărul greşelilor de limbă şi sancţiunile aplicate de C.N.A. după fiecare etapă de monitorizare

Posturi monitorizate	numărul total de greşeli din perioada 15.10 – 25.11.2007	sancţiuni aplicate de C.N.A.	numărul total de greşeli din perioada 26.11 – 11.12.2007	sancţiuni aplicate de C.N.A.	tota gre per 21.
TVR1	23		18	scrisoare de atenţionare	
TVR 2	54	Somaţie	17	scrisoare de atenţionare	
TVR CULTURAL	27		16	scrisoare de atenţionare	
ANTENA 1	41	scrisoare de atenţionare	34		
PRO TV	41	scrisoare de atenţionare	28		
REAL	44	scri	39		

ITATEA TV		soare de atenţionare			
ACASĂ TV	29		13		mo
PRIMA TV	33	1	28		
ANTENA 3	64	So maţie	68	so maţie	
— NAJIONAL TV	22		25	so maţie	
BI TV	63	So maţie	24		
OTV	35		39	so maţie	
N24	nu s-a monitorizat		nu s-a monitorizat		
RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂŢI	7		6		
EUROPA FM	3		9		
KISS FM	14		19	so maţie	mo
RADIO 21	14		12		mo
PRO FM	7		11		mo

#

RADIO ROMÂNIA CULTURAL	nu s-a monitorizat		nu s-a monitorizat		
RADIO GUERRILLA	nu s-a monitorizat		nu s-a monitorizat		
ANTENA SATELOR	nu s-a monitorizat		nu s-a monitorizat		
INFO PRO	19		5		

program" (Europa FM, 6. V) – corect: fac; „Ce-s cu versurile astea?" (BI TV, 14. V) – corect: ce-i; *adverbul* decât *în contexte afirmative*, în locul lui *numai* sau *doar*. „Mâine, decât în partea de sud-vest va mai ploua" (N24, 5. V); „Important decât că a dispărut" (OTV, 10. V); „Nu, imaginea nu am obţinut-o, am obţinut decât faptul că nu vor să comenteze..." (Realitatea TV, 21. V); ca *şi cu* sensul „în calitate de", pentru evitarea cacofoniei, dar şi fără această justificare: „Eu, ca şi contribuabil, vin şi spun" (OTV, 5 V) – corect: în calitate de; „să transmitem ca şi mesaj" (OTV, 14. V) – corect: ca mesaj; „tot ce ştim noi, ca şi creştini" (TVR 1, 21. V) – corect: fiind creştini; „Agenţia de turism la care lucrează ca şi ghid" (Antena 1, 19. V) – corect: ca ghid; „Ca şi ţară cu care nu avem cea mai bună relaţie" (Antena 3, 6. V) – corect: ca ţară; aco*rdul lui cel* la s*up*e*rlativul adv*e*rbelor,* „*c*ea mai aprig lovită de..." (TVR 1, 14. V); „formaţia cea mai bine clasată din România" (N24, 2. V); „este cea mai bine plasată" (N24, 9. V); „capitala

provinciei, cea mai greu încercată de...” (N24, 20. V); „Asta ar fi varianta cea mai simplă, cea mai uşoară de vizionat de el” (OTV, 10. V); „Provincia chineză... cea mai grav afectată” (Antena 3, 20. V); „Cei mai bine plătiţi români” (Europa FM, 4. V; BI TV, 8. V) – corect: cel (pentru toate exemplele); stilul „telegrafic”, *fără prepoziţii* şi alte elemente de legătură: „profesoară română” (TVR 1, 13. V) – corect: de română; „Ajutoarele din partea Primăriei Sector 5” (N24, 14. V) – corect: Sectorului; „şef Birou Investigaţii Criminale” (Pro TV, 5. V) – corect: şeful Biroului; „specialist protecţie împotriva incendiilor” (Pro TV, 8. V) – corect: în protecţia; „reprezentant casă pariuri” (Prima TV, 21. V) – corect: al casei de pariuri; „creator modă” (Prima TV, 22. V) – corect: de modă; „purtător cuvânt Poliţia Capitalei” (Realitatea TV, 14. V) – corect: de cuvânt al Poliţiei; „Constantinescu Luminiţa, rudă victimă” (Antena 1, 6. V) – corect: ruda victimei.

Greşeli de lexic şi de semantică:

pleonasmul: „Pe tema subiectului nostru de astăzi” (Naţional TV, 21. V) – corect: tema noastră/subiectul nostru; „Mai poate fi posibilă în România propaganda...?” (TVR 1, 8. V) – corect: este posibilă; *folosiri improprii ale unor cuvinte*: „zăcând fără cunoştinţe în spatele casei” (Pro TV, 20. V) – corect: cunoştinţă; *utilizarea greşită a perechilor paronimice*: „O serie de puteri cu care sunt investiţi” (BI TV, 4. V) – corect: investiţi.

136

Nu-i aşa ca v-aţi săturat de manuale groase şi plicticoase de gramatică, pe care nu aveţi niciun chef să le deschideţi? Dacă aţi şti cât ne-am săturat noi să le scriem!

Aşa că ne-am gândit ca, pentru prima dată, să schimbăm stilul şi să vă propunem o „cărticică de învăţătură” cu mai puţină pisălogeală savantă. Dacă veţi

#

avea curiozitatea să o răsfoiţi, veţi vedea care sunt cele mai frecvente greşeli de exprimare în frumoasa noastră limbă română, pe care le comit chiar şi redactorii de la televiziune şi de la radio. Pentru că toţi suntem români, mai mult sau mai puţin… culţi (am zice, parafrazându-l pe eternul Caragiale)!

Şi poate urarea „Lectură plăcută!” nu vă va mai părea doar o simplă formulă ipocrită!

Un grup de autori zâmbitori

N

Se spune că îţi plac IPodurile, laptopurile, navigarea pe internet, telefoanele mobile cu cameră, aparatele foto profesioniste, messengerul, cluburile, rolele şi televizorul. Dar ţie îţi plac şi drumeţiile, documentarele, te interesează ce mai face bunica, ai vrea să zbori cu balonul…

Ce ai prefera să-ţi spună prietenii:

Eşti COOL pentru că ai laptop *sau*

Eşti COOL pentru că ai role super *sau*

Eşti COOL pentru că ştii o groază de lucruri?

Accesoriile nu te definesc cu adevărat. Sunt multe altele pentru care ai vrea să te aprecieze prietenii tăi şi cei mari.

Această cărticică te ajută să poţi spune:

Sunt COOL pentru că

Vr» rhs» or RORPri